

**T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM II. KADEME ÖĞRENCİLERİNDE
GÖRÜLEN “MADDE BAĞIMLILIĞI” ALIŞKANLIĞI
(SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

M. Şükrü CAN

**Enstitü Anabilim Dalı: İlköğretim
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Bilgiler Eğitimi**

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Abdullah TAŞKESEN

EKİM – 2007

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKÖĞRETİM II. KADEME ÖĞRENCİLERİNDE
GÖRÜLEN “MADDE BAĞIMLILIĞI” ALIŞKANLIĞI
(SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

M. Şükrü CAN

**Enstitü Anabilim Dalı: İlköğretim
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Bilgiler Eğitimi**

Bu tez 01/10/2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

_____
Jüri Başkanı

_____
Jüri Üyesi

_____
Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

M. ŞÜKRÜ CAN

31.10.2007

ÖNSÖZ

Son yıllarda değişen yaşam şartları ve hızla ilerleyen teknoloji ile birlikte toplumların en büyük tehdidi haline gelen, bilhassa gelişim çağında olan bireyler için tehlike oluşturan kötü alışkanlıklar konusu üzerinde durulmaya önem arz eden bir çalışma olarak düşünölmüştür. Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yard. Dç. Dr. Abdullah Taşkesen'e teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Ayrıca çalışmamın hazırlanmasında ve tamamlanmasında yardımcı olan tüm arkadaşlarıma, bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim aileme, yetişmemde katkıları olan tüm hocalarıma şükranlarımı sunmakla beraber onlara minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

M. ŞÜKRÜ CAN

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	xvi
ÖZET	xxv
SUMMARY	xxvi
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: EĞİTİM VE SOSYALLEŞME	5
1.1. Eğitim Etki Alanı	7
1.1.1. Birey Açısından Eğitimin Önemi.....	7
1.1.2. Toplum Açısından Eğitimin Önemi.....	9
1.1.3. Sosyal Bütünleşme Açısından Eğitimin Önemi.....	11
1.1.3.1. Aile.....	12
1.1.3.2. Arkadaş Çevresi	14
1.1.3.3. Okul.....	16
1.1.3.4. Kitle İletişim Araçları	17
1.2. Gençlik Dönemi	18
1.2.1. Gençlik Dönemi Özellikleri	19
1.2.1.1. Fiziksel Özellikleri.....	19
1.2.1.2. Ruhsal Özellikleri	20
1.2.1.3. Sosyal Özellikleri.....	22
BÖLÜM 2: KÖTÜ ALIŞKANLIK KAPSAMINDA “MADDE BAĞIMLILIĞI”	
ALİŞKANLIĞI	25
2.1. Alışkanlık	25
2.2. Kötü Alışkanlık	26
2.2.1. Kötü Alışkanlıklara Sahip Bireyin Kişilik Özellikleri	27
2.2.2. Kötü Alışkanlıklara Sahip Bireyin Aile Özellikleri.....	28
2.3. Kötü Alışkanlıklara Yol Açan Risk Faktörleri Ve Maddeleri	32
2.3.1. Sigara	32
2.3.2. Alkollü İçkiler	35

2.3.3. Uyuşturucu Maddeler.....	38
2.3.3.1. Afyon	39
2.3.3.2. Morfin	40
2.3.3.3. Eroin.....	41
2.3.3.4. Esrar	42
2.3.3.5. Kokain.....	43
2.3.4. Sakinleştirici ve Uyarıcı İlaçlar.....	43
2.3.5. Uçucu Maddeler	45

BÖLÜM 3: İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNDE

GÖRÜLEN “MADDE BAĞIMLILIĞI” ALIŞKANLIĞI’NA

YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI.....

3. 1. Araştırmanın Amacı Ve Önemi	47
3. 2. Araştırmanın Evreni Ve Sınırları	48
3. 3. Araştırmada Kullanılan Metot.....	48
3. 4. Örneklemenin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	49
3. 4. 1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	49
3. 4. 2. Öğrencilerin Doğum Yerlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi ...	50
3. 4. 3. Öğrencilerin Doğum Yıllarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi ...	51
3. 4. 4. Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	52
3. 4. 5. Öğrencilerin Hane Halkı Sayısına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	53
3. 4. 6. Öğrencilerin Aile Yapısına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	54
3. 4. 7. Aile Fertlerinin Durumuna Göre Öğrenci Dağılımının Değerlendirilmesi	55
3. 4. 8. Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	56
3. 4. 9. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	57
3. 4. 10. Öğrencilerin Annelerinin İşine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi .	58

3. 4. 11. Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	59
3. 4. 12. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	60
3. 4. 13. Öğrencilerin Babalarının İşlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	61
3. 4. 14. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi..	62
3. 4. 15. Öğrencilerin Konut Niteliğine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi ...	63
3. 4. 16. Öğrencilerin Konutlarının Oda Sayılarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	64
3. 4. 17. Öğrencilerin Kendi Odalarının Olmasına İlişkin Sayı Dağılımının Değerlendirilmesi	64
3. 4. 18. Öğrencilerin Konut Durumlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	65
3. 4. 19. Öğrencilerin Göç Oranlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	66
3. 4. 20. Öğrencilerin Göç Yıllarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	66
3. 4. 21. Öğrencilerin Göç Ettikleri Yere Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	67
3. 4. 22. Ailelerin Gelir Durumlarına Göre Öğrenci Dağılımının Değerlendirilmesi.....	68
3. 4. 23. Öğrencilerin Harçlık Alıkları Süreye Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	69
3. 4. 24. Öğrencilerin Günlük Harçlık Miktarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	70
3. 4. 25. Öğrencilerin Arkadaş Özelliklerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	71
3. 4. 26. Ailelerin Yaklaşımına Göre Öğrenci Dağılımının Değerlendirilmesi ..	72
3. 4. 27. Öğrencilerin Ailelerinden Gördükleri Dayak Olayına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	73

3. 4. 28. Öğrencilerin Dayak Olayını Görme Sürelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	74
3. 4. 29. Öğrencilerin Evden Kaçmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	75
3. 4. 30. Öğrencilerin Evden Kaçma Sayılarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	76
3. 4. 31. Öğrencilerin Evden Kaçmaya Yönelik Düşüncelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	77
3. 4. 32. Öğrencilerin Boş Zamanlarını En Çok Kiminle Paylaştıklarına Göre Dağılımın Değerlendirilmesi.....	78
3. 4. 33. Öğrencilerin Sıkıntılarını En Çok Kiminle Paylaştıklarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	79
3. 4. 34. Öğrencilerin Anneleri İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	80
3. 4. 35. Öğrencilerin Babaları İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımın Değerlendirilmesi.....	81
3. 4. 36. Öğrencilerin Kardeşleri İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımın Değerlendirilmesi.....	82
3. 4. 37. Öğrencilerin Aile’de En Çok Kiminle Anlaşamadığına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	83
3. 4. 38. Öğrencilerin Büyüdükçe Aile İle Yaşadıkları Anlaşmazlık İle İlgili Düşüncelerine Göre Dağılımın Değerlendirilmesi.....	84
3. 4. 39. Annenin Dışarıda Çalışıyor Olmasının Öğrencinin Üzerindeki Etkisine Göre Dağılımın Değerlendirilmesi.....	85
3. 4. 40. Öğrencilerin İdealist Özelliğe Sahip Olup Olmamalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	86
3. 4. 41. Öğrencilerin İçine Kapanık Özelliklerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	86

3. 4. 42. Öğrencilerin Yenilikçi/Değişimden Yana Olma Özelliklerine Göre Dağılımın Değerlendirilmesi.....	87
3. 4. 43. Öğrencilerin Bireyin Toplumdan Önce Geldiğine İnanmalarına Göre Dağılımın Değerlendirilmesi.....	88
3. 4. 44. Öğrencilerin Otoriteye İnanıp İtaat Etmelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	89
3. 4. 45. Öğrencilerin Kendilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	90
3. 4. 46. Öğrencilerin Gelecekteki Hayatları Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımın Değerlendirilmesi.....	91
3. 5. Örneklerin Kötü Alışkanlıkları Kullanımına İlişkin Bulgular	92
3. 5. 1. Öğrencilerin Sigara Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	92
3. 5. 2. Öğrencilerin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	92
3. 5. 3. Öğrencilerin Sigara Kullanmaya Devam Ettiklerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	93
3. 5. 4. Öğrencilerin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	94
3. 5. 5. Öğrencilerin Babalarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	95
3. 5. 6. Öğrencilerin Annelerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	95
3. 5. 7. Öğrencilerin Ablalarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	96
3. 5. 8. Öğrencilerin Ağabeylerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	96
3. 5. 9. Öğrencilerin Kardeşlerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	97

3. 5. 10. Öğrencilerin Arkadaşlarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	97
3. 5. 11. Öğrencilerin Çevresinde Sigara Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	98
3. 5. 12. Öğrencilerin Sigarayı Temin Şekillerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	99
3. 5. 13. Öğrencilerin Sigara Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	100
3. 5. 14. Öğrencilerin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	101
3. 5. 15. Öğrencilerin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	102
3. 5. 16. Öğrencilerin İçki Kullanmaya Devam Etmelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	102
3. 5. 17. Öğrencilerin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	103
3. 5. 18. Öğrencilerin Babalarının İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	104
3. 5. 19. Öğrencilerin Annelerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	104
3. 5. 20. Öğrencilerin Ablalarının İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	105
3. 5. 21. Öğrencilerin Ağabeylerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	105
3. 5. 22. Öğrencilerin Kardeşlerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	106
3. 5. 23. Öğrencilerin Arkadaşlarının İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	107

3. 5. 24. Öğrencilerin Çevresinde İçki Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	108
3. 5. 25. Öğrencilerin İçki Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	109
3. 5. 26. Öğrencilerin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	110
3. 5. 27. Öğrencilerin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	111
3. 5. 28. Öğrencilerin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	112
3. 5. 29. Öğrencilerin Babalarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	113
3. 5. 30. Öğrencilerin Annelerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	114
3. 5. 31. Öğrencilerin Ablalarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	114
3. 5. 32. Öğrencilerin Ağabeylerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	115
3. 5. 33. Öğrencilerin Kardeşlerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	116
3. 5. 34. Öğrencilerin Arkadaşlarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	117
3. 5. 35. Öğrencilerin Çevresinde Bu Tür Maddeleri Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	118
3. 5. 36. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	119
3. 5. 37. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	120

3. 5. 38. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Devam Etmelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	121
3. 5. 39. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	122
3. 5. 40. Öğrencilerin Babalarının Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	123
3. 5. 41. Öğrencilerin Annelerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	124
3. 5. 42. Öğrencilerin Ablasının Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	125
3. 5. 43. Öğrencilerin Ağabeylerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	125
3. 5. 44. Öğrencilerin Kardeşlerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	126
3. 5. 45. Öğrencilerin Arkadaşlarının İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	127
3. 5. 46. Öğrencilerin Çevresinde Bu Tür Maddeleri Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	128
3. 5. 47. Öğrencilerin Bu Tür Maddeleri Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	129
3. 5. 48. Öğrencilerin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	130
3. 5. 49. Öğrencilerin Ailelerinden Bilgi Almalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	131
3. 5. 50. Öğrencilerin Okullarından Bilgi Almalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	132

3. 5. 51. Öğrencilerin Sağlık Kuruluşlarından Bilgi Almalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	133
3. 5. 52. Öğrencilerin Medya'dan Bilgi Almalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	134
3. 5. 53. Öğrencilerin Başka Herhangi Bir Kaynaktan Bilgi Almalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	135
3. 5. 54. Öğrencilerin Kitle İletişim Araçlarının Zararlı Alışkanlıklara Özendirmeleri Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	136
3. 6. Okullar Bazında Bulgular	137
3. 6. 1. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumunun Değerlendirilmesi.....	137
3. 6. 2. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	138
3. 6. 3. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	139
3. 6. 4. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahı Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	140
3. 6. 5. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	141
3. 6. 6. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	142
3. 6. 7. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	143
3. 6. 8. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	144

3. 6. 9. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	144
3. 6. 10. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	145
3. 6. 11. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu vb Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	145
3. 6. 12. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	146
3. 6. 13. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	147
3. 6. 14. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumunun Değerlendirilmesi.....	148
3. 6. 15. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	148
3. 6. 16. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	149
3. 6. 17. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	150
3. 6. 18. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	151
3. 6. 19. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	152

3. 6. 20. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	152
3. 6. 21. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	153
3. 6. 22. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	153
3. 6. 23. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	154
3. 6. 24. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	155
3. 6. 25. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumunun Değerlendirilmesi.....	156
3. 6. 26. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	157
3. 6. 27. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	158
3. 6. 28. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	158
3. 6. 29. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	159
3. 6. 30. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	160

3. 6. 31. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	160
3. 6. 32. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	161
3. 6. 33. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	162
3. 6. 34. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	162
3. 6. 35. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	163
3. 6. 36. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumunun Değerlendirilmesi.....	164
3. 6. 37. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	165
3. 6. 38. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	166
3. 6. 39. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	167
3. 6. 40. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	168
3. 6. 41. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	169

3. 6. 42. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	170
3. 6. 43. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	170
3. 6. 44. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	171
3. 6. 45. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	171
3. 6. 46. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	172
3. 6. 47. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi.....	173
3. 6. 48. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi	174

BÖLÜM 4: ALAN ARAŞTIRMASINDAN ORTAYA ÇIKAN SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK ÖNERİLER..... 175

4. 1. Kısa Vadede Alınabilecek Önlemler.....	175
4. 1. 1. Okullarda Güvenlik Kamerası Uygulaması Yapılmalıdır.....	175
4. 1. 2. Okul Kantinlerinde Sivil Polisler Görevlendirilmelidir.....	175
4. 1. 3. Okul Çevrelerindeki Ticari Müesseselerin Pedagojik Denetimi Sağlanmalıdır	175
4. 1. 4. Ebeveynler Ve Öğretmenler, İyi Birer Model Olmalıdırlar.....	176

4. 1. 5. Okul İdarecileri Okul İçinde Gerekli Kontrolleri Sağlamalıdır.....	177
4. 1. 6. Madde Kullanan Çocuklar, Okuldan Uzaklaştırılmamalı Veya Başka Bir Okula Gönderilmemelidirler	177
4. 1. 7. Her Okulda Bir Rehber Öğretmen Bulunmalıdır	177
4. 1. 8. Okul-Aile Birlikleri Daha Aktif ve Geniş Katılımlı Hale Getirilmelidir	178
4. 1. 9. Her İl ve İlçe’de Rehberlik ve Araştırma Merkezleri Oluşturularak, Gerekli Donanım Sağlanmalıdır	179
4. 1. 10. Okullarda Periyodik Konferanslar Verilmelidir.....	179
4. 2. Orta Ve Uzun Vadede Alınabilecek Önlemler.....	180
4. 2. 1. Madde Bağımlılarına Gerekli Sağlık Hizmetleri Sunulmalıdır	180
4. 2. 2. Madde Bağımlılığının Tedavisi İçin Yeterli Kaynak Ayrılmalıdır.....	180
4. 2. 3. Madde Bağımlıları İçin Koruyucu Girişimlerde Bulunulmalıdır.....	180
4. 2. 4. Madde Bağımlılığı İle İlgili Eğitim Veren Kurumlarda Bağımlılık İle İlgili Eğitimlerin Yaygınlaştırılması Gerekmektedir	181
4. 2. 5. Madde Bağımlılığı İle İlgili Eğitilmiş Uzman Sayısı Arttırılmalıdır	181
4. 2. 6. Madde Bağımlılığı Alanında Yapılan Çalışmalar Desteklenmelidir ...	182
4. 2. 7. Madde Bağımlılığını Önleme Programları Oluşturulmalıdır.....	182
4. 2. 8. Önleme Programları Bağımlılığın Çeşidine göre Oluşturulmalıdır	182
4. 2. 9. Toplumun Her Kesimi Eğitim Süzgecinden Geçirilmelidir	182
4. 2. 10. Özellikle Halkla Diyalog Halinde Bulunan Kurumların Kendine Özgü Önleme Ve Tedavi Politikaları Olmalıdır	182
4. 2. 11. Sivil Toplum Örgütleri Ve Yerel Kurumlar Desteklenmelidir	183
4. 2. 12. Madde Bağımlısının Tedaviye Ulaşımı Kolaylaştırılmalıdır.....	183
4. 2. 13. Madde Bağımlılığına Yönelik Çalışan Tedavi Kurumlarının (AMATEM) Sayısı Arttırılmalıdır.....	183
4. 2. 14. Maddi İmkânsızlık Yaşayan Ailelere Sosyal Yardım Yapılmalıdır ..	184

4. 2. 15. Madde Bağımlısı Çocuğu Olan Ailelere Eğitim Desteği Sağlanmalıdır	185
4. 2. 16. Aileye Yardımcı Olabilecek Nitelikteki Özel Kreşler, Gündüz Bakımevleri, Çocuk Kulüpleri, Çocuk Yuvaları, Gençlik Merkezleri vb. Yerler Yaygınlaştırılmalıdır.....	185
4. 2. 17. Okullarda Danışmanlık ve Aile Rehberliği Birimleri Oluşturulmalıdır	186
4. 2. 18. Medya, Üzerine Düşen Sorumluluğu Yerine Getirmelidir	186
4. 2. 19. Milli Eğitim Ders Kitaplarımızda ‘‘Madde Bağımlılığı’’ Konusuna Yeteri Kadar Yer Verilmelidir	187
SONUÇ	188
KAYNAKÇA	193
EKLER	196
ÖZGEÇMİŞ	209

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	49
Tablo 2: Öğrencilerin Doğum Yerlerine Göre Dağılımı.....	50
Tablo 3: Öğrencilerin Doğum Yıllarına Göre Dağılımı.....	51
Tablo 4: Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı	52
Tablo 5: Öğrencilerin Hane Halkı Sayısına Göre Dağılımı	53
Tablo 6: Öğrencilerin Aile Yapısına Göre Dağılımı.....	54
Tablo 7: Aile Fertlerinin Durumuna Göre Öğrenci Dağılımı	55
Tablo 8: Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Dağılımı.....	56
Tablo 9: Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı.....	57
Tablo 10: Öğrencilerin Annelerinin İşine Göre Dağılımı	58
Tablo 11: Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Dağılımı	59
Tablo 12: Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	60
Tablo 13: Öğrencilerin Babalarının İşlerine Göre Dağılımı	61
Tablo 14: Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı	62
Tablo 15: Öğrencilerin Konut Niteliğine Göre Dağılımı	63
Tablo 16: Öğrencilerin Konutlarının Oda Sayılarına Göre Dağılımı.....	64
Tablo 17: Öğrencilerin Kendi Odalarının Olmasına İlişkin Sayı Dağılımı	64
Tablo 18: Öğrencilerin Konut Durumlarına Göre Dağılımı	65
Tablo 19: Öğrencilerin Göç Oranlarına Göre Dağılımı	66
Tablo 20: Öğrencilerin Göç Yıllarına Göre Dağılımı	66
Tablo 21: Öğrencilerin Göç Ettikleri Yere Göre Dağılımı	67
Tablo 22: Ailelerin Gelir Durumlarına Göre Öğrenci Dağılımı	68
Tablo 23: Öğrencilerin Harçlık Aldıkları Süreye Göre Dağılımı	69
Tablo 24: Öğrencilerin Günlük Harçlık Miktarına Göre Dağılımı	70
Tablo 25: Öğrencilerin Arkadaş Özelliklerine Göre Dağılımı.....	71
Tablo 26: Ailelerin Yaklaşımına Göre Öğrenci Dağılımı	72
Tablo 27: Öğrencilerin Ailelerinden Gördükleri Dayak Olayına Göre Dağılımı	73
Tablo 28: Öğrencilerin Dayak Olayını Görme Sürelerine Göre Dağılımı	74

Tablo 29: Öğrencilerin Evden Kaçmalarına Göre Dağılımı	75
Tablo 30: Öğrencilerin Evden Kaçma Sayılarına Göre Dağılımı	76
Tablo 31: Öğrencilerin Evden Kaçmaya Yönelik Düşüncelerine Göre Dağılımı.....	77
Tablo 32: Öğrencilerin Boş Zamanlarını En Çok Kiminle Paylaştıklarına Göre Dağılımı.....	78
Tablo 33: Öğrencilerin Sıkıntılarını En Çok Kiminle Paylaştıklarına Göre Dağılımı..	79
Tablo 34: Öğrencilerin Anneleri İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı.....	80
Tablo 35: Öğrencilerin Babaları İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı	81
Tablo 36: Öğrencilerin Kardeşleri İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı.....	82
Tablo 37: Öğrencilerin Aile’de En Çok Kiminle Anlaşamadığına Göre Dağılımı.....	83
Tablo 38: Öğrencilerin Büyüdükçe Aile İle Yaşadıkları Anlaşmazlık İle İlgili Düşüncelerine Göre Dağılımı.....	84
Tablo 39: Annenin Dışarıda Çalışıyor Olmasının Öğrencinin Üzerindeki Etkisine Göre Dağılımı.....	85
Tablo 40: Öğrencilerin İdealist Özelliğe Sahip Olup Olmamalarına Göre Dağılımı....	86
Tablo 41: Öğrencilerin İçine Kapanık Özelliklerine Göre Dağılımı.....	86
Tablo 42: Öğrencilerin Yenilikçi/Değişimden Yana Olma Özelliklerine Göre Dağılımı	87
Tablo 43: Öğrencilerin Bireyin Toplumdan Önce Geldiğine İnanmalarına Göre Dağılımı.....	88
Tablo 44: Öğrencilerin Otoriteye İnanıp İtaat Etmelerine Göre Dağılımı	89
Tablo 45: Öğrencilerin Kendilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı.....	90
Tablo 46: Öğrencilerin Gelecekteki Hayatlarını Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımı.....	91
Tablo 47: Öğrencilerin Sigara Kullanmalarına Göre Dağılımı.....	92
Tablo 48: Öğrencilerin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımı.....	92

Tablo 49: Öğrencilerin Sigara Kullanmaya Devam Ettiklerine Göre Dağılımı.....	93
Tablo 50: Öğrencilerin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımı	94
Tablo 51: Öğrencilerin Babalarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımı	95
Tablo 52: Öğrencilerin Annelerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımı.....	95
Tablo 53: Öğrencilerin Ablalarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımı.....	96
Tablo 54: Öğrencilerin Ağabeylerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımı.....	96
Tablo 55: Öğrencilerin Kardeşlerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımı.....	97
Tablo 56: Öğrencilerin Arkadaşlarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımı	97
Tablo 57: Öğrencilerin Çevresinde Sigara Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımı	98
Tablo 58: Öğrencilerin Sigarayı Temin Şekillerine Göre Dağılımı.....	99
Tablo 59: Öğrencilerin Sigara Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımı.....	100
Tablo 60: Öğrencilerin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımı.....	101
Tablo 61: Öğrencilerin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı.....	102
Tablo 62: Öğrencilerin İçki Kullanmaya Devam Etmelerine Göre Dağılımı	102
Tablo 63: Öğrencilerin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı.....	103
Tablo 64: Öğrencilerin Babalarının İçki Kullanımına Göre Dağılımı	104
Tablo 65: Öğrencilerin Annelerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımı.....	104
Tablo 66: Öğrencilerin Ablalarının İçki Kullanımına Göre Dağılımı	105
Tablo 67: Öğrencilerin Ağabeylerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımı	105
Tablo 68: Öğrencilerin Kardeşlerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımı.....	106
Tablo 69: Öğrencilerin Arkadaşlarının İçki Kullanımına Göre Dağılımı	107
Tablo 70: Öğrencilerin Çevresinde İçki Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımı.....	108
Tablo 71: Öğrencilerin İçki Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımı.....	109

Tablo 72: Öğrencilerin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımı	110
Tablo 73: Öğrencilerin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı.....	111
Tablo 74: Öğrencilerin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımı.....	112
Tablo 75: Öğrencilerin Babalarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı .	113
Tablo 76: Öğrencilerin Annelerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı .	114
Tablo 77: Öğrencilerin Ablalarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı..	114
Tablo 78: Öğrencilerin Ağabeylerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı	115
Tablo 79: Öğrencilerin Kardeşlerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı	116
Tablo 80: Öğrencilerin Arkadaşlarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı	117
Tablo 81: Öğrencilerin Çevresinde Bu Tür Maddeleri Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımı	118
Tablo 82: Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımı	119
Tablo 83: Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı	120
Tablo 84: Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Devam Etmelerine Göre Dağılımı	121
Tablo 85: Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı.....	122
Tablo 86: Öğrencilerin Babalarının Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı	123
Tablo 87: Öğrencilerin Annelerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı	124

Tablo 88: Öğrencilerin Ablasının Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı	125
Tablo 89: Öğrencilerin Ağabeylerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı	125
Tablo 90: Öğrencilerin Kardeşlerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı	126
Tablo 91: Öğrencilerin Arkadaşlarının İçki Kullanımına Göre Dağılımı	127
Tablo 92: Öğrencilerin Çevresinde Bu Tür Maddeleri Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımı	128
Tablo 93: Öğrencilerin Bu Tür Maddeleri Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımı	129
Tablo 94: Öğrencilerin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımı	130
Tablo 95: Öğrencilerin Ailelerinden Bilgi Almalarına Göre Dağılımı	131
Tablo 96: Öğrencilerin Okullarından Bilgi Almalarına Göre Dağılımı	132
Tablo 97: Öğrencilerin Sağlık Kuruluşlarından Bilgi Almalarına Göre Dağılımı	133
Tablo 98: Öğrencilerin Medya'dan Bilgi Almalarına Göre Dağılımı	134
Tablo 99: Öğrencilerin Başka Herhangi Bir Kaynaktan Bilgi Almalarına Göre Dağılımı	135
Tablo 100: Öğrencilerin Kitle İletişim Araçlarının Zararlı Alışkanlıklara Özendirme Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımı	136
Tablo 101: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumu ..	137
Tablo 102: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımı	138
Tablo 103: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımı	139
Tablo 104: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımı	140

Tablo 105: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı	141
Tablo 106: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı	142
Tablo 107: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımı.....	143
Tablo 108: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı.....	144
Tablo 109: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımı.....	144
Tablo 110: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımı	145
Tablo 111: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı .	145
Tablo 112: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı	146
Tablo 113: A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımı	147
Tablo 114: Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumu.....	148
Tablo 115: Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımı	148
Tablo 116: Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımı	149
Tablo 117: Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahı Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımı.....	150
Tablo 118: Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı	151

Tablo 119: Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı	152
Tablo 120: Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımı.....	152
Tablo 121: Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımı.....	153
Tablo 122: Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı	153
Tablo 123: Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı	154
Tablo 124: Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımı	155
Tablo 125: Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumu	156
Tablo 126: Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımı.....	157
Tablo 127: Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımı	158
Tablo 128: Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımı	158
Tablo 129: Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı	159
Tablo 130: Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu. Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı	160
Tablo 131: Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımı .	160

Tablo 132: Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımı	161
Tablo 133: Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı ..	162
Tablo 134: Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı	162
Tablo 135: Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımı	163
Tablo 136: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumu..	164
Tablo 137: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımı	165
Tablo 138: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımı	166
Tablo 139: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımı	167
Tablo 140: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı	168
Tablo 141: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı	169
Tablo 142: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımı	170
Tablo 143: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı	170
Tablo 144: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımı	171
Tablo 145: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımı	171

Tablo 146: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı ..	172
Tablo 147: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı	173
Tablo 148: Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımı	174

Tezin Başlığı	: İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Görülen “Madde Bağımlılığı” Alışkanlığı (Sakarya İli Örneği)		
Tezin Yazarı	: M. Şükrü CAN	Danışman	:Yard.Doç. Dr. Abdullah TAŞKESEN
Kabul Tarihi	: 01. 10. 2007	Sayfa Sayısı	:XXVI (ön kısım)+209 (tez)
Anabilim dalı	: İlköğretim	Bilim dalı	: Sosyal Bilgiler Eğitimi
<p>Sigara, alkol ve uyuşturucu madde gibi kötü alışkanlıkların kullanımının son yıllarda ergenlik döneminin başlangıcını oluşturan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde başladığı sıkça görülür olmuştur. Bu nedenle yüksek risk ve önem taşıyan bu dönem bireylerinin tanınmasına yönelik araştırmaların yapılması önem kazanmıştır.</p> <p>Elimizde bulunan bu çalışma da ilköğretim ikinci kademe öğrencileri arasında sigara, alkol, uyuşturucu madde vb. kötü alışkanlıkların kullanım durumun saptamak, bu maddelerin kullanımına yol açan bireysel ve sosyokültürel faktörlerin yanında öğrencilerin bu konu hakkındaki tutumlarını belirlemek ve bu maddelerin sağlığa zararları ile ilgili bilgilerini ölçmek, özellikle bu alışkanlıkların çözümü konusunda öneriler getirmek amacıyla yapılmıştır.</p> <p>Adapazarı Merkez’de Atatürk, Dr. Nuri Bayar, A.Akkoç ve Dernekkırı İlköğretim okullarından 510 öğrencinin katılımı ile uygulanan anketlerin sonucunda elde edilen veriler, bilgisayarda SPSS 12 programının yardımıyla değerlendirilmiştir. Öğrencilerin %19,2’si sigara kullanmayı denemiş ve %4,3’ü de halen kullanmakta iken, %10,4’ü hayatlarında bir kez dahi olsa bira ya da alkollü içki kullanmış ve %2’si halen kullanmaya devam etmektedir. Yine öğrencilerin %1’i kokusundan hoşlandığı için herhangi bir sıvı, toz veya gaz kullanmışken,%1,8’i esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeleri kullanma yoluna gitmiştir; ayrıca öğrencileri bu maddeleri kullanmaya iten nedenler arasında içinde buldukları dönemin özelliğini yansıtan ‘merak ve özenti’ öğelerinin olması dikkati çekmektedir.</p> <p>Bu çalışma ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde sigara, alkol, uyuşturucu vb. madde kullanımının var olduğu; fakat bu kullanım oranının benzer çalışmaların yapıldığı diğer il merkezlerinden daha düşük olduğu görülmektedir.</p>			
Anahtar kelimeler: Gençlik, kötü alışkanlık, madde bağımlılığı, okul, ilköğretim, Sakarya.			

Title of the Thesis	: “The Drug Addiction” Seen Among Primary School Second Stage Student (Sakarya As The Sample City)		
Author	: M. Şükrü CAN	Supervisor	: Assist. Prof. Dr. Abdullah TAŞKESEN
Date	: 01. 10. 2007	Nu. of pages	: XXVI (pre text)+209 (main body)
Department	: Primary	Subfield	: Social Studies Education
<p>It has often been observed in the last few years that the use of cigarette, alcohol and bad habits such as drugs started in the primary school second stage students which coincides the beginning of puberty age. Therefore, the importance of investigations to know better the individuals of puberty age which carries high risk and importance increased.</p> <p>The study in our hand has been conducted in order to determine the situation about the use of bad habits such as cigarette, alcohol, drugs among second stage primary school students, to find out the approaches of the students to this topic as well as to the the individual and socio-cultural factors that lead the way to the use of such drugs and to weigh their knowledge about the harms of these substances, and especially to bring forward some suggestions to come over these bad habits.</p> <p>The data gathered following the survey with 510 students from Atatürk, Dr. Nuri Bayar, A. Akkoç and Dernekkırı Primary Schools located in the centre of Adapazarı has been evaluated with SPSS 12 program. While the 19,2 % of the students has once tried to use a cigarette and 4,3% still use; 10,4 % have once tried drinking beer or alcoholic beverages and 2 % still use them. Moreover, 1% of them have used a kind of liquid, powder or gas as they liked its scent, 1,8 % have chosen the way to use hashish, heroin, morphin, morfin, narcotics etc. Also among the causes that push them to use these drugs, the existence of the elements of “curiosity and inclination to intimate” ,which reflect the properties of the stage they are in, attracts attention</p> <p>It is seen with this study that there exists the use of matters such as cigarettes, alcohol, narcotics among the second stage of primary school students, but the proportion of the use is less than other city centers where similar surveys conducted.</p>			
Key Words: Youth, bad habits, drug addiction, school, primary, Sakarya.			

GİRİŞ

Gençlik dönemi bireyin fiziksel, ruhsal ve duygusal yönden önemli değişimleri yaşadığı, hızlı bir büyüme ve gelişme dönemidir. Böylesine hızlı bir dönem aynı zamanda fırtınaların yaşandığı bir dönem olarak da nitelenebilir.

Çünkü “Bu dönemin en önemli özelliği duygusal, zihinsel kişiler arası ilişkilerde tutarsızlıkların görülmesidir” (Delikaya, 1999:1).

Genç, bir yandan kendisini tanımaya çalışırken diğer taraftan da sosyalleşme sürecinde topluma ayak uydurup kendini kabul ettirme gayreti içerisinde. “Benmerkezcilik” kavramının önem kazanarak gencin kendini adeta dünyanın merkezinde kabul ettiği bu dönemde genç bazı olaylara ve kişilere karşı hiç düşünmeden kendini feda edebilir. Böylelikle kendini topluma kabul ettirmeye çalışabilir.

Sadece bunlarla değil aynı zamanda herhangi bir guruba veya bir lidere bağlanarak farklı noktalara ulaşmak isteyebilir. Ya da bazen acımasız ve kaba olarak otoriteye baş kaldırmaya kadar gidebilir. Burada dikkati çekeceğimiz nokta gencin bu dönem içinde yaşadığı tüm ilişkilerinde ve taşıdığı tüm tutumlarında aşırı şekilde iniş çıkışlar gösterdiğidir. Genç, bu iniş ve çıkışlarda bazen kendini yalnız hissedebilecek ve karşılaştığı sıkıntılar ile problemleri kendi başına çözmek zorunda kalacaktır. Zaten zor bir dönem geçiren genç, problemleri çözüme yoluna giderken uygun olmayan kişiler ve olayları örnek seçerek yanlış yolları tercih edebilir.

Bu yanlış yollardan kastımız gence zarar veren dolayısıyla bütün bir toplumu etkileyebilen kötü alışkanlıklardır. Bu kategoride değerlendirebileceğimiz kötü alışkanlıklar sigara, alkol, çeşitli uçucu ve uyuşturucu gibi maddelerdir. Özellikle yaşanan farklı gelişmeler ve değişen değer ölçütleriyle dünyada olduğu gibi ülkemizde de bu maddelere doğru kayma açıkça görülmektedir. Bilhassa kullanım yaşının günden güne düşmesi dikkat çekici bir boyuta ulaşmıştır.

Örneğin; “Yeşilay’ın, Sağlık Bakanlığının, muhtelif kuruluşların, Türk Eğitim Sendikasının yaptığı araştırmalara göre sigaraya başlama yaşı 10, alkole başlama yaşı 11, uyuşturucuya başlama yaşı 12 olarak saptanmıştır” (Yeşilay, 20.04.2007).

Yine “Türk Eğitim Sendikasının 2005 yılında 40 ilde 13 bin 430 öğrenci (9–17) yaş arası yapılan ankette yüzde 16’sının sigara kullandığı, yüzde 11’inin alkol kullandığı, yüzde 2,9’unun uyuşturucu kullandığı” tespit edilmiştir (Yeşilay, 20.04.2007).

Dolayısıyla bu tür maddelerin kullanımı ile ilgili verilerin incelenerek, gerekli hedeflerin belirlenmesi ve bu hedeflere ulaşma doğrultusunda sorunun çözümü için özellikle tehlike çemberi içinde yer alan gurupların gerekli olan eğitim ihtiyaçlarını karşılanması zaruridir. Bunun içinde aile başta olmak üzere eğitim camiasına, bu işle ilgili kurumlara ve kişilere düşen görev gerekli çalışmaların hazırlanıp uygulanmasıdır.

Araştırmanın Planı

Yaptığımız araştırmanın ilk bölümünde “Eğitim ve Sosyalleşme” başlığı altında eğitim, aile, okul, gençlik gibi temel kavramların tanımı ve açıklamaları yapılmakla beraber bu kavramların incelediğimiz yaş gurubu üzerindeki etkisi özellikle sosyalleşme aşamasındaki önemi ifade edilmiştir. İkinci bölümde ise yine araştırmanın önemli bir ayağını oluşturan “madde bağımlılığı” alışkanlığı ve bu alışkanlıkların taşıdığı özellikler ele alınmıştır. Araştırmamızın uygulama boyutunu gösteren üçüncü bölüm’de ise yapılan anket çalışması sonucu elde edilen bulguların tablolar halinde yansıtılarak değerlendirilmesi yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Gençlik döneminin insan hayatı içinde çok önemli bir yer tuttuğu tartışılmazdır. Özellikle hayatın içeriğinin şekillenmesinde bu dönemde yaşanan her gelişmenin olumlu veya olumsuz izler bıraktığı düşünüldüğünde bu dönemin önemi daha da artmaktadır.

Bunun için gençlik psikolojisini iyi analiz edilip, anne-baba davranışlarının iyi çizilmesi ve geçerli eğitim metotları ile çalışmaların bütünleştirilmesi gerekir.

Araştırmamızda da amaçlanan ilk olarak gençlik döneminin yaşadığı özellikler ve problemleri çizmek, kötü alışkanlıkların çeşitlerini ve özelliklerini belirtmek, ülkemizde ve tüm dünyada çok fazla konuşulur hale gelen kötü alışkanlıkların gençler üzerindeki etkisini yeni adımlar atmak adına gündemde tutmaktır.

Diğer taraftan bu alışkanlıkların özellikle gençlik döneminin önemli bir aşamasını teşkil eden ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerindeki etkisini ve bu öğrencilerdeki görülme nedenlerini belirleyerek gerekli çözüm önerilerini sunmaktır.

Böylelikle gençlerimizi daha yakından tanımak ve kendilerine zarar veren bu alışkanlıklara başlama sebeplerini belirleyerek onları bu alışkanlıklardan kurtarıp topluma faydalı bireyler haline getirmeye katkıda bulunmak çalışmaya başlamadaki en büyük hedefimizdir.

Araştırmanın Evreni ve Sınırları

Araştırmamızın evreni, Sakarya il merkezinde yer alan İlköğretim okullarının ikinci kademelerindeki öğrencileri içermektedir. Örneklemi ise Dr. Nuri Bayar, Atatürk, A.Akkoç ve Dernekkırı İlköğretim okullarında eğitim-öğretim gören 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 510 öğrenciye uygulanan anket sonuçlarına dayanmaktadır. Anket uygulanırken ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin tercih edilmesinin sebebi, bu gençlerin içinde buldukları (11–14) yaş gurubu ile ilgilidir. Zira bu yaş gurubu içinde yer alan gençler, “madde bağımlılığı” alışkanlığının başlangıcının olduğu bir dönemi yaşamaktadırlar. Yine gerek çevrelerinde bulunan kişilerden gördüklerinin, gerekse yaşadıklarının onları olumlu veya olumsuz etkileyebileceği düşünülmüştür.

Araştırmada Kullanılan Metot

“İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Görülen “Madde Bağımlılığı” Alışkanlığı (Sakarya İli Örneği)” isimli araştırmamızda kullanılan metot, anket metodudur. Bu öğrencilerde görülen “madde bağımlılığı” alışkanlığının neler olduğunu, gençlerin bu alışkanlıklara yönelme sebeplerini, bireysel özelliklerini ve değişik fikirlerini öğrenmek amaçlı serbestçe yazabilecekleri anketlerle uygun olabileceği düşünülmüştür.

Anket soruları hazırlanmadan önce, imkanlar dahilinde konuyla alakalı literatür taranmış, ilgili eğitimciler ile dönem içinde yer alan gençlerin fikirleri ile alınmıştır.

Ardından hazırlanan ankette yer alan 78 soru denemek ve soruları test etmek amaçlı belirlenen 140 öğrenciye uygulanmış böylelikle soruların anlaşılma derecesi ve

gençleri sorulara bakış açısı tespit edilmek istenmiştir. Uygulanan bu ön anketin incelenmesi sonucu, tez danışmanın düşüncelerinin de alınması ile ankette gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Bu değişiklik ile son şeklini alan anket soruları kendi arasında iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde yer alan 50 soru ile öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin öğrenilmesi düşünülmüştür.

İkinci bölümde ise 28 soru bulunmaktadır. Bu sorular ile de öğrencilerin kendilerini ve aile başta olmak üzere çevrelerinin sigara, alkol, uyuşturucu madde vb. kötü alışkanlıkları kullanma durumları ile bunların sebeplerini ortaya konulması hedeflenmiştir.

Bu amaç ve düşünce ile oluşturulan anket sorularının bir kısmı kapalı uçlu sorular şeklinde iken, bir kısmı da ankete katılan gençlerin fikir ve düşüncelerini daha rahat ve ayrıntılı ifade etme olanağını bulacağı açık uçlu sorulardır.

Anketlerdeki sorulara verilen cevaplar, tek tek ve ayrıntılı bir biçimde okunup incelenmiş, anketlerden elde edilen veriler SPSS 12 programı ile analiz edilmiş ve bulgular tablolar halinde gösterilip yorumlanmıştır.

BÖLÜM 1. EĞİTİM VE SOSYALLEŞME

Eğitim, batı dillerinde “education” Latince çıkışlı olup iki kökü bulunmaktadır: Edeicare, beslemek, yükseltmek, desteklemek manasına gelirken, ikincisi Educere, yükselmek, düzey kazanmak anlamlarını taşımaktadır.

Tarihi süreç içerisinde ise “Eğitim” kavramı farklı şekillerde tanımlanmıştır.

“Her felsefi sistem ve pedagojik yaklaşım bu tanımlara ayrı birer anlam kazandırmıştır. Mesela: İdealistler eğitimi Tanrı’ya ulaşmak için yapılan çalışmalar şeklinde değerlendirirken, Realistler insanı toplumda var olan önemli değerlere göre yetiştirme süreci, Marksistler ikilemi en son asgariye indirerek üretim’de bulunma süreci, Pragmatistler yaşantılar yoluyla kişi’de istendik davranış değişikliği oluşturma süreci, Varoluşçular ise insanı sınır durumuna getirme süreci olarak ele almışlardır” (Sönmez, 1997:13).

Bu açıklamalardan özellikle Pragmatistlerin ifade ettiği “yaşantılar yoluyla kişi’de istendik davranış değişikliği oluşturma süreci” üzerinde durulması gereken bir tanımdır; Çünkü son yıllarda bilim alanında meydana gelen gelişmeler, bireye yaşantılar yoluyla gelen bilgi, beceri ve duygularla ilgili mesajların beyne aktarıldığını ve beyinden davranışlara yön verildiğini göstermektedir. Dolayısıyla yaşantılar yoluyla şekillenme daha da büyük bir önem kazanmış olur.

Bu tanımda dikkat edilmesi gereken ikinci kavram ise istendiktir. Burada istendikten anlaşılacak nedir? Yani bireyin kendi fiziksel ve psikolojik bakımdan ölçütleri mi? Yoksa toplumun fiziksel ve psikolojik ölçütleri mi? Bu, içinde bulunulan birey, ortam ve davranışlara göre değişir.

Önem arz eden bir diğer kavram ise süreçtir. Yani yaşanan davranış değişikliğinin olup biten, anlık bir olay olmadığı, bilakis belli bir zamanı içerisine alan bir değişiklik olmasıdır. Sönmez’e göre ise bu kavram: “Birlik, ucu açık, tutarlıya doğru gelişen dirik bir örüntü olarak” tanımlanabilir (Sönmez, 2004:2).

Tezcan’a göre ise: “Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır” (Tezcan, 1997:3).

“Eğitim psikolojisi” adlı kitabında ise Duman, eğitimi “Yeni kuşakların toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışlar elde

etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etmek etkinliğidir” şeklinde açıklamıştır (Duman, 1997:11).

Fidan ve Erden ise “Eğitime Giriş” adlı kitaplarında eğitim için, “En genel anlamıyla, insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci” tanımını yapmışlardır (Fidan ve diğ., 1998:12).

Yakın zaman diliminde ise Whitehead, “Eğitimin Amaçları” adlı kitabında eğitimi bilgiyi kullanma sanatının öğrenimi”, öğrencilerin fikir ürünleri ile düşünceler arasındaki dayanışmayı öğrenmeleri olarak, Waldo Frank ise başkalarıyla rekabet eden birey yetiştirmekten ziyade, kişilik bütünlüğü içinde olan, işbirliğini esas kabul eden insan yetiştirme süreci olarak görmüştür. Bir diğer düşünür Laski ise eğitimin bireyin gelişmesi olduğunu, politik kurumların da bu gelişmeye yardımcı olması gerektiğini söylerken, Levy-Strauss eğitimi kültür de özümleme olarak dile getirmiştir. Son olarak ifade edeceğimiz isim olan Ziya Gökalp ise eğitimi bir cemiyette yetişmiş neslin henüz yeni yetişmeye başlayan nesile fikirlerini ve hislerini vermesi şeklinde açıklamıştır.

İçinde bulunduğumuz zaman diliminde ise ortaya çıkan önemli sosyo-kültürel, bilimsel, ekonomik ve teknolojik gelişmeler ile birlikte özellikle demokratik yaşamda ve insan haklarında meydana gelen ilerlemeler “Eğitim” kavramına yeni boyutlar kazandırmıştır.

“Çağdaş Anlayış” diye tabir ettiğimiz bu yeni boyutlar ile oluşan “Eğitim” tanımı, bireyin her yönüyle yeni fiziki, mantıki, duygusal ve sosyal yetenekleriyle kendisi ve toplumu için en faydalı duruma gelmesi sürecidir. Bu tanımda da üzerinde durulması gereken hususlar vardır ki, bunlardan biri bireyin tüm yönleriyle ele alınmasıdır; çünkü birey sadece bedenden veya sadece duygulardan oluşan bir yaratık değil farklı özellikleri üzerinde taşıyan bir canlıdır. Onun için bütün özelliklerin birlikte ele alınması çok önemlidir. İkincisi ise kendisi için en uygun duruma gelmesidir. Yani bireyin kendisini mutlu kılması ve rahat hissedebileceği bir düzeye ulaşması demektir.

Son olarak bireyin toplumu için en faydalı duruma gelmesidir ki, bu da bireyin a-sosyal değil bilakis diğer fertlerle sürekli diyalog ve her türlü alışveriş içerisinde olduğunu ifade etmektedir.

Bu anlamda ‘‘Eğitimin amaçları, bireyi kendisi için ve toplum için yetiştirmek olduğu’’ görülmektedir (Yeşilyaprak, 2003:3). Böylelikle eğitimin etki alanının ne kadar geniş olduğu çok açık bir Şekilde fark edilmektedir.

1. 1. Eğitimin Etki Alanı

Her birey, doğumundan ölümüne kadar teşekkül eden bir süreç içerisinde-dir. Yetişme ve yetiştirme Şeklinde cereyan eden bu süreçte insanın yaratılış özelliklerine göre çevreden gelen etkilere karşı gösterdiği pasif veya aktif tepkiler önemli rol oynar.

Pasif tepkiden koşut, bireyin gelen etkiyi ya içinden gelerek ya da istemeyerek olduğu gibi kabul etmesi anlaşılırken, aktif tepkiden ise yapılan etkiyi kabul etmemesi, benimsememesi veya reddetmesi ya da kısmen benimseyip kısmen reddetmesi ya da zamanla kabul etmesi anlaşılır.

Bu ilişkiler sonucunda insan bir takım bilgiler, alışkanlıklar, davranışlar, düşünceler ve duygular kazanmaktadır ki, böylelikle birey başta fiziki olmak üzere psikolojik ve sosyal yönlerden bir bütün halinde sürekli olarak gelişmekte ve topluma aktif uyum yapabilecek mutlu ve verimli kişi olarak yetişmektedir. Bu da bize birey, toplum ve sosyal bütünleşme açısından düşündüğümüz eğitimin etki alanının ne kadar büyük önem taşıdığını göstermektedir. Őimdi bunları tek tek ele alacağız:

1. 1. 1. Birey Açısından Eğitimin nemi

Daha önceden de ifade ettiğimiz gibi birey sadece bedenden veya sadece duygulardan oluşan bir yaratık değil farklı özellikleri yani ruhi ve bedeni kabiliyetleri bulunan bir canlıdır.

Eğitim de bireyin bu ruhi ve bedeni kabiliyetlerinin tümünü geliştirmeyi esas kabul etmiştir. Ruhi yetenekler diye ifade ettiğimiz zihin, irade, vicdan, duygu, düşünce ve alışkanlıklar, hepsi birden eğitimde yer almalıdırlar; çünkü sadece bir yeteneği geliştirilen, diğerleri yok sayılan veya ihmal edilen bir insan, aradığı iç huzuru bulamaz, bulamadığı gibi içinde yaşadığı topluma da faydalı olamaz. Hatta karşılaştığı duruma göre zararlı bile olabilir.

Mesela: zekâ açısından çok önemli bilgiler verip geliştirdiğiniz bir bireye diğer yeteneklerini ihmal ederek iyi alışkanlıklar kazanması için gereken eğitimi vermezseniz, bu birey kendisi için aradığı iç huzuru bulamayacağı gibi içinde bulunduğu topluma da uyum sağlayamayacaktır. Hatta zararlı bile olabilecektir. Tarihte bunun örnekleri çoktur. Bu da bize bireyi değerlendirirken onu fiziksel ve ruhsal yönleriyle dikkate almamız ve ona bir bütün şeklinde yaklaşmamız gerektiğini göstermektedir.

Yine eğitimde esas kabul edilen bir diğer husus, ferde bu bütün özelliklerini yerli yerinde kullanmayı öğretmektir. Yani birey hangi kabiliyetini nerede ve nasıl kullanacaktır? Bu bilinmelidir ki, bir bütün halinde değerlendirilen insan özellikleri işe yarar bir nitelik kazanabilsin. Yoksa teori, pratik ile buluşamadığı gibi insan da aradığı huzur ile buluşamaz.

Çünkü insan dünyaya geldiğinde fizik itibarıyla diğer mahlûkattan daha geridir. Hayvanlar doğdukları anda çevrelerine uyum sağlayıp, kısa sürede ayağa kalkıp, yiyeceklerini bulurken, insan ancak belli bir zaman diliminden sonra kendi kendine yeterli olabilecek bir hale gelir. Onun için insana karşılaşılabilecek zor durumlarda bütün özelliklerini birleştirerek kullanması ve o zor şartlara başarılı ve mutlu bir şekilde uyum sağlaması öğretilmelidir. Uyum sağlayamadığında da sabırlı, gayretli ve umut dolu olması gerektiği aktarılmalıdır.

Aynı zamanda bireyin iyi işlere meyledebilme özelliği olduğu gibi kötü işlere de kayabileceği unutulmamalı ve karşılaşılabilecek bu olumlu ve olumsuz manadaki bütün hadiselerde ona yardımcı olunması gerektiği – ki bunu yapacak ta eğitimdir. – kesinlikle unutulmalıdır.

Ayrıca insanın karşılaşılabilecek durumlara karşı nasıl davranacağı o durum öncesi bilinmemektedir. Bu birçok anlamda ifade edilebileceği gibi özellikle maddi mana'da insan bir sıkıntı ile karşılaştığında kötü, vahşi ve zalim bir görüntü sergileyebileceği gibi, lüks bir yaşantı ile de aynısını gösterebilir. Hele toplum tarafından belirlenen sınırlar arttırıldığında insandaki güdülerin de dizginlenmesi zorlanmaktadır.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında konumuz ile ilgili şunları ifade edebiliriz ki insan öncelikli olarak bütün özellikleri ile ele alınmalı, değerlendirilmeli, böylece onu

kendisi ile barışık bir şekilde yetiştirerek kötü alışkanlıklardan uzak tutmalıyız. Zira unutulmuş herhangi bir özellik binanın yapımı esnasında unutulmuş bir duvar veya bir kiremidin binanın su veya rüzgâr almasına ve içinde oturanların rahatsız olmasına neden olduğu gibi insanın da olumsuz mana'da dış etkilere açık olmasına ve huzursuzlaşmasına neden olacaktır. Böyle bir birey de yine yukarıda ifade ettiğimiz gibi özelliklerini yerli yerinde kullanmasını da bilmiyorsa zaten olumluya olduğu gibi olumsuzla da yönelme meyli var, rahatlıkla kötü alışkanlıklar edinebilecektir. Buna müteakip maddi anlam'da çok sıkıntı veya çok rahatlık içerisinde ise bu daha da kolaylaşabilir.

1. 1. 2. Toplum Açısından Eğitimin Önemi

Eğitim, nasıl bir birey açısından yukarıda ifade ettiğimiz mana'da önem taşıyor, öyle de bireylerin oluşturduğu toplum hayatı açısından da büyük önem arz ediyor.

Din, dil, ahlak ve olumlu anlam'da müşterek özellikler taşıyan fertlerden oluşmuş bir yapı gösteren millet bu niteliğine eğitim vasıtasıyla ulaşmıştır. Gökalp'ın da eğitimin tanımında ifade ettiği üzere "Bir cemiyette yetişmiş neslin henüz yeni yetişmeye başlayan nesle fikirlerini ve hislerini vermesi" eğitimin toplum için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Zira "Toplumun varlığı eğitime bağlı olmakla birlikte, onun yaması ve mutlu olması eğitim için önemli bir araç olarak ta gözükmektedir" (Özyurt, 1999:78).

Toplumun kültür ve medeniyet noktasında hangi konjektür'de olurlarsa olsunlar kendi devamını sağlamak için insanları yetiştirmek durumunda olduklarını düşündüğümüzde yukarıdaki özelliklerin önemini kavrayabiliriz. Toplumun sağlığının, mutluluğunun, huzurunun eğitime endeksli olduğunu böylelikle idrak edebiliriz.

Özellikle eğitimin "Toplumsal hayata henüz hazır olmayanlara yetişkin kuşaklar tarafından uygulanan bir etki" olduğunu hesaba kattığımızda bu kavramın öneminin tartışılmaz olduğu daha da anlaşılacaktır (Doğan, 2003:85).

Çağdaş toplumun o kadar hızlı ilerleyip değiştiği günümüzde bireylerin uyum süreci, eğitim kanalı ile analiz edilip kolaylaştırılabilir. Eğer ki bu analiz iyi yapılmaz ve değerlendirilmezse istenilmeyen bireyler ve toplumlar ortaya çıkabilir. Onun için

“Eğitimciler topluma şekil verecek eğilimleri analiz edip değerlendirmek durumundadırlar” (Demirel, 2004:44).

İnsan ile toplumun karşılıklı etkileşim içinde birbirlerini şekillendirdikleri de ayrı bir gerçektir. Dolayısıyla toplumun insan duygu ve düşüncelerinin oluşumunda ve gelişiminde, bireyin davranışlarının da toplumun geleceğinde yapacağı etki önemli bir değerlendirmedir; çünkü “Toplum, var oluşumuzun tüm aşamalarında etkindir” (Dökmen, 2006:71).

Eğitim ile büyüklerinden onların konuştukları dili, inandıkları dini ve yaşadıkları ahlak özelliklerini öğrenen birey böylelikle mensubu olduğu milletin yaşaması için kendi isteği ile gerekeni yapmaya çalışacak ve milletini kalkındıracaktır. O zaman millet için böylesine büyük önem taşıyan eğitimi milleti oluşturan insanlarda var olan orta idrakte aramak gerekir. Yani başta duygu olmak üzere düşünce ve hareket birliğini göz önünde bulundurmalıyız. Bu birliğin zamanla karşılaşılabilecek maddi ve manevi sıkıntılara karşı yok olmaması, özelliklerini yitirmeden ilerlemesi, eğitimde yeni nesillere aktarılması ile mümkündür.

Yeterli eğitim çalışmaları ile manevi değerler genç nesillere kazandırılmazsa, maddi değerler ne kadar güçlü ve yerinde olursa olsun yeterli olmaz; çünkü maddi ve manevi değerler ile yetişen bir birey mutlu ve üretken olarak toplumdaki yerini alabilir. Yani:

- 1- Toplumun düzenini ve devamlılığını sağlar.
- 2- Toplumun ekonomik yaşamını devam ettirir.
- 3- Gelişmelere açık, yaratıcı, verimli ve huzurlu bir insan olarak topluma renk katar.

Bu özellikleri eğitim yoluyla kapamayanlar ise tam tersi kötü alışkanlıklarla iştiğal etmeye yönelecekler ve kendilerine rahatsızlık verdikleri gibi toplumda düzeni, huzuru bozabileceklerdir. Buna müteakip gereken önlemler alınmadığında kanserin vücuda yayılması gibi bu nitelikler toplumun her kesimine yayılabilir ve gelecek nesillere de yansiyabilir. Onun için tarih boyunca toplumlar eğitim üzerinde hassasiyetle durmuşlar ve gereken masraftan kaçmamışlardır; ama bu içinde bulunduğumuz yüzyıl itibariyle yaşanan değişik gelişmelerle daha büyük önem taşır hale gelmiştir.

1. 1. 3. Sosyal Bütünleşme Açısından Eğitimin Önemi

İnsan, yapı itibariyle biyo-kültürel olduğu gibi sosyal yönü de olan bir canlıdır. Kendi iç dünyasında önemli gelişmeler yaşadığı gibi maddi ve manevi şartlar içerisinde toplumsal ilişkilerde de önemli gelişmeler yaşar. Bu da bize bireyin doğuştan getirdiği özellikler ile toplumdan gelen özellikleri birleştirerek yani karşılıklı bir etkileşim halinde hem kendini hem de içinde bulunduğu toplumu etkileyip değiştirdiğini göstermektedir.

Böyle bir etkileşim hareket halinde olan sosyal bütünleşmeyi bize ifade ederken aynı zamanda bizi kavramın geniş bir davranış ve oluşum sürecini içerisine aldığı belirtir. Sosyalleşme olarak da açıklayabileceğimiz sosyal bütünleşme, “kişinin grup normlarına uymasını, bunları öğrenmesini sağlayan süreçtir” (Demirbaş, 2001:173). Yani toplumun beklentilerini, (bundan kastımız toplumun istekleri, değerleri, ülküleridir.) özellikle toplum içinde nasıl davranacağını yani üstleneceği rolleri kişiye aktarmak sosyalleşmenin temel bir işlevidir. Böylece kişi toplum içinde ihtiyacı olan eğitimi ve disiplini alacak ve hem birey hem de toplum üzerinde sıcak rüzgârlar esecektir.

Bu tür bireylerde yani sosyal bütünlüğe ulaşmış diğer bir ifade ile toplumsallaşmış bir kişi de Yavuzer’e göre şu ölçütlere uyma görülür:

- “1- Söz konusu kişi, toplum içinde uygun görülen bir biçimde hareket eder. Toplumca konulmuş, din, ahlak ve hukuk gibi üst yapı kurallarına uyar.
- 2- Toplumun bir birimi olarak, kendisine verilen rolleri ve görevleri yerine getirir.
- 3- Sosyal faaliyetlere ve kişilere yönelmiş uygun bir takım tutumlara sahiptir” (Yavuzer, 1993:23).

Bu ölçütler ise bireyde toplumun önemli unsurlarından olan eğitim ve öğretim varlıkları ile görülebilir.

Çünkü Eğitim, eğitici diye tabir ettiğimiz konum ve zaman itibariyle değişebilecek kişilerce istenilen toplumsal davranış biçimlerinin şuur ve gaye çerçevesinde bireye yönlendirilip kazandırılmasıdır. Bunu gerçekleştiren toplumlar bireylerini kendi istedikleri biçimlerde yetiştirerek ömürlerini huzur ve zenginlik içinde sürdürebilirler.

Yine farklı bir pencereden bakıp değerlendirmek gerektiğinde “Sosyalleşme” kavramını ilk ortaya atıp, bu kavramı sosyal bilimler literatürüne sokan ilk isim olan E. Durkheim, bireyin topluma katılımın çok güçlü bir farklılaşma olarak değerlendirmiştir. Bu farklılaşmanın da insanın doğal bir varlık konumundan diyalog kuran sosyal bir varlık özelliğine geçmesi ile mümkün olduğunu ifade edebiliriz.

Zira bu farklılığı yaşayan birey, artık içinde yer aldığı toplumda var olan ilke ve kurallara, değerlere uygun davranışlar ve tutumlar sergileyerek sosyalleşme sürecini tamamladığını belirtir.

Dolayısıyla o artık toplumun bir üyesi haline gelmiştir; ama bu üyelik sürecinde üstlenilen görevleri ifade etmekte fayda vardır. Özyurt’a göre: “Toplumda genel anlamda öğreticilik görevi toplumun kendisidir. Öğrenen ise insandır. Bu anlamda insan, hem sosyalleşen hem de sosyalleştiricidir” (Özyurt, Adapazarı:1995).

O zaman şunu ifade edebiliriz: Çocuğun topluma bakışı ve sosyal davranışlara karşı tutumu, onun hayatının ilk yıllarında elde ettiği deneyimlere ve bu deneyimleri ona kazandırmada etkili olan başta aile bireyleri olmak üzere, arkadaşları, öğretmenleri ve diğer yetişkinlere bağlıdır. Bütün bu faktörler, bireyin toplumsallaşmasını, toplumdaki yerini, rolünü ve ilerleyişini etkiler.

Bu faktörleri, özellikleri ve etkileri ile birlikte ele alıp değerlendirecek olduğumuzda şu başlıklar eşliğinde açıklayabiliriz:

1.1.3.1. Aile

İnsanın doğuştan üyesi olduğu en küçük toplumsal kurum olma niteliği taşıyan Aile, aynı zamanda çocuğa toplumsal davranışları kazandıran ilk toplumsal birimdir.

Aynı çatı altında yaşayan anne, baba ve çocukların oluşturduğu topluluk olan Aile kavramına, değişik bilim adamları tarafından farklı tanımlar verilmiştir.

Doğan, aileyi “Karı ve koca ile kurulan bir birlik” olarak ifade ederken (Doğan, 2003: 45), Yörükoğlu, “En küçük toplumsal birim sayılan aile, yetişkinlerin ve çocukların oluşturduğu bir insan kümesi, bir grup” olarak tanımlar (Yörükoğlu, 1985: 95).

Yavuzer ise bu kavrama “Çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yer” olarak bakar (Yavuzer, 2005:129).

Aydın, “Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi” adlı kitabında aile kuramı için “Kan veya akrabalık bağıyla birbirine bağlı olan, aralarında toplumca belirlenmiş hak ve ödevlere sahip bireylerin oluşturduğu bir kurum, ortak değerleri olan bir grup” tanımını vermiştir (Aydın, 2006:9).

Bu tanımlar ile yola çıkacak olduğumuzda, aynı zamanda çocuğun sosyal hayata uyumu noktasında gerekli davranışları küçük yaşlarda öğrendiğini göz önünde bulunduracak olduğumuzda ailenin önemi tartışılmayacaktır. Özellikle ilk öğrenmelerin etkisinin uzun yıllar devam ettiği düşünüldüğünde aile kavramının önemi daha da artacaktır.

Zira “Aile, içinde bulunduğu toplumun bir birimi olarak onun özelliklerini taşır” (Yörükoğlu, 1985:93).

Dolayısıyla toplumdaki hâkim değerler, gelenek ve görenekler, inançlar, genel tabir ile kültür, aile tarafından yansıtılır. Birey toplumunu ailesi kanalı ile tanır. Yani artık ailenin önemi sadece maddi anlamda değil, aynı zamanda manevi anlamda da görülebilmektedir. İlk ahlaki bilgi ve davranışlarını ailesinden öğrenen birey aldığı eğitim çerçevesinde topluma katılım sağlayacak ve toplumu şekillendirecektir. Böylelikle “Sosyal düzenin sağlanmasında aile, birey ile toplum arasında köprü görevi görür” (Doğan, 2003:48).

Onun için çocukların belli yaş dilimlerinde özdeşim kurdukları, kendilerine model seçtikleri göz önüne alındığında anne-babaların ve diğer aile fertlerinin iyi birer model teşkil ederek toplumsal görevlerini böylelikle yerine getirmelerinde fayda vardır.

Bu bağlamda, Anayasamızın 41’nci maddesi gereği, aile Türk toplumunun temeli kabul edilmiş, Anayasamız devleti, ailenin huzur ve refahı ve özellikle anne ve çocukların korunması konusunda yükümlü kılmıştır.

Ayrıca Aile Araştırma Kanunu ile Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Başbakanlığımıza bağlı olarak kurulmuştur.

Bu tanımlardan farklı olarak genel itibariyle toplumlarda kabul edilen iki temel aile modeli söz konusudur:

Bu modellerden birincisi “Geniş (Geleneksel) Aile” büyükanne ve büyükbaba ile onların çocuklarını ve torunlarının aynı çatı altında yer aldığı bir aile tipi olarak değerlendirilir.

Tarıma dayalı bir ekonominin beraberinde getirdiği geniş aile tipi dolayısıyla kırsal alanlarda, köy ve kasabalarda daha sıklıkla görülürken, aile içi saygınlık, eğitim, manevi destek özelliklerini daha yakından yaşandığı bir model olarak ta dikkat çekmektedir.

İkinci bir aile modeli olan “Çekirdek Aile” de ise anne-baba ve evlenmemiş çocuklar vardır. Kent yaşantısı süren ailelerde hâkim olan bu model Geniş Aile’den daha kısıtlı fonksiyonlara sahiptir.

1.1.3.2. Arkadaş Çevresi

İnsanın arkadaş gereksinimi, bebeklik dönemine kadar uzanırken, ilerleyen süreçte değişik boyutlar kazanarak birey üzerinde etkide bulunur.

Mesela ağlayan bir bebek, yanına birisi geldiğinde susarken, 12 aya ulaşmış iki bebek yan yana getirildiklerinde birbirlerine bakıp yaklaşırlarken, 3–4 yaşlarında arkadaşlık sayısında artış yaşanır.

Bizim için en önemli süreci ifade eden okula başlama yaşı sonrası görülen arkadaşlık ilişkileridir. Çocuk okula başlayıp, başka çocuklar ile tanıştıktan ve arkadaşlık kurduktan sonra artık anne-baba ile harcanan mesai, arkadaşlara kayar. “Çocuğun içine girdiği bu çağa, sosyal bilincin çok hızlı geliştiği bir dönem olması nedeniyle “Çete Çağı” adı verilir” (Yavuzer, 2005:143).

Tabi bu kavramda geçen “Çete” ifadesi kendiliğinden, süreç içinde oluşmuş bir oyunu grubunu açıklar. Çocuk bu oyun grubu ile aile fertlerinden arkadaşlarının bulunduğu dünyaya doğru kayarken diyalog kurma yöntemlerini de böylelikle yaşayarak öğrenir; çünkü her oyun grubunun kendine göre belli kuralları vardır.

Dolayısıyla oyun gurubu, zamanla çocuk üzerindeki hâkimiyetini arttırır. Ana bazı kurallar ile birlikte davranışlar verir. Kimi doğru, kimi yanlış olan bu kural ve davranışların karşılığında çocuk ait olduğu grubuna aitlik duygusunu arttırır ve iyice bağlanır.

Böylelikle çocuğun topluma olan tavırları şekillenir. Bu şekil aileden aldığı üzerine olumlu katkıda bulunabileceği gibi olumsuz etkide de bulanarak çocuğun değişikliğine sebep olabilir. Zira aşağıdaki veriler bunu açık bir şekilde ifade etmektedir;

“UYUŞTURUCU KULLANMAYANLARIN

Yüzde	15'nin	Uyuşturucu kullanan arkadaşı var,
Yüzde	25'inin	Arkadaşının polisle başı dertte,
Yüzde	14'nün	Hırsızlık yapan arkadaşı var,
Yüzde	33'nün	Evden kaçan arkadaşı var,
Yüzde	8'nin	Satanist arkadaşı var,
Yüzde	4,4'nün	Ailem benim arkadaşlarımın hiçbirini beğenmez.

SIK SIK UYUŞTURUCU MADDE KULLANANLARIN

Yüzde	73'ünün	Uyuşturucu kullanan arkadaşı var,
Yüzde	66'sının	Arkadaşının polisle başı dertte,
Yüzde	57'sinin	Hırsızlık yapan arkadaşı var,
Yüzde	54'ünün	Evden kaçan arkadaşı var,
Yüzde	28'inin	Satanist arkadaşı var,
Yüzde	11,6'sının	Ailem benim arkadaşlarımın hiçbirini beğenmez''

(Yeşilay, 20.04.2007).

Bu nedenle hiçbir anne – baba, çocuklarının arkadaşlarına karşı ilgisiz kalmamalı ve onları araştırdıktan ve kötü alışkanlıkları olmadığını emin olarak öğrendikten sonra, arkadaşlık etmelerine müsaade etmelidir. Böylece anne ve babalar, çocuklarının sağlıklı bir arkadaş çevresinde müspet kişiliğe sahip olmasını sağlayacaklardır. Çünkü insanlara, özellikle çocuklara ve gençlere en çok etki yapan çevrelerin başında arkadaş çevresi gelmekte, sağlıklı arkadaş çevresinde olanların ruh ve beden sağlıklarını korumaları kolaylıkla mümkün olmaktadır.

Özellikle Ergenlik dönemine geçiş yaptığında anne-babaların ergenleri anlayamamaları ve ergenler ile sağlıklı diyalog kuramamaları sonucu ergen, kendini başka bir çevreye yönlendirir. Ergenlik dönemi arkadaşlığında da “karşılıklılık, eşitlik, paylaşma, açıklama” olduğu yöneldiği çevre arkadaş çevresi olur (Çelen, 2007:121).Bu çevrede ergen daha önce yaşadığı deneyimler ile kendini şekillendirir. Mesela daha önceki arkadaş ortamı ve aile fertleri tarafından benimsenmekte sıkıntı çeken birey

ergenlikteki ortamında da bunu yaşabilir. Değişik sorunlar ile karşılaşmak kişiliğine farklı bir boyuta yönlendirebilir.

Ama gencin sahip olduğu bir olumluluk, arkadaşlarında daha çabuk kabul edilmesini sağlayabileceği gibi, gencin kendine olan güvenini arttırır. Çevresine kendini daha rahat ifade eder, başkalarının tesirinde daha az kalır ve kişiliğini şekillendirerek belli bir temele oturtur; çünkü “Ergenlerin aile ve arkadaş desteğini algılamaları arttıkça, psikatik olmayan psikiyatrik bozukluklarda azalma olmaktadır” (Kulaksızoğlu, 2006:88).

1.1.3.3. Okul

Modern toplumlarda gün geçtikçe önem kazanan ve adeta o toplumların hayat damarlarından biri haline gelen okul, toplumun kültür ve değerlerinin korunması kadar sürdürülmesi için de önemli görev üstlenmiştir.

Dolayısıyla “Okul, yenilikçi yönüyle her zaman çevreye katkıda bulunmak durumundadır” (Doğan, 2003:118). Okulun çevreye yani topluma katkısı tabi ki kendi tezgâhından geçen bireylere vereceği eğitim-öğretim ile büyük önem kazanır. Çünkü okul çağındaki çocuğun veya ergenin isteği ve amacı öğrenmektir. Okul da çocuğu bu istek ve amacı doğrultusunda kendine özgü belirleyeceği strateji ile toplumda hâkim olan “Çocuğun toplum ile hareket etmesi” düşüncesini oluşturmaya çalışır. Zira esas itibariyle okulun görev ve işlevleri şunlardır:

“Aile’de daha önce başlatılmış bulunan toplumsallaşmayı (sosyalizasyon) sürdürmek.

Öğrencilerin doğuştan sahip olduğu öğrenme yetenekleriyle sonradan kazanıp edindiği becerileri bulup değerlendirmek, bunları bireylerin seçim ve eğilimleriyle, toplumun bugünkü ve gelecekteki insan gücü gereksinimleri doğrultusunda geliştirip dengelemek.

Yukarıdaki iki görevi yerine getirirken, yani çocuğu “iyi” vatandaş, vatandaş “uzman” kişi yaparken, uzman ile vatandaşın okul içinde olduğu gibi okul dışında da birbirini kabul etmesini sağlamak” (Yavuzer, 2005:184).

Yani sosyalleşmenin önemli bir aşamasını, bir ayağını okul oluşturmaktadır. Okul ile çocuk yepyeni bir çevreye intikal ederken, belli kurallar, değerler, değişik arkadaş ve öğrenciler ile karşılayıp diyalog kurma, öğretilmesi gereken yeni bilgiler ile artık

muhataptır. Bu çerçevede çocuklar değişik davranış ve düşüncelere yönelerek kendilerini şekillendirirler.

Böylelikle bir sosyal kurum olarak kabul edilen okul, sosyalleştirme sürecinde öğretim görevini yerine getirirken aynı zamanda çocuğa ailesinden aldığı alışkanlığını devam ettirmesini veya çocuğun yeni alışkanlıklar edinmesini sağlar.

Özellikle okulda önemli görevler üstlenmiş öğretmenlerin birey ile olan diyalogları çerçevesinde büyük önem arz etmektedir. Öğretmenin sergileyeceği her davranış, söyleyeceği her söz öğrencinin benimseyeceği değer yargıları ve tutumları ile yakından ilişkilidir. Çünkü “Öğretmen toplumun motor gücü durumundadır. Bireylerin hayata hazırlanmasında temel bir rol üstlenmiş durumdadır” (Özkan, 2005;38).

Dolayısıyla öğretmen bilgi yüklü ve bilgi dağıtan bir birey değil, modern eğitim bakışıyla çocuğu arkadaş ve topluma entegre eden, duyu ve düşünceleri ile toplum içinde kaynaştıran asil bir görev adamıdır.

Gelişime açık, her türlü toplumsal gelişmeyi yakından takip eden, sağlam bir pedagojik formasyona sahip, insan ruhundan ve davranışından anlayan bir öğretmen portresi karşısında bireyin topluma uyumu ve katılımı farklı olacaktır. Toplumda oluşan bu çizgi ile çağdaş medeniyetler seviyesinde yer alabilecektir.

1.1.3.4. Kitle İletişim Araçları

Bu başlık altında değerlendirebileceğimiz basın organları radyo, televizyon ve sinemanın bireyler üzerindeki etkisi tartışılmazdır.

Bilhassa günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte modernleşen dünya, kitle iletişim araçları ile büyük bir ilerleme kaydederek bireylere şekil ve yön verir hale gelmişlerdir.

Günümüz insanını her alanda ve yönde etkileyerek müthiş bir kitle kültürü oluşturabilen bu araçlar, ortaya koydukları bu çalışmaları ile bireylerin sosyalleşmesinde ayrı bir rol oynarlar; çünkü bu iletişim araçları sadece “Bilgi aktarmaz, anı zamanda bazı davranış modelleri de sunarlar” (Özyurt, 1999:91).

Böylelikle hayat yolunda karşılaşılabileceği değişik olaylar ile farklı sosyal tipleri görebilen birey bilhassa çocuklar ve ergenler sosyalleşme sürecinde deneyim kazanabilirler. Aynı zamanda olumsuz örnekler karşısında da kaybedebilirler.

Mesela “ülkemizde 1987’de yapılan bir çalışmada 11 yaş grubu çocuklarının günde ortalama 3 saat TV izlediği saptanmıştır. 18 yaşına gelene kadar çocuk ve gençlerin toplam TV izleme süresi 17.520 saat olacaktır” (Kulaksızoğlu, 2006:163).

İnsanın en iyi öğrenme yollarından biri olan gözlem ve taklit yolu ile birçok bilgiyi ve davranışı aldığı düşünüldüğünde bu etkiyi tahmin etmek daha kolay olacaktır.

Peki, bu sosyal bütünleşmeyi yine diğer bir tabir ile sosyal uyumu engelleyen faktörler yok mudur? Elbette ki vardır; Bunların başında da bireyin ilk eğitimini aldığı yer olan aile gelir. Sosyal uyumların yetersiz olduğu bir ailede yer alan çocuklar toplumda iyi bir sosyal bütünleşme göstermezler.

Yine bu tür ailelerde çocuklara model olabilecek fertler yetersizse, çocuk da bu yetersizlik ile sosyalleşmede, topluma uyumda ciddi manada sıkıntı çeker. Aynı zamanda yaşamın ilk dönemlerinde eğitim açısından önemli bir dönem olan arkadaşlık ortamının da yeterli olması bireyin sosyal uyumunda etkisi görülen bir diğer faktördür. Bu şekilde başkalarıyla diyaloglarında rahat bir ortam oluşturamayanlar, ilerleyen süreçte aynı sıkıntıyı daha geniş bir anlamda toplumda başka bireylerle yaşarlar.

Ayrıca ev içinde, arkadaş ortamında veya eğitimin çok önemli bir sürecini içine alan okulda bireyin yaşadığı ilk sosyal tecrübelerden alınan başarısızlıklar, bireyi sosyalleşme için olumsuz düşünmeye itecektir. Böylelikle birey sosyal uyum denilince ya bir adım geri atacak ya da sıkıntı çekecek ve başarısız olacaktır.

1. 2. Gençlik Çağı (Dönemi)

Gençlik, çocukluk ile erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve erişkin hayata geçiş dönemidir. İlk ergenlik belirtilerinin görüldüğü 12. yaşta başlayan ve büyümenin sona erdiği 21. yaşta biten, böylelikle uzun bir süreci içerisine alan gençlik çağı ruhsal alanda çok önemli değişikliklerin görüldüğü, aynı zamanda hızlı bir büyüme ve olgunlaşmanın yaşandığı uzun zaman dilimidir.

Batı dillerinde “Büyüme” anlamına gelen “Adolescence” (Adolösans) diye de ifade edilen bu çağa giriş, kızlarda erkeklere göre daha önce olmakta ve daha erken tamamlanmaktadır.

Gençlik döneminin tanımlanması farklılıklar göstermektedir. Mesela: Yörükoğlu’na göre: “Çocuklukla erişkinlik arasında gençlik ya da delikanlılık adı verilen uzun bir dönemdir” (Yörükoğlu, 1985:277).

Milli Eğitim Bakanlığınca yapılan açıklamaya göre ise “Buluğ çağına erme sebebi ile biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma düzeni olan çocukluk ve genç yetişkinlik arasında 12–24 yaşları arasındaki guruptur” (Aksu, 1998:8).

Görüldüğü gibi gençlik kavramının tanımı üzerinde bir görüş birliği mevcut değildir; fakat bu tanımlardan hareketle ifade edebileceğimiz orta fikirler vardır ki, bunları da şöyle açıklayabiliriz:

Gençlik, ergenlik dönemiyle başlayan, içerisine bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal birçok gelişmeyi alan, aynı zamanda bu gelişmelerin yoğun olarak görüldüğü yetişkinliğe adım atma dönemidir. Böylesine değişik bir süreci içerisine alan bu zaman dilimindeki genç, ne çocuk gibi yönetilmek ne de olgun bir insan gibi kendisinden tavırlar beklenmesini ister; çünkü onun içinde bulunduğu çağ, “biyo-psiko-sosyal nedenlerden dolayı gençler için ruhsal, toplumsal ve yaşamsal sorunların çok yüklü olduğu bir dönemdir” (Çakıoğlu, 1998:2). Bu dönemdeki gencin istediği tek unsur, genç olarak değerlendirilmek ve o şekilde kabul edilmektir.

1. 2. 1. Gençlik Dönemi Özellikleri

1. 2. 1. 1. Fiziksel Özellikleri

Birey üzerinde bedensel gelişmelerin başladığı ergenlik dönemi ortalama olarak 12–13 yaşlarına rastlar. Kızlar bu döneme erkeklerden genellikle daha önce girerler. Bu dönemin bir iki yıl öncesi bu döneme hazırlık olarak her iki cinsin de hormonları yoğun bir çalışma sürecine girer. Bu hormonların etkisiyle önce kemik ve adalelerde hızlı bir büyüme, beden ölçülerinde ise hızlı bir değişme görülür. Hem kızlarda hem erkeklerde o zamana kadar yumuşak olan deri yavaş yavaş sertleşmeye başlar. Aynı

zamanda deride var olan yağ salgısının, yağ bezlerinin çalışmasını arttırması ile yüzde ve bazen vücudun değişik yerlerinde aşırı yağlanmaya bağlı olarak akneler diye de tabir edilen sivilceler görülür ve bedende ağır bir ter kokusu oluşur.

Boydaki uzama ve ağırlıktaki artış ise erkeklerde 12–16 yaşları arasında daha bariz ve belirgin görülüp, 18 yaşına kadar devam ederken, kızlarda ergenlik öncesindeki hızlı büyümenin ergenlik döneminde yavaşladığı görülür.

Buna ek olarak vücudun organlarında da farklılaşmalar yaşanır. Öncelikle el ve ayaklar büyür, daha sonra kollar uzar. Kolların ve bacakların vücudun diğer organlarına göre oranlarının değiştiği görülürken kasların ve kemiklerin yapısında da gelişmeler görülür. “erkek ergen şekli, genellikle dümdüz uzanan bacaklar, dar kalça, geniş omuzlarla karakterize olurken, kızlardaki ergenlik dönemi şekli, eğimli olarak uzanan bacaklar, geniş kalçalar, dar omuzlarla karakterize olur” (Yavuzer, 2005:266).

Aynı zamanda yüz yapısında önce burunun büyümesi. Sonra göz arasının açılması ve ön dişler ile çenenin büyümesinin belirginleşmesi gibi orantısız bir büyüme ve gelişme vardır.

Gencin bedeninde yaşanan bu gelişme ve değişmeye bakışı, olayın başlama ve bitiş süresine bağlı olarak değişir; ama genellikle ortaya çıkan tablo gençlerin bu dönemde bedenlerinden hoşnut olmadıklarıdır. Kızlar, erkeklere oranla kendi fiziksel gelişmeleri ile daha fazla ilgilenirler. Bedenlerinde yaşanan değişiklikler ve ortaya çıkan yeni duygu ve dürtüler gençleri yukarıda da ifade ettiğimiz gibi hazırlıksız yakalar ve ilgi cinsel kimlik gibi konularla karşı cinse yöneltir. Gençlerin bu değişime tepkileri yabancılaşma, hoşnutsuzluk, utanma, bu süreci abartma veya dikkate almama tarzındadır.

1. 2. 1. 2. Ruhsal Özellikleri

Ortaokul yıllarına denk gelen gençlik döneminin başlangıcı ile birlikte ortaya çıkan fizyolojik değişimler, beraberinde yeni ruhsal özellikler ve davranışlar da getirir.

Genel olarak gençlerde bazı dengesizlikler ve gerginlikler ortaya çıkar. Dengeli ve uysal ilköğretim çocuğu gider, yerine çabuk sevinen, çabuk üzülen, birden sinirlenen, her şeyi sıkıntı ve stres yapan, bağımsız olma isteği artan, yeni duygu ve düşünceleri

abuk değişen bir genç gelir. Böyle bir gencin göstereceği tepkiler önceden kestirilemez olur.

Genç, derslerine ilgisiz davranır, derslerine çalışma düzenine aldırış etmez, dağınık bir yaşamı tercih eder. Kendisi bu şekilde istediği gibi davranırken isteklerinin ve ilgilerinin artmasına paralel olarak kendisine sunulan hakları az veya yetersiz bulur. Bundan dolayı anne-babaya tepki gösterir, ailesine ters yanıtlar verir. Anne-babasına ters düşünceler ileri sürmeyi tercih ederek onları eleştirmeyi de ihmal etmez.

“Ergen, karamsarlık, huzursuzluk ve iç sıkıntısı gibi hoşa gitmeyen duygulardan bunılır” (Kulaksızoğlu, 2006:79).

Yani bu dönem genç için oldukça fırtınalı bir zaman dilimidir. Genç, bu dönemi de kendi ruh leminde sürekli bir gidiş-geliş içerisinde mücadele halindedir. Erikson’a göre bu savaşta genç kendisine “Ben neyim, kimim?” sorularını yöneltmekte ve “Kimlik duygusu” diye tanımladığı kimlik arayışı içerisine girmektedir. Bu arayışını “zdeşleşme” diye tabir ettiğimiz “Kişinin içinde yaşadığı gurubun herhangi bir üyesinin duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını izleyerek onu taklit etmesi, kendine model alması” ile gidermeye çalışır.

Özellikle ergenlik döneminde ağır basan özdeşleşme ile genç, tanınmış bir bilim adamını kendine örnek seçebileceği gibi, ünlü bir kabadayıyı ya da kötü bir kişiyi de model olarak seçebilir. Bireyin bu tercihleri onun kişilik özellikleri ve güdüleri ile yakından ilgilidir.

Genç, seçeceği bu modeller ile çocukluk konumundan kurtularak yetişkinlerin arasına katılabilecek böylece yetişkinlerden kabul görecek, beğenilecek ve büyüdüğünü düşünerek kendine güveni gelecektir. Arayış içerisindeki genç kimliğini, sigara, alkol v.s. maddeleri kullanarak cevap bulmayı düşünecektir. Özellikle bu maddelerle bireyin ilk tanışma döneminin gençlik dönemi olması açıklamamızı doğrular niteliktedir.

Bacanlı, “Gelişim Ve ğrenme” adlı kitabında bu dönemin ruhsal özelliklerini şu şekilde sıralar:

“a) Birçok ergen “fırtına ve stres” döneminden geçiyor olabilir.

b) Suç oranları ergenlik yıllarında zirvededir ve Vandalizm (kamu mallarına zarar verme) belli okullarda sorun olabilir” (Bacanlı, 2000:113).

Bundan ötürü, bütün toplum fertleri, kamu kurum ve kuruluşları bu özellikleri göz önünde bulundurarak gereken tedbirleri alıp çalışmalarını şekillendirmelidirler.

1. 2. 1. 3. Sosyal Özellikleri

“11–20 yaş dilimleri arasındaki ergenlik çağı, kişiliğin toplumsal nitelik kazandığı bir arayış dönemidir. Bu arayış içinde ergen, kim olduğunu, neye değer vereceğini, kime bağlanıp inanacağını, amacını bulmaya çalışır” (Yavuzer, 1993:110).

Genç, içinde bulunduğu dönemin önemli bir özelliği olan toplumda saygınlık kazanma ve belli bir konuma gelme anlayışıyla hareket eder. Bacanlı'nın ifadesi ile “ergen yetişkin toplumsal düzen içerisine girmek ve sorumluluk yüklenmek ister” (Bacanlı, 2000:33). Zaten gencin birlikte yaşadığı toplumla uyum içerisinde olması, onun bu anlayışının karşılanması ile paraleldir. Yalnız burada unutulmaması gereken bir husus, bu toplumsal uyumun belli bir süreç içerisinde belli tecrübelerle gerçekleşmesidir. Bu sürecin ve tecrübelerin ilk ayağını bireyin kendi cinsleri ile oluşturduğu grup ve faaliyetleri gelir. Bu grup içinde kendine toplumsal bir nitelik ve özellik kazandırmaya çalışan genç, sürekli olarak kim olduğunu, neye değer vereceğini, kime inanacağını sorgular ve bunlara cevaplar bulma uğraşı içine girer.

Gencin bu uğraşını tetikleyen merak ve arzu duyguları onda hâkimdir. Bu duyguları j.j.Rousseau (1702–1778): “12–15 yaş arasında gencin fazla enerji ve güç sahibi olduğunu ve bu enerji fazlalığının onu meraklı yaptığını vurgular. Gencin dünyadaki gerçeği yakalama arzusu vardır” şeklinde ifade eder (Çelen, 2007:21).

Bu merak ve arzu olumlu noktalara kanalize edilmelidir. Böylelikle birey, dönemi hasarsız veya az hasar ile atlatabilmelidir.

Gencin bu uğraşında da daha önce ifade ettiğimiz “Özdeşleşme” özelliği devreye girmekte ve genç grup dışında ikinci ayak olan çevreye yönelerek “Onun gibi olacağı” kişiler aramaya başlamaktadır. Böylelikle kişilik yapısına ve özelliklerine şekil verirken içinde yer aldığı toplumun maddi ve manevi şartlarının etkisi ile de biraz önce

belirttiğimiz saygınlık kazanma ve belli bir konuma gelme yani sorumluluk ve bağımsızlık elde etmeye çalışır.

Burada Jean piaget'in görüşü de önem arz etmektedir. Çocukların düşünceleri üzerinde yaptığı araştırmaları ile ün kazanan İsveçli Jean piaget, zihinsel gelişimi üç basamak halinde ele alıp incelemiş ve 11-15 yaş arasını kapsayan dönemi soyut işlemler dönemi olarak değerlendirmiştir. Ona göre bu dönemde çocuk,"en önemli bilgilerden biri olarak sosyal görüşleri dikkate alır" (Ülgen, 1992:25).

Bu nedenle sosyal çevre bireyin üzerindeki etki açısından düşünüldüğünde dikkatli oluşturulmalıdır.

Özdeşleşme ile aradığını bulan genç böylece içinde yer aldığı grupta farklı bir yer elde edecektir. Çünkü genç bu dönemde içinde bulunduğu gruba fazla değer verir ve grubun kuralları ne ise onlara uymaya çok özen gösterir. Grup tarafından benimsenen özellikleri harfiyen yerine getirmeye çalıştığı gibi benimsenmeyenleri de beğenmez ve uygulamaz. Bu özellikler dış görünüşü ifade edebileceği gibi zihin yapısını da ilgilendirir.

Yine özdeşleşme ile elde edilen bu özellikler olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir özellikle genç sigara ve alkol gibi maddelerin kullanımının normal karşılandığı hatta bunları bir büyüme standardı olarak gören bir ortamda yer alıyorsa eline geçen özellik de olumsuz olacaktır. Yine aileleri sigara içen çocuklarda ergenlik döneminde sigara içme davranışının gözlenmesi bunu destekler niteliktedir; yalnız genci olumsuzluğa götüren husus yalnız bu değil, aynı zamanda en yakın çevre konumunda olan ailenin sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarından yüksek beklentiler içerisinde olmaları, gençte baskı yaptığı gibi bu ailelerde psikolojik yönden etkili ilişkilerin bulunmaması da genci dışa yönelik arayışlara sevk etmekte ve bu dönemin bir özelliği olan grup seçiminde yanlış tercihlere yöneltmektedir.

Alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde ise gençler ekonomik gerekçelerle küçük yaşta dışarıya yönelerek çalışmaya başlamak zorunda kalmaktalar ve bu süreç içerisinde de yanlış grup ve özdeşleşmeler ile sigara, alkol v.s. madde kullanımlarına başlayabilmektedirler.

Yani topluma uyum sürecinde bireyin karşılaştığı engeller, gencin ruhsal durumunu etkilediği gibi onu kaygılı ve tedirgin olmaya itmektedir. Özellikle ailede yaşadıkları genci içinde bulunduğu dönemin tipik bir özelliği olan grup ve özdeşleşme tercihiyle yanlış seçime yöneltmekte ve genç psikoaktif madde kullanma davranışına girişebilmekte, hatta topluma baş kaldırabilmekte, böylelikle toplum tarafından dışlanabilmektedir.

BÖLÜM 2. KÖTÜ ALIŞKANLIK KAPSAMINDA “MADDE BAĞIMLILIĞI” ALIŞKANLIĞI

2. 1. Alışkanlık

İnsanların sürekli olarak yaptıkları, farkında olarak veya olmayarak gerçekleştirdikleri, adeta hayatın bir parçası haline gelen davranışlara “Alışkanlık” deriz.

Bu alışkanlıkları kendi içinde çeşitli şekillerde ifade edebiliriz. Mesela bazı alışkanlıklar insanın güdüleriyle ilgilidir ki bunlar yemek yemek, su içmek gibi davranışlardır. Bunlar yerine getirilmeden insan hayatı devam edemez. Yani olmazsa olmaz olan alışkanlıklardır. Bazıları ise yaşadığımız hayata olumlu boyutta anlam kazandırmak içindir. Mesela resim yapmak, kitap okumak, başkaları için anlamlı faaliyetlerde bulunmak gibi. Bu alışkanlıklar insanın düşünce ve ruh dünyasını renklendirdiği gibi insana huzur ve mutluluk vererek onun yaşamını kolaylaştırır hale getirir.

Yalnız insan hayatını olumsuz anlamda etkileyerek yaşanmaz hale getiren alışkanlıklar da vardır. Bu alışkanlıklar sadece onunla uğraşan insana değil bütün insanlığa da zara verebilecek niteliktedir. Bu zararın boyutu zararlı alışkanlıktan bağımlılığa, tutsaklığa kadar ilerleyerek oluşmakta ve büyümektedir.

Bu kötü alışkanlıkları ifade etmeden önce alışkanlık kavramını biraz daha açmamız bunun yanında bağımlılık, tutsaklık kavramlarını da ifade etmemiz de fayda mülâhaza ediyoruz.

Alışkanlık, kullanılan herhangi bir maddenin bedende yarattığı etkiyi tekrar yaşamak için güçlü bir istek duyma neticesinde görülen durumdur. Böyle bir durumda kişi kullandığı maddenin dozunu arttırmak isteği duymadığının yanında, bu maddeler olmayınca da fiziksel anlamda bir rahatsızlık hissetmez.

Bağımlılık ise kullanılan maddenin kesildiği ya da alınan miktarın azaltıldığında ruhi ve bedeni belirtilerin ortaya çıkacağı ve kullanılan miktarın az bulunup arttırılması gerektiğinin düşünüldüğü bir durumdur. Böyle bir durum merkezi sinir sisteminin artık kullanılan maddeye karşı uyum geliştirdiği, bir denge oluşturduğu ve bu sistemin

işlerini sürdürebilmesi için alınması gereken maddenin alınmadığı zamanlarda oluşan yoksunluk, eksiklik belirtileri fizyolojik durum olarak ifade edilir. Bu da ikiye ayırdığımız bağımlılığın “fiziksel bağımlılık” kısmını oluşturur. “Psikolojik bağımlılık” olarak adlandırdığımız ikinci tür bağımlılık ise maddeyi almaya devam etme arayışı ile kendini gösteren bir durumdur.

Son olarak ifade edeceğimiz kavram olan tutsaklık diğer adı ise iptila ise kullanılan maddenin sinir sisteminin çalışması, bedeni ve ruhi yapının devam etmesi için gerekli hale gelmesi durumudur. Yani birey için artık söz konusu ilaç veya madde olmadan günlük yaşam devam edemez.

Bu üç kavram içinde belirttiğimiz alışkanlık, bir madde ile kurulan ortamın, ilişkinin ilk hali iken, bağımlılık ikinci, tutsaklık ise üçüncü halidir. Yani alışkanlık pozisyonunda önüne geçilemeyen durum ilerleyerek “çok ciddi” boyutlar kazanabilir.

2. 2. Kötü Alışkanlık

İnsanların bilmeyerek farkında olmadan veya buldukları çevre içerisinde sahip oldukları kötü arkadaş yahut kasıtlı araçlar vesilesi ile başlayıp, daha sonraki süreçte zararlarını öğrenmiş olmalarına rağmen hatta istemelerine rağmen bırakma iradesini gösteremedikleri müptelalara kötü alışkanlıklar diyoruz.

Bu alışkanlıklara “kötü” nitelendirmesinin getirilmesi beraberinde insanlara getirmiş oldukları zararlardan dolayıdır. Bu zararlar da bireyin sadece biyolojik bünyesinde değil aynı zamanda psikolojik bünyesinde hatta toplumsal yönüne ve dolayısıyla topluma bile etkide bulunabilmektedir. Dolayısıyla sübjektif bir kavram olarak da görülebilen “kötü” kelimesi burada objektif bir nitelik kazanmaktadır; çünkü bir şahsa göre iyi veya güzel olarak nitelendirilebilen bir hareket, başka bir şahsa göre kötü veya çirkin olarak ifade edilebilirken yukarıda belirttiğimiz alışkanlıklar sonuçları itibariyle çok yönlü ve geniş manada zararları, olumsuzlukları beraberinde getirdiğinden “kötü alışkanlıklar” olarak değerlendirilir ve ifade edilir.

“Kötü alışkanlıklar” adı altında değerlendirebileceğimiz pek çok alışkanlık olabilir; fakat bizim burada üzerinde duracağımız konu, bazı maddelerin ve ilaçların kullanımıyla ilgili alışkanlıklardır. Gerek insanın sağlığında, gerekse davranış, düşünce

ve duygularında anormal değişiklik meydana getiren bu kötü alışkanlıklar dünyada olduğu gibi ülkemizde de başta gelen en önemli sosyal meselelerden biri olmakla birlikte özellikle son günlerde yaşanan olaylar ve bu olayların kamuoyunda, medyada çok konuşulur hale gelmesi bu kötü alışkanlıkları en önde gelen mesele haline getirmiştir.

Bu alışkanlıkların ortaya çıkış zamanı olan gençlik döneminde zaten zor günler geçiren ergen bu alışkanlıklar ile birlikte değişik olumsuzlukları da üzerine alıp gerek kendi iç dünyasında gerekse ailesinde daha zor günler yaşamaya başlar.

2. 2. 1. Kötü Alışkanlıklara Sahip Bireyin Kişilik Özellikleri

Kötü alışkanlıklara sahip bireylerin bu alışkanlıklar ile tanışmaları gençlik dönemine denk gelir. Gençlik dönemi için bireyin gerek kendi iç dünyasında gerekse dış dünyasında çok buhranlı günler geçirdiği bir zaman dilimi olduğunu ifade etmiştik. Zaten içinde buldukları bu sıkıntılı günlerin telafisini bu alışkanlıklara yönelerek gidermeye çalışan genç maksadının aksi ile daha da zor ve sıkıntılı günler ile karşılaşır. Taşıdığı özelliklere yenileri eklenerek değişik bir insan profili karşımıza çıkar.

Öncelikli olarak bu alışkanlıklara sahip bireyde kendi iç dünyasından gelen sesler hâkim olur. İçgüdülerden ve dürtülerden doğan bu sesler birey tarafından bastırılamaz, denetlenemez, düzenlenemez. Adeta bütün davranışlarında bu seslerin tayin ettiği yön egemendir ki, o yönde karmaşık, sisli bir yoldur.

Böyle bir yolda birey çevresini rahat göremez. Dolayısıyla çevresindeki kişi ve nesnelere olumlu, tutarlı, gerçekçi ilişkiler kuramadığı gibi oluşturduğu diyaloglarda anlamsız ve süreksizdir; çünkü gencin hayat prensibi “gerçeği anlamaktan, tanımaktan ve yaşamaktan kaçmak” olmuştur. Bunun içinde karşısına çıkan ufak engellerden ve kişilik sorunlarından kurtulmak için yapay bir cennet arayışına girmiştir. Bu, insanlar arasında kopuk bir ilişki ve bozuk bir iletişime yol açmaktadır.

Zihinsel işlevler açısından ise birey algılama, saklama, hatırlama, düşünme, karşılaştırma, sonuç çıkarma ve bir yargıya varma gibi normal bir insanın yapması gereken çalışmalarını değişik kişilik özelliklerinin ve sahip olunan alışkanlıkların etkisi ile yürütemez. Bu da beraberinde karşılaşılan kavram ve anlamları birleştirip bir bütün

oluşturmayı, böylelikle bir sonuç, çözüm üretmeyi engeller. Bireyin düşünce hayatında anlık sapmalar ve bir noktaya kilitlemeler oluşur. Bu değişiklikler genci günlük olaylarda etkilediği gibi geleceğe ilişkin gaye ve beklentilerinde de tesir altında bırakır. Yani artık birey hayatın gayesi ve maksadı olarak “Sahip olduğu kötü alışkanlıkları sürdürmeyi böylelikle elde ettiği anlık haz ve doyuma ulaşmayı” seçmiştir.

Birey taşıdığı bu amaçla ve iç dünyasında yaşadığı buhranlar ile çevresi tarafından kabul edilmiş amaçlara, değerlere ve inançlara kendisine ters geldiği için karşı çıkar ve amacına ulaşma düşüncesini ve sıkıntılarını daha da arttırır.

Bu ifade ettiklerimizi toparlayacak olursak kişinin iç dünyasında henüz kıvama ermemiş, sürekli değişiklik gösteren duygular ve düşünceler, bir türlü kontrol altına alınamayan coşkular, endişeler, kaygılar, sıkıntılar ve çevre ile yaşanan uyum güçlükleri, sorumluluk almaktan uzak durma, “Yapay Cennet” arayışı gibi özellikler egemendir. Bireyin yaşadığı bu karışıklılık onu ister istemez yanlış tercihlerde bulunmaya sevk edecektir.

2. 2. 2. Kötü Alışkanlıklara Sahip Bireyin Aile Özellikleri

“En küçük toplumsal kurum” diye hep tanımladığımız Aile, insan hayatı üzerinde doğumundan ölümüne kadar olumlu veya olumsuz etkisini sürdüren bir toplumsal birimdir. Dolayısıyla kendi iç bünyesinde toplumun sahip olduğu değerler, gelenek-görenekler, inançlar önemli rol oynar. Özellikle Yörükoğlu'nun görevleri yönünden, aileyi üç değişik açıdan incelemiştir:

“a) Aile her şeyden önce eşlerin duygusal ve cinsel gereksinimlerini karşılayan yasal bir birliktir.

b) Aile, ortak amacı, çıkarları, inançları, kuralları olan bir insan kümesidir.

c) Aile, çocukların beslenip bakıldığı ve eğitildiği bir ortamdır” (Yörükoğlu, 1985: 93).

Bunların üçüncüsü, özellikle konumuzla da bağlantılı olması sebebiyle önem arz etmektedir. Bu ifade ailenin etkili bir eğitim kurumu, kişiliğin oluşumunda, çocuğun toplumun değer yargılarını benimsemesinde önemli bir işlev sahibi olduğunu belirtmektedir.

Ailenin üzerine aldığı sorumluluklar sadece bunlar değildir. Aynı zamanda aile, bulunduğu çevre içinde sağlıklı, dengeli bir birey olabilmesi için çocuğa güven duygusu verir. Böylelikle ona toplumda kabul edilebilir kişi olması için gerekli zemini ve ortamı hazırlamış olur. Bu zemini ve ortamı hazırladıktan sonra uygun davranış biçimlerini öğretmek maksadı ile birer model oluşturur. Bu davranış biçimlerini yaşama döken bireye karşılaştığı sıkıntılarda yardımcı olur. Böylelikle toplumsal davranışlara alışmada etkili bir rol oynar ve bireyi sahip olduğu ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yukarılara taşır; yalnız bu özellikleri taşımayan veya taşıyamayan aileler vardır ki, bunlar çocukların kişilik ve yaşam özelliklerini olumsuz anlamda etkilemekte ve bireyleri değişik noktalarda arayışa itmektedir. Örneğin: anne-baba sevgisinden, ilgisinden yoksun bir genç aradığı güveni ailede bulamaz ve kendine aynı zamanda çevresine güven duymayan bir birey olarak karşımıza çıkar.

Yine anne-babanın veya aile içindeki bir başka bireyin çocukla olan etkileşimi, çocuğun dünyasında izler bırakacağı gibi toplumsal kimlik ve görevi de şekillendirecektir; çünkü yukarıda dile getirdiğimiz gibi aile çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Bu sosyal deneyimleri kazanmaya çalışan birey, bu çalışmasını davranışlarını kopya edeceği bir model ile kolaylaştırmaya çalışır. Bu modelin tercihi öncelikli olarak aile içindeki bir birey-ki bu anne-baba olabileceği gibi amca, dayı da olabilir- olacağından ve bu bireyin bozuk bir kişilik yapısına sahip olması halinde, bireyde görülen kötü alışkanlıklar çocuğa yansıtacaktır.

Yine ailenin çocuklarına karşı takındıkları değişik tavırlar çocuğun gelişiminde etkili rol oynayan faktörlerdendir. Özellikle kötü alışkanlıklara yönelmede daha kuvvetli etki de bulunan anne-baba tavırları ve özellikleri şu şekilde ifade edilebilir.

— **Aşırı Hoşgörü ve Düşkünlük:** Anne-babanın göstereceği aşırı derecedeki hoşgörü ve düşkünlük, çocuğu bencil bir kişilik özelliğine büründürür. Bu özelliğe sahip çocuk da hayatın her kademesinde daima başkalarının ilgisini ve kendisine hizmet edilmesini ister. Bu da beraberinde çocuğun çok zayıf bir sosyal uyum göstermesine neden olur.

— **Reddetme:** Bu tavır anne-babanın bütün yönleriyle çocuğa karşı düşmanca duygular beslemesi şeklinde ifade edilebilir. Bu duygular ve davranışlar karşısında “istenmeyen çocuk” olan birey, sinirli, başkasına yardımdan uzak, özellikle kendinden

küçük ve zayıflara karşı düşmanca düşüncelere sahip, duygusal sıkıntıları olan bir birey şeklinde olabilir. Profesör Doktor Şemin istenmeyen çocuğun özelliklerini şu şekilde ifade eder;

“— Çocuk, sevgi kazanmak ya da hiç olmazsa dikkati üzerine çekmek arzusunu gösterir.”

— Anne-babanın kendisine gösterdiği düşmanlığı, başkalarına beslemek yoluyla öç alır.

— Kendisinin değeri olmadığını düşünür, bu onda endişe duyguları uyandırır.

— İstenmeyen, sevilmeyen çocuğun tipik davranışı saldırganlıktır. Bu çocuklar, başkalarından armağan beklerler, kendilerine özel muamele isterler. Olumsuzdurlar, kavgacı ve isyankârdırlar. Kendilerine güvenilmez. Ukala oldukları, suç işlemeye eğilimli buldukları görülür. Kendilerine şefkat gösterildiğinde buna ilgisiz kalırlar” (Yavuzer, 1993: 142).

— **Baskı Altında Bulundurma:** Anne-babanın baskısı altında kalan çocuk, çekingen başkalarının sözlerine ve davranışlarına kolayca inanıp, onların etkisinde kolay kalabilen, aşırı hassas, duyarlı bir kişiliğe bürünür. Bu kişilik beraberinde isyankâr bir davranış ve aşâğılık duygusu getirir.

— **Çocuklara Boyun Eğme:** Çocuklarının istek ve arzularına boyun eğen ve sürekli olumlu cevap veren anne-babalar evde onların üstünlüğünü kabul etmişlerdir. Bu tür çocuklar anne-babalarına her istediklerini yaptırarak onlara hükmeder ve çok az saygı gösterir hale gelirler. Zamanla anne-babaya olan bu davranışlar çevredeki bireylere de yansır ve çocuk onlara da egemen olmanın yollarını arar, onun içinde elinden geleni yapmaya çalışır.

— **Çocuk Ayırma:** Anne-baba çocuklarını ayırım yapmadan sevdikleri düşüncesine sahip olsalar da bazı çocuklarını daha çok sevip bazılarını daha az sevdikleri vuku bulan ailelerde az değildir. İşte bu davranış türünde aşırı sevgi gören çocuk, anne-baba ile daha çok vakit geçirmek isterken arkadaşlarıyla olan diyaloglarında onlara karşı saldırgan ve baskıcı bir tavır takınır. Anne-babadan az sevgi gören çocuk ise sevgi arayışını aile dışında başka kişilerle veya maddelerle gidermeye çalışır ki, bu tür durumlarda olumsuzluklarla karşılaşması çok kuvvetlidir.

Yani çocuğun içinde bulunduğu ailenin düzeni onun özelliklerini etkilemektedir. Bozuk aile düzeninde yani “yıkılmış aile” ya da “parçalanmış aile” olarak

nitelendirdiğimiz aile yapısında çocuğa bakan anne ya da baba üvey olduğu gibi büyük anne veya hala da olabilir. Bu tür ailelerde üvey anne veya baba, öz anne yahut babaya göre farklı davranışlar gösterebilir ve daha az hoşgörü, sevgi gösterir. Aynı zamanda kıskanç ve düşmanca tavırlar da görülen diğer özelliklerdir. Bu tür davranışlarla karşılaşan çocuklar kötü alışkanlıklara yönelebilmektedir; çünkü baba disiplininden uzaklaşma ya da baba'nın varlığını yok sayma, kız için ise anne'den uzaklaşma söz konusudur. Burada kızların duygusal anlamda daha hassas oldukları da unutulmaması gereken bir diğer husustur.

Yine geçinemeyen sürekli tartışan anne-babalar bu geçimsizliklerini, tartışmalarını çocuklar önünde gerçekleştirdiklerinde çocuk üzerinde olumsuz etkiye bulunurlar; çünkü çocuk bu tartışma ve kavgalardan dalgınlığa ve korkuya kapılır. Aynı zamanda dışa yansıtamadıkları en önemli düşünceleri “Anne-Baba'nın ayrılacağı ve kendisinin ortada kalacağı”dır. Bu düşüncesini destekleyen diğer bir düşüncesi ise “kavgaya kendisinin neden olduğu”dur. Bu sıkıntılarla çocuk, anne-baba'nın da birbirleriyle uğraşmasından iyice yalnızlık ve tedirginlik hisseder ki, bunu gidermede tercihi başka faaliyetler olur.

Üzerinde durulması gereken bir diğer husus, anne-babanın eğitim durumudur. Belli bir eğitim seviyesine sahip yetişkinler çocuklarını yetiştirmede neye dikkat edeceklerini, sıkıntılarla karşılaştıklarında ne yapacaklarını bilirlerken, eğitim durumu yönünden yeterli seviyede olmayan anne-babalar çocukları ile olan diyaloglarında zorluklar ve sıkıntılar çekmektedirler. Onların duygu ve düşüncelerine tercüme olmadıkları gibi davranışlarına istenilen rehberliği de yapamamaktadırlar. Bunun yanında, ailenin sosyo-ekonomik durumu çocuğun kişiliğinde rol oynayan diğer bir faktördür. İsteklerine cevap bulamayan çocuk aynı zamanda sürekli sıkıntıya düştüğünden “endişe”ye kapılır. Bu düşünce de onun iç deminde iz bıraktığı gibi kendine olan güvenini sarsar. Özellikle zengin bir muhitte yaşayan ailenin çocuğu ise arkadaşlarıyla ilişkilerinde maddi açıdan büyük farklar oluşuyorsa, çocuk endişenin yanında “aşağılık” duygusuna kapılır. Bilhassa “gençlik” dönemi bu duygunun belirgin olarak yaşandığı zaman dilimidir. Bu duygu ve düşüncesini telafi etmek amacı ile de farklı arayışlar ve davranışlar içerisine girer.

2. 3. Kötü Alışkanlıklara Yol Açan Risk Faktörleri Ve Maddeleri

Kötü alışkanlıklara esas teşkil eden maddeleri beş grupta toplamamız mümkündür:

1. Sigara.
2. Alkollü İçkiler.
3. Uyuşturucu Maddeler.
4. Sakinleştirici Ve Uyarıcı İlaçlar.
5. Uçucu Maddeler.

2. 3. 1. Sigara

Tütün, dünyada en yaygın olarak kullanılan bağımlılık yapıcı maddedir.

Coğrafi keşifler esnasında İspanyollar tarafından Amerika'dan Avrupa'ya getirilen tütünün kullanımının yaygınlaşması 1560'lı yıllardır. Bu yaygınlığı başlatan olay ise o yıllarda İspanya'da Fransız elçisi olarak görev yapan Jean Nicat'ın Catherine de Medicis'e migren rahatsızlığını gidereceğini diyerek tütün tozunu göndermesi yani ilaç olarak kullanılması ile olmuştur. Daha sonraki zaman sürecinde Louis XIII Fransa'da tütün satışını yasaklarken, İngiltere'de de James I tütün içenlere karşı Misocopnos'u yasaklarken, Papa Urbanus VIII tütünü aforoz etti. Bu şekilde tütüne karşı alınan önleyici tedbirler, üretilen çözümler çare olmayınca devlet yönetimleri bir tekel oluşturarak tütünü kontrol altında tutmayı ve bir gelir kaynağı yapma yoluna gitmeyi tercih etmişlerdir.

Tütünün dünyadaki bu gelişiminin Türkiye boyutundaki başlangıcı ise 1594–1603 yıllarına denk gelir. Ülkemize İngilizler tarafından getirilen tütün dünyada olduğu gibi ilk etapta ilaç olarak daha sonraları ise keyif verici madde olarak kullanılmıştır. Daha sonraki zaman sürecinde dünyada yaşananlara benzer bir şekilde IV. Murat devrinde dine aykırı görülmesi üzerine yayınlanan fetvalar yoluyla yasaklandı. Hatta içenlerin idamına kadar gidildi. İlerleyen zamanda Osmanlı, çareyi tütünün ithalini yasaklamakta buldu. Fakat daha sonra Osmanlı ekonomisinde başlayan bozulmanın tütün ithalini serbest bırakmakla düzeleceğini dair bir inanç hâkim oldu ve devlet tütün

ithalini tekel altına alarak yeni bir düzenlemeye bir düzenlemeye giderken ardından yerli malının kullanımının teşviki maksadı ile yerli tütünün tüketilmesi için ithalat yine yasaklandı. Osmanlı dönemi içinde en son tütün üretimi serbest, tütünün sigara haline getirilmesi ise devlet kontrolüne bırakıldı.

Cumhuriyet döneminde ise sigaranın üretimi ve tüketimi devam ederken kurulan “tekel idaresi” ile üretilen sigaraların yanı sıra ithal sigaralar da yaygın bir şekilde ülkemizde kullanılır olmuştur ve devam etmektedir.(Aksu, 1998)

Sigaranın insan vücudu üzerindeki zararları daha çok hayatın ilerleyen dönemlerinde ortaya çıksa da sigara içmeye başlangıç yaşının ilköğretim II. Kademe olması nedeniyle etkileri bu dönem itibariyle başlamaktadır.

Yasal anlamda üretilip satılabilen, serbestçe kullanılabilen, bunun yanında önemli hastalık ve ölümlere neden olan, ayrıca bağımlılık yapma özelliği taşıyan tek madde olan tütün içerdiği ortalama %1–3 oranındaki nikotin ile insan vücuduna her sigarada 1–2,5 miligram nikotin vermektedir. Alınan bu nikotin miktarı insanda güçlü bir fiziksel bağımlılığa yol açarken bireyde ruhsal durum, öğrenme, dikkat toplama ve performans konularında değişiklikler yapar. Ayrıca kalp atım hacmini, kalp basıncını, kanın pıhtılaşmasını, oksijen tüketiminin arttırır. Bireyde böylesine değişiklikler yapan nikotinin oluşturduğu bağımlılık etkisini sigara içmeyi deneyen her dört kişiden üçünün sigara tiryakisi olması ile daha açık ve net bir şekilde görmekteyiz.Yine Can oluşan bu tiryakilik ile ilgili şöyle bir açıklama yapmaktadır:

“Akşama doğru yirminci sigarasını içmek üzere olan içici, yakacağı bu sigaranın, o anda bir gevşeme ve erinç(huzur) duygusu sağlayacağını ve bu doyumun başka türlü edilemeyeceğini bilir. Sağlığına ilişkin maliyeti ve karşı karşıya bulunduğu tehlikeler konusunda ise, o güne kadar içtiği sigaraları göz önüne getirdiğinde, bu sonuncusunun, ölçülemeyecek kadar az(minimal) bir zarar vereceğini düşünür. Böylece yirmi birinci, yirmi ikinci vd. sigaralar da içilebilecektir” (Can, 2002:114).

Sigara vücudun hemen her organına, dokusuna zarar vermekte ve aynı zamanda çok değişik hastalıkların gelişmesine neden olmaktadır. Yaklaşık 30 farklı hastalık için ciddi risk taşıyan sigara özellikle ergenlerde akciğer üzerinde solunum yolunda, kalpte önemli etkiler yapmaktadır.

Yine sigara dumanındaki hidrojen siyanid, bronşların çeperini yakarak kronik öksürük oluşturur. Dumanın bu etkisi devam ettikçe bronşlar iyice güç kaybeder, akciğer salgıları azalır, kronik öksürük hız kazanır ve sonuçta akciğer kanseri ortaya çıkar. Sigara içenler, içmeyenlere göre on kat daha fazla akciğer kanseri olma riski taşırlar. Unutulmamalıdır ki “Gırtlak ve beyin kanserinin %99’u, beyin kanamalarının %85’i, damar tıkanıklıklarının %90’ı, akciğer kanserlerinin %90’ı sigara kaynaklıdır” (Yeşilay, 20.04.2007).

Ayrıca sigarada bulunan nikotin kan basıncını yükselterek kanın daha hızlı pıhtılaşmasına neden olurken, sigarada bulunan karbon monoksit kandaki oksijeni yok ederek damarlarda kolesterolü artırır ve kalp krizi riskini böylelikle yükseltir.

Bu önemli etkiler yanında baş’da, yüz’de, sindirim sisteminde değişik ve önemli hasarlar oluşturur. Yalnız dikkat edilmesi gereken bir diğer husus vardır ki, o da sigaranın yalnız içene verdiği zararlar değil aynı zamanda sigara içilen ortamda bulunan başka insanlara da zarar vermesidir.

Pasif sigara içiciliği diye tabir ettiğimiz bu durumda da ciddi sağlık problemlerine neden olmaktadır. Bu durumdan da en çok etkilenenler maalesef çocuklar olmaktadır. Bu etki ile çocuklarda akciğer gelişimi bozulur, asema atakları artar ve orta kulakta iltihap görülür. En önemlisi ise solunum sıkıntısının baş göstermesidir.

Sigara bu rahatsızlıklar ile bireyin yaşamını olumsuz etkilediği gibi içinde bulunduğu toplumun da sağlığını, geleceğini ve gelişmişliğini ciddi manada rahatsız etmektedir. Mesela yaşanan iş gücü kayıpları, tedavi maliyetleri ve erken ölümler toplum açısından da irdelendiğinde önemli kayıplardır. Özellikle ergenler için içinde buldukları dönemi de hesaba kattığımızda bilhassa sigaranın satın alınmasının kanunlara aykırı olması yine böylelikle riskli bir davranışı heyecanla gerçekleştirme hevesi onları sigaraya yöneltir, sigaranın kendi hislerini etkilediğini ve değiştirdiğini öğrenen ergen başka kimyasal maddeleri de almaktan hoşlanır. Başlangıçta gizlediği hatta yalan söylediği bu maddelerin kullanımı için zamanla çekinmez bir tavır sergiler. Bu davranışlar ergenin şiddete ve suç olan yönelimini artırırken bireysel olduğu gibi toplumsal açıdan da önemli riskler altına girilmesine neden olur.

2. 3. 2. Alkollü İçkiler

Alkol, “Şekerin maya ile fermantasyonu ile oluşan bira, şarap gibi içeceklerde bulunan doğal bir maddedir” (Demirhan, 1999:17).

Alkollü içkiler ise birleşiminde çeşitli miktarlarda alkol bulunan ve içildiğinde bireyde geçici bir keyif ve sarhoşluk veren, zaman içerisinde kullanılmaya devam edildikçe zehirleyici tesirler yapan ve vücutta alışkanlık oluşturan içkilerdir. Günümüzde de içki olarak kullanılan alkol etil alkoldür.

Tarihi ilk çağlara kadar uzanan alkollü içkiler önceleri tedavi amaçlı kullanılırken zamanla sevk amacı ile içilir olmuştur. Mısır’da M.Ö. 4000’li yıllarda arpadan bira yapılırken o döneme ait birçok papirüs ve kabartmalarda buna dair birçok resim ve ifade söz konusudur. Hatta tarih derslerimizde önemini ifade ettiğimiz Hammurabi yasalarında da şarabın elde edilişi ve alışverişi hakkında belirleyici kurallar mevcuttur. Eski Roma ve Yunan döneminde ise bağ, üzüm ve şarap kutsal kabul edilmiş, eğlencelerde, dinsel törenlerde, bayramlarda içki kullanılır olmuştur. (Çakıoğlu, 1998:8)

Bu gelenek Hıristiyanlıkta ve Musevilikte de devam etmiş, içki içilmesi bu dinlerde dinsel bir gelenek olarak sürdürülmüştür. Fakat İslam dini alkol kullanmayı büyük bir günah olarak kabul etmiş ve yavaş yavaş alkol kullanımını yasaklamıştır. (Aksu, 1998:19)

Yukarıda ifade ettiğimiz üzere çok eski bir tarihe sahip olan alkollü içkilerin ülkemize girmesi ve yaygınlık göstermesi I. Dünya Savaşı sonrasıdır. Savaşın bitiminde yurdumuzu işgal etmek üzere limanlarımıza gelen düşman gemilerinin beraberlerinde getirdikleri içkiler, gizli çalışmalar ile halkımıza ve en önemlisi gençlerimize ulaştırılmıştır.

Böylesine bir tarihi gelişim gösteren alkollü içkileri şu şekilde tarif edebiliriz:

1. Bira = Alkol oranı en düşük olan ve kaynağı malt olan bir içkidir.
2. Likör = Sahip olduğu alkol oranı biraya göre çok yüksek olan ve çeşitli meyvelerden yapılan bir içkidir.

3. Cin = Alkol oranı çok fazla olan bir içkidir.
4. Rakı = Bünyesinde anason karışım bulunan bir içkidir.
5. Rom = Sahip olduğu alkol oranı çok yüksek olan bir içki türüdür.
6. Şarap = Üzümün şirasından yapılan ve çeşidi olarak kullanılan şampanyaya sahip bir içki türüdür.

Alkollü içki kullanımı, “İnsan” sağlığını etkilediği gibi aile huzurunu, toplum temel değerlerini etkileyen bir kötü alışkanlıktır. Bu etkinliğin oluşumunda vücutta değişik çalışmalar görülür; çünkü alkol, vücudun ihtiyacı olan bir besin maddesi değildir. Onun için vücudun iç organları alkolü yabancı kabul ederek onu dışarı atabilmek amacıyla elinden gelen muameleyi yapar ve aşırı derecede faaliyet gösterir. Ortaya konulan bu çalışma organların yorulmasına ve yıpranmasına neden olduğu gibi çeşitli organların da çalışamaz hale gelmesine neden olur.

Bunların başında da alkolün vücutta en hızlı etkisini gösterdiği yer olan beyin yani merkezi sinir sistemi gelir. Başlangıçta beyin faaliyetlerini hızlandıran alkol yavaş yavaş beynin çalışmasını yavaşlatır. Alkol önce beyni etkiler ardından algılama, zekâ, uyum, akıl yürütme ve davranışları da etkiler. Bu konu ile ilgili

“Stockholm’deki Karolinska Enstitüsünün 1969–1970 yıllarında askerlik yapan 50 binden fazla gencin 25–30 yıllık takiplerine dayanan araştırması oldukça dikkat çekici. Araştırmaya göre haftada 15 gram(yaklaşık 1 kadeh içki) veya daha fazlası alkol kullananların beyin damarındaki kan dolaşımının bozulduğu ve bu kişilerde beyin damarlarının tıkanmasına bağlı felçlerin çok daha fazla görüldüğünü ortaya koydu” (Orhanlı, 2006:40).

Algılama ve hareket işlerini koordinasyon eden omurilik de alkolden etkilenen bir diğer sinir sistemi organı olmakla birlikte bu etkilenme ile birey beceri, refleks ve hareket gücünü kaybeder; ayrıca alkol ile sinirlerde iltihap ve felçler, hayaller görmek, aşırı kıskançlık ve aldatılma korkusu gibi düşünce bozuklukları ile görme siniri bozukluğu, çift görme ve sara nöbetlerinde artma ve delirme gibi hastalıklar da bireyde kendini gösterir.

Sindirim sistemi üzerinde ise alkol karaciğerin glikoz deposunu azaltarak ve oksijenleşmesini bozarak etkide bulunur. Dikkat edilmesi gereken husus karaciğer hücresinin oksijensizliğe karşı hassaslığıdır. Alkol karaciğer üzerine zehir etkisinde

bulununca, karaciğer yağlanıyor, iltihaplanıyor ve sonuçta “siroz” dediğimiz ölümcül hastalık ortaya çıkıyor. Yani artık karaciğer hücreleri yerine yağ dokusu ve hücreleri vardır; çünkü karaciğer sertleşmiş ve faaliyet yapamayacak hale gelmiştir.

Aynı zamanda ağızda kanser, yemek borusu iltihabı, yemek borusu kanseri, mide iltihabı, hazımsızlık, beslenme bozuklukları, alkole bağlı sarılık ve karaciğer kanseri gibi hastalıklar alkol kullanan bireylerde görülen diğer rahatsızlıklardır.

Solunum yollarında ise alkol büyük bir tahribata yol açtığı gibi fazla alındığında solunumu yok ederek öldürür. Yapılan araştırmalar alkol kullanan bireylerde ağız, yatak ve gırtlak kanserlerinin, akciğer hastalıklarının yüksek oranda görüldüğü yönündedir.

Alkolün dolaşımı sisteminde en fazla etkilediği organ ise kalptir. Kan dolaşımını idare eden kalp alkol alımı ile sürekli hızlanır. Bu hızlık kısa zamanda kalbin etrafında yağ bezlerini oluşturur. Oluşan bu bezler organların normal hacimlerini arttırırken bireyin solunumunu zorlaştırır. Sadece solunumu değil aynı zamanda damarları genişletir, sertleştirir ve bireyde tansiyonu yükseltir. Bu gelişmeler ile normal işleyişini kaybeden kalp, netice itibariyle her an durabilir hale gelir.

Alkolün vücutta etkileri sadece bunlarla sınırlı değildir. Aynı zamanda alkol alan bireylerde yüz ve cilt kızarması, yüz ve deride bulunan kılcal damar genişlemesi, yüz ve burun şişliği görülür. Alkol alan annelerin sütüne de karışan alkol emzikteki çocukları da olumsuz etkilediği gibi birey üzerinde cinsi iktidarı da olumsuz etkiler.

Yine ruhsal anlamda alkol, bireylerde aşırı yorgunluk, taşkınlık, saldırganlık, bilinç bozukluğu oluşturduğu gibi işitme sıkıntıları ile çeşitli davranış bozukluğu, dengesizlik, ayakta durma ve yürüme zorluğu, renk görme bozukluğu, alkol koması gibi rahatsızlıklar da oluşturur ve yaşanan bu gelişmeler bireyi intihara, adam öldürmeye kadar götürür hale getirir.

2. 3. 3. Uyuşturucu Maddeler

“Yunanca uyku anlamındaki “narke” den gelen ve İngilizceye “narkotik” olarak geçen uyuşturucu sözcüğü, uyuşturan, duymaz hale getiren demektir. Uyuşturucu madde kavramı genellikle, uyuşturma özelliğine sahip maddeleri ifade eder. Ancak keyif veren, kışkırtan, yatıştırıcı, uyanıklık sağlayan kimi maddeler içinde kullanılmaktadır” (Sakarya Emniyet Müdürlüğü, 25.04.2007).

Bu şekilde ifade edilen uyuşturucu maddeler, birey üzerinde merkezi sinir sistemini etkileyerek, ruhsal ve fiziksel dengeyi bozucu etkiler yapmakla beraber, fiziksel ve ruhsal bağımlılık oluşturur. Böylelikle bireysel ve toplumsal anlamda ekonomik ve sosyal sarsıntı oluştururlar.

Uyuşturucu maddelerin bitkisel yani doğal olanları mevcut olduğu gibi sentetik yani yapay olanları da vardır. Özellikle günümüz adına tüm dünyada bu maddeler yaygın bir şekilde kullanılırken, aslında ilk çağlardan itibaren bilinmektedirler. Sayı ve çeşit itibariyle biraz sonra inceleyeceğimiz bu maddelerin yapımında ilk çağlardan itibaren kullanılan üç temel bitki vardır ki, bunlar haşhaş, Hint keneviri ve koka bitkisidir.

Günümüzden 5000 yıl önceleri Aşağı Mezopotamya Bölgesi’nde yaşayan Sümerlerin haşhaş ve kenevir bitkilerini yaygın olarak yetiştirdikleri ve bunlardan elde ettikleri maddeleri de ilaç olarak kullandıkları Sümer tabletlerinde ifade edilmiş ve böylelikle günümüze ulaşmıştır. Mesela üretilen Afyon bitkisi öksürük, mide ağrısı ve çocukları sakinleştirmek gibi nedenlerle kullanılmıştır.

Yine Eski Mısırlılar haşhaş ekimini yapan bir diğer millet olarak bizim karşımıza çıkıyor. O döneme ait papirüslerde afyonu çocukların bağırmalarını önlemek maksadı ile kullandıkları dile getirilmiştir. Tarihsel süreç içerisindeki gelişimi bu olan uyuşturucu maddelerin türlerini şu şekilde ifade edebiliriz:

1. Afyon.
2. Morfin.
3. Eroin.
4. Esrar.
5. Kokain.

2. 3. 3. 1. Afyon

En eski uyuşturucu madde olan Afyon, haşhaş bitkisinin olgunlaşmamış, kapsüllerinin çizilmesi ile akan sütün yoğun, katılaşmış halidir. Bileşiminde şeker, protein, kauçuk yağı gibi maddelerin yanında morfin, narkotik, kodein ve benzer 25 civarında alkaloid olarak ifade edilen zehir bulunmaktadır.

Afyonun hammaddesi olan Haşhaşın ülkemiz topraklarında yüzyıllarca ekimi yapılmakta, elde edilen yağı küspe, yaprak ve tohumlar ile günlük yaşamda kullanımı yapılmaktadır; fakat

“1960’lı yılların sonunda Avrupa’daki eroinin Türk Afyonundan yapıldığı iddiaları üzerine 1971 yılında ekimi yasaklanmış, 1974’de gerekli kontrol sisteminin kurulmasından sonra, kapsüllerin çizimi yapılmadan Bakanlar Kurulunca belirlenecek bölgelerde lisanslı olarak ekimine izin verilmiştir” (Demirbaş, 2001: 269).

Amasya, Afyon, Burdur, Isparta, Denizli, Kütahya, Uşak, Tokat ve Konya olan bu izinli bölgelerde kışlık ekim, Aralık ve Ocak’ta yazlık ekim ise Şubat ve Mart’ta yapılırken, kapsüllerin çizimi Haziran ve Temmuz aylarıdır. Kapsüllerin çizimi ile elde edilen süte benzer yapışkan sıvı kurduğunda kahverengi bir denge dönüşür ve sertleşir, sonra kapsüllerden ayırt edilen ve toplanan bu sıvı kurdukça daha da koyu bir renk alarak değişik bir kokuya ve tada bürünerek ham Afyon’u oluşturur. Bu afyonun işlenmesi ile de morfin, eroin ve kodein dediğimiz uyuşturucu maddeler elde edilir.

Mısırlılarda haşhaş kültürünü ve kullanımını öğrenen Eski Yunanlılarda Hipokrat haşhaşın değişik versiyonlarda kullanımını halka tavsiye etmiştir. Daha sonraki süreçte Roma İmparatorluğu, İran, Hindistan, Çin ve Avrupa güzergâhını izleyen Afyon artık kimya alanında değişik şekillerde kullanılır olmuştur.

“Tıp alanında kullanımı arttırmak amacıyla yapılan araştırmalar sonucunda 1805’de Alman ilâç bilimci Friedrich Wilhelm Sertusner morfini; morfinin yaptığı bağımlılığı tedavi etmek amacıyla, 1888’de Alman BAYER firması kimyacı Heinrich Dieser de eroini bulmuştur” (Demirbaş, 2001: 268).

Eski Türklerde Şaman dediğimiz din adamlarının halüsinasyon oluşturmak ve insanları hipnotize etmek amacıyla bazı bitkilerden yararlanmışlardır. Topraklarımız Anadolu’da da haşhaş ve kenevir bitkileri tanınmakla beraber, uyuşturucu özelliği

haricinde ekonomik değer itibariyle üretimleri yapılmıştır. Fakat Osmanlı döneminde bazı zaman süreçlerinde esrar ve afyon kullanımının yaygınlaştığını, bu zaman dilimlerinin de özellikle Sultan IV. Murat ve II. Meşrutiyet dönemleri olduğunu ifade edebiliriz. Yalnız bunu engellemek amacıyla da dönemin padişahlarınca fermanlar yayınlayıp, yasaklama getirilmiştir; fakat bu çalışmalar ile uyuşturucu maddelerin önüne geçilemediği gibi I. Dünya Savaşı sonrası Anadolu topraklarına yoğun bir şekilde bu maddelerin girişi yabancılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Günümüzde halen yasadışı yollarla esrarın hammaddesi olan Hint kenevirinin ekimi yapılabilmekte, fakat bu, polis teşkilatımızın çalışmalarıyla engellenmeye çalışılmaktadır.

Değişik şekillerde vücuda alınan Afyon, her ne şekilde alınırsa alınsın birey üzerinde aynı tesiri gösterir. Başlangıçta ağrıları azaltan, üzüntüleri gideren, sıkıntıları geçiren ve böylelikle keyif verici bir tablo çizen Afyon'un bu dönemi Afyonkeşlerce adeta "Balayı Havası" olarak adlandırılır. Fakat bu hava kısa sürer. Çünkü Afyon, etkisini mide bulantısı, baş dönmesi, renk atması, kalp ve solunum yavaşlaması, ardından zehirlenme ile gösterir. Bireyde fiziksel ve ruhsal bir bağımlılık oluşturur. Artık kişi gerçeklerden kaçır ve afyonun verdiği tesire alışarak, bu alışkanlığını devamı adına dozu arttırmaya gider. Bu maddenin eksikliği halinde ise birey semptomlar, ishal, kusma, uykusuz günler, ateş yükselmesi ve kas ağrıları yaşır. Böylesine bir durumun ortaya çıkışı afyonun bir iki hafta kullanımı ile gerçekleşebileceği gibi birey artık bu bağımlılıkla tek arzusu olan daha fazla afyon almak için yaşır. Çok miktarda veya ani alımlarda, yine vücutta meydana gelen anlık iniş çıkışlarda ölümler görülebilmektedir. Burada genç vücudunun hassasiyetini dikkate aldığımızda durumun vahamiyeti açıkça anlaşılabilir.

2. 3. 3. 2. Morfin

Ham Afyonun onda birini oluşturan morfin, ham afyonun bazı kimyasal işlemlere tabi tutulması ile elde edilmektedir. "1803'te 21 yaşında bir eczacı olan Adam Sertürner tarafından keşfedilmiştir" (Demirbaş, 2001: 270). Afyonun içerisinde bulunan 25'e yakın alkaloid zehirinin en tanınmışısı olan morfin eriyebilen, toz kristaller halindedir.

2. 3. 3. 3. Eroin

Afyonun içinde bulunan alkaloidlerden biri olan Eroin, baz morfinin asetik asit ile ısıtılarak ve kimyasal işlemlere tabi tutulması ile elde edilir. Beyaz, koyu gri, fildişi ve kahverengi tonlarda olan Eroin, küçük kristaller halinde veya un gibi toz halinde de bulunabilir. Saf halde beyaz renkte olan Eroini bu renk değişimi içine katılan maddelerin miktarına göre değişmektedir.

Morfinden iki ila on defa daha kuvvetli olduğunu hesaba kattığımızda Eroin, uyuşturucu maddeler arasında et etkili ve tehlikeli olanıdır ki, bu eroini uyuşturucu maddelerde en çabuk bağımlılık yapan madde konumuna getirmekte. Hatta bir iki deneme yapan kişiyi ölüme taşıyabilmektedir.

Değişik şekillerde vücuda alınan eroinin en yaygın kullanımını zararının az olması düşüncesinden gelen tütün içinde eroinin yakılması ile alımıdır.; fakat bu düşünce bireyin kendi kendisini rahatlatmasından başka bir yaklaşım değildir.

Diğer bir yöntem ise buruna çekilerek eroinin alınmasıdır. Burada eroin etkisini anında göstererek kolayca damarlara gider ve her alımda damarları patlatma tehlikesi getirir. Nitekim bu kullanım sonucu ölüm çabuk gerçekleşir.

En tehlikelisi ve ölüme daha çabuk götürücü olan eroinin damara şırınga ile enjekte edilmesi ise uzun süre eroini kullanan ve maddi durumu iyice zayıflamış kişilerce tercih edilmektedir. Çünkü maddi sıkıntı çeken birey eroin miktarını çoğaltmak için su ile karıştırır ve bunu iğne ile damarlarına enjekte eder. Bu birey, karışımı iyi ayarlayamama tehlikesi yaşadığı için ölüm riskiyle karşı karşıyadır.

İlk defa alındığında bireye aşırı bir güven, canlılık, keyif ve cinsel gücü arttırıcı etkiler veren eroin, her gün kullanıldıkça alışkanlık yapacak ve dozun arttırılmasını isteyecektir. Bu istek neticesiz kalmayacak ve bireyin vücudunda terleme, çarpıntı, değişik yerlerde ağrılar, iştahsızlık, tembellik, üzüntü ve keder gibi duygular görülecektir. Adeta eroin bireyi yatağa düşürerek dünya ile ilişkilerini kesecek ve onu dalgın bir konuma getirecektir. Bu özellikler ile kriz dönemine giren birey artık bu krizden kurtulmak ve ağrıların, acıların tesirlerini azaltmak için eroin kullanmaya devam eder. Yaşanan bu gelişmeler bireyi üzüntüye sürükleyerek yalnızlığa iter ve

toplumla ilişkisini adeta koparır. Yani artık tek dostu eroin olan, yaşayan bir ölü konumundadır.

2. 3. 3. 4. Esrar

Esrar dünyanın hemen hemen her yerinde yetiştirilebilen, ekimi Nisan ve Haziran'da hasadı ise Ağustos ve Eylül'de yapılan kenevir bitkisinden elde edilir.

Esrar alan bireyde görülen fizyolojik etkiler, alınan maddenin miktarına, alınış biçimine, alış zamanına ve kişilik özelliklerine göre değişiklik gösterir; ama genel olarak esrar kullanıldığında ağız kurur, göz bebekleri büyür, yüz kızarır, kalp atışı ve nabız sayısı artar. Ayrıca kan basıncından yükselme olduğu gibi göz kanlanır, boğaz yanar, öksürük, bulantı, kusma ve ishal görülür.

Esrar alan kişi, önce duygularında değişiklikler yaşar. Bu değişiklikler elem ile zevk arasında gidip gelen bir konumdur. Bu konum içerisinde aynı zamanda canlılık ve uyanıklılık da görülür. Bu değişikliklerin ardından birey duygusal ve coşkulu bir yaşama dönemine geçer. Bu dönem bireye konuşma ve hareketlilik getirir. Bireyin bağlantı kurma ve düşünme özelliği hızlanır, çevreyle olan ilişkilerinde artış yaşanır. Zaten "konuşkanlığı, neşeyi, gevşemeyi, renk, ses uyarılarına karşı duyarlılığı arttırması, esrarın en genel ve istenen etkisidir" (Şahin, 1999:23).

Fakat yaşana bu neşe sürecisini algılamada ve düşüncede yaşanacak bozukluklar izler. Bireyin "zamanı ve mekânı algılama" özelliğini kaybederek irade zayıflığı ve netice itibariyle cinsel sapmalar yaşaması bu sürecin sonucudur.

Genel olarak ifade edecek olduğumuzda esrar kullanımı önceleri bireye mutluluk, rahatlık verirken ardından hareketlilik ve cinsel istek kazandırırken sonuçta bilinç bozukluğu, hayaller görme gibi özellikler sahibi yapmaktadır. Ayrıca esrar kullananlarda içinde buldukları çevreden uzaklaşma, ilerleyen zaman sürecinde sosyal ve ekonomik şartlar içerisinde bağımsızlık ve sorumluluk düzeyini ayarlayamamak ve sonuç itibariyle ailede mutsuzluklar yaşama söz konusudur.

Yine uyuşturucu madde alışkanlığına genellikle esrar ile başlanıldığı, zamanla bunu kendilerine yeterli görmeyerek daha kuvvetli uyuşturuculara yöneleceği unutulmamalıdır.

2. 3. 3. 5. Kokain

Kuzey Amerika'da yetişen koka isimli bir bitkinin yapraklarından elde edilen beyaz renkli kokain, merkezi sinir sistemi üzerinde anında etki yapan kuvvetli bir uyarıcıdır.

Beyaz, parlak ve kokusuz şekildeki kokain genelde burundan çekilerek kullanılmaktadır. Burundan çekildikten bir süre sonra merkezi sinir sistemi uyarılır. Kalp atış sayısı, kan basıncı ve solunum artarken kaslarda gerilme ve kasılmalar yaşanabilir. Ardından bulantı ve kusmalar gelebilir. Burundan alınan kokain belli bir süre devam ettiğinden bireyde burun akıntısı ve nezle görülür. Uzun süre kullanılmaya devam edildiğinde birey iştahsızlık, zayıflama, uykusuzluk, mide bağırsak bozuklukları ve cinsel isteksizlik gibi fiziksel etkiler ile karşılaşır, yani adeta beden çöküşü geçer.

Ruhsal anlamda ise ilk kullananlarda bir coşku ve neşe hali yaşanır. Fakat miktar arttıkça bu hal azalırken halüsinasyonlar şeklinde değişik algı yanılgıları yaşanmaya başlanır. Kişi vücudunun değişik noktalarında değişik varlıkların yaşadığından bahseder. Kullanım uzun süre devam ettiğinde birey ruhsal manada iyice çöker ve kişilik değişiklikleri ile toplumun benimsemeyeceği ahlak dışı davranışlar sergiler.

Ayrıca bu bireylerde her gördükleri beyazı kokain olarak algılama, yine kokain kullanımının suç olduklarını bildikleri için polisler tarafından sürekli takip edildiklerini düşünme gibi psikolojik anlamda garip rahatsızlıklarda baş gösterir.

2. 3. 4. Sakinleştirici Ve Uyarıcı İlaçlar

Tıp dünyasında tedavi amacıyla kullanılan ve bu kullanımın kontrolsüz yapılması sonucu bağımlılık oluşturan ilaçlar vardır. Bu ilaçları sakınleştiriciler ve uyarıcılar şeklinde iki grupta ele alıp incelemek mümkündür. Bunlardan özellikle uyarıcılar grubunda yer alan amfetamin ile sakınleştirici grubunda yer alan barbitürek, benzodiazepin, meprobomat gibi ilaçlar hem ülkemizde hem de dünyada geniş çapta kullanılan bağımlılık yapıcı ilaçlardır.

Sakinleştirici etkisi olan aynı zamanda uyku verici nitelik taşıyan barbitüratlar en eski ve yaygın olan bir ilaçtır. Bu ilaçlar ilk olarak 1862'de bir Alman kimyager Bayer'in laboratuvarında yaptığı çalışmalar esnasında elde edilmiştir. Bayer, üreyle malnik

asitten barbitürük asit elde etmeyi başararak barbitüratların ham maddesini de ortaya çıkarmıştır.

Uyarıcı ilaçların başında yer alan amfetaminler ise bir rastlantı sonucu 1920 yılında solunum yolları üzerine yapılan bir çalışma esnasında elde edilmiştir. Elde edilen bu maddenin önceleri ağız ve burun solunumlarında rahatlatıcı etki yaptığı sanılırken daha sonraları beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinde etkilerde bulunduğu ilerleyen yıllardaki çalışmalar ile ortaya konulmuştur.

Sakinleştirici ve uyarıcı ilaçlar tıp dünyasında, çeşitli nedenler ile gerçekleşen uykusuzluğun giderilmesinde, ameliyata hazırlamada, sinir hastalıklarında, ruh hastalarını sakinleştirmede, kan basıncını azaltmada ve kalp hastalarının yatırılmasında kullanılmaktadır.

Bu ilaçları kullanan bireyin fiziksel ve psikolojik dünyasını, bu ilaçların bağımlılık yapma etkisi yakından ilgilendirir; yalnız unutulmaması gereken bir husus uzun süre ve ileri dozlarda alındığında bağımlılık gücü kuvvetlidir. Bu bağımlılık başladığında da şahıslarda değişik ruhi rahatsızlıklar, fiziksel sıkıntılar, cinayete teşebbüs etmeler, intihar girişimleri ve ölümler görülebilir.

Uyarıcılar grubunda önemli bir yer tutan amfetaminler tıpta dikkat eksikliği, uyku rahatsızlıkları, bitkinlik, halsizlik, yorgunluk gibi sıkıntıların tedavisinde kullanılmaktadır. Bu ilaçlar sadece kullanıldıklarında değil bırakıldıkları zamanlarda da hayatı tehlikeye sokarlar. Amfetamin kullanımının kesildiğinde uyuklama, yorgunluk, bilinç karışıklığı gibi rahatsızlıklar ve intihar girişimleri yaşanır. Özellikle ani bırakımlarda hayati tehlike ihtimali daha da yükselir. Onun için birey bu ilaçlara karşı dikkatli olmak mecburiyetindedir.

Ülkemizde özellikle 1970'li yıllara kadar bu ilaçlar sınav dönemlerinde rahatlamak, ayrıca zayıflamak amacıyla orta ve yüksek öğrenim gençliği tarafından sıkça kullanılmıştır. Dolayısıyla o dönem içerisinde ruhsal bozukluklar, hastalıklar, kaygı, endişe, tedirginlik ve saldırganlık gibi belirtiler ile algılamada ve düşüncede bozukluklar gençliğin yaşadığı sıkıntılar olarak görülmüştür.

Fakat bütün bu tecrübeler ve rahatsızlıklara rağmen gençlerimin hala bu ilaçları kullanma eğilimindedirler. Gençliği bu eğilime götüren de kilo vermek ve geç saatlere kadar süren ders çalışma da motivasyon sağlamaktadır.

2. 3. 5. Uçucu Maddeler

Uçucu maddeler, tıpta ve sanayi de kullanılan burundan solunum yoluyla koklanarak alınan ve kolayca gaz durumuna geçebilen katı, sıvı ya da gaz maddelerdir.

Tıpta kullanılan başlıca uçucu maddeler: eter, kloroform gibi cerrahi müdahalelerde tercih edilen anestezi maddelerdir.

Sanayide kullanılan uçucu maddeler ise; tiner, asetan, benzin, tutkal, uhu, çeşitli boya, mobilya cilaları, saç spreylerinde yer alan maddeler, temizlik maddeleri ve kozmetik ürünler olarak ifade edilebilir. Bunların yanında hava gazı, tüpgaz gibi değişik gazları koklayarak alışkanlık ve bağımlılık yapanlar da vardır. Bu maddeler naylon torba, kese kağıdı veya mendil içine koyularak ağız ve burun yoluyla solunarak ya da spreylerle direkt biçimde ağza sıkılmak yoluyla kullanılmaktadır.

Uçucu maddeler içinde en etkilisi ve yaygını olan eter hastayı cerrahi müdahalelere hazırlamak için kullanılır. İlk kez 1840 yılında ABD’de uygulamaya sokulmuştur. Cerrahi müdahalelerdeki bu kullanım daha sonra yerini 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl sürecinde özellikle Avrupa ülkelerinde kadınların fenalık, sıkıntı, stres gibi rahatsızlıklardan kurtulmak üzere mendillere damlatarak koklamalarına bırakmıştır. Bu kullanım ise zamanla bağımlılık yapan bir etkiye dönüşmüştür.

Ülkemizde ise Eter’in kullanımı 20. yüzyıl başlarında özellikle İstanbul’un hareketli noktalarından biri olan Beyoğlu ve çevresinde yaşayan yabancılar ile onlarla diyalog halinde olan Türkler arasında yayılmış ve Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir.

Diğer önemli bir uçucu madde olan kloroform da önceleri cerrahide kullanılırken zamanla alışkanlık ve bağımlılık yapıcı bir nitelik kazanarak insanlar arasında kullanılır olmuştur.

Tiner, bally, tutkal, uhu gibi çok kolay bir şekilde elde edilen maddeler ise yakın zaman sürecinde gençler arasında kullanılır olmuş, özellikle günümüzde gençlerde olduğu gibi çocuklar tarafından da yaygın olarak kullanılmaktadır.

Solunum yoluyla vücuda alınan uçucu maddeler, az miktarda kullanıldığında kaygı azaltıcı, çekinme, sıkılma gibi çevreyle iletişim kurulmasını engelleyen duyguları batırıcı, kolay ve rahat diyalog kurmayı sağlayıcı, neşe ve haz verici bir dünya oluşturmaktadır.

Doz arttığında ve süre uzadığında ise birey aşırı bir neşe, taşkınlık ve saldırganlık özelliği, yer tayini ve zaman ayarı kaybı, algılamada sorunlar ve bilinç karışıklığı yaşamaktadır.

Fiziksel anlamda ise sindirim, solunum ve sinir sisteminde şiddetli zararlar baş gösterir. Beden oksijen sıkıntısı çekerken kalp zorlanır ve çok hızlı çalışır. Bağımlılığa geçildiğinde ise beyinde kalıcı hasarlar oluşurken, vücutta kas kontrolü kaybolur ve kalp, kan, böbrek, karaciğer gibi önemli organlarda yıkılmalar görülür ve ölüme giden yol böylece hazırlanır.

Bu maddeler ülkemizde gençler arasında özellikle çocuklar tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır. Bilhassa “köprü altı çocukları” diye tabir ettiğimiz sahipsiz, kimsesiz veya evden kaçmış çocuklar ve gençler bu maddelerin bir numaralı kullanıcıları olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Aile sevgisinin, ilgisini yoksunluğu, anne baba arasındaki tartışma, kavga ile bu maddelere yönelen çocuk ve gençler ilerleyen süreçte birer bağımlı olarak yollarına devam etmektedirler. Toplumsal olarak ise bu maddeleri yeri geldiğinde bulamayan birey bu maddeleri elde edebilmek için suça yönelerek sosyal ve içtimai hayatta derin yaralar bırakabilmekte, toplumun huzuruna ve asayişine zarar verebilmektedir.

BÖLÜM 3: İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNDE GÖRÜLEN “MADDE BAĞIMLILIĞI” ALIŞKANLIĞINA YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Araştırmamızın uygulama kısmı hakkında bilgi veren bu bölümde öncelikli olarak araştırmanın amacı ve bu amaç ile belirtilmek istenen önem, araştırmanın evreni ve sınırları ile araştırmada kullanılan metot üzerine gerekli açıklamalar yer almaktadır.

Verilen bu bilgilerin ardından uygulanan anket çalışması sonucu elde edilen bulgular sosyo-demografik özellikler ile kötü alışkanlıkların kullanımına ilişkin bulgular ve okullar bazında bulgular şeklinde ayrı ayrı tablolar halinde verilmiştir.

3. 1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Gençlik döneminin insan hayatı içinde çok önemli bir yer tuttuğu tartışılmazdır. Özellikle hayatın içeriğinin şekillenmesinde bu dönemde yaşanan her gelişmenin olumlu veya olumsuz izler bıraktığı düşünüldüğünde bu dönemin önemi daha da artmaktadır.

Bunun için gençlik psikolojisini iyi analiz edilip, anne-baba davranışlarını iyi çizilmesi ve geçerli eğitim metotları ile çalışmaların bütünleştirilmesi gerekir.

Araştırmamızda da amaçlanan ilk olarak gençlik döneminin yaşadığı özellikler ve problemleri çizmek, kötü alışkanlıkların çeşitlerini ve özelliklerini belirtmek, ülkemizde ve tüm dünyada çok fazla konuşulur hale gelen kötü alışkanlıkların gençler üzerindeki etkisini yeni adımlar atmak adına gündemde tutmaktır.

Diğer taraftan bu alışkanlıkların özellikle gençlik döneminin önemli bir aşamasını teşkil eden ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerindeki etkisini ve bu öğrencilerdeki görülme nedenlerini belirleyerek gerekli çözüm önerilerini sunmaktır.

Böylelikle gençlerimizi daha yakından tanımak ve kendilerine zarar veren bu alışkanlıklara başlama sebeplerini belirleyerek onları bu alışkanlıklardan kurtarıp topluma faydalı bireyler haline getirmeye katkıda bulunmak çalışmaya başlamadaki en büyük hedefimizdir.

3. 2. Araştırmanın Evreni ve Sınırları

Araştırmamızın evreni, Sakarya il merkezinde yer alan ilköğretim okullarının ikinci kademelerindeki öğrencileri içermektedir. Dr. Nuri Bayar, Atatürk, A.Akkoç ve Dernekkırı ilköğretim okullarında eğitim-öğretim gören 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 510 öğrenciye uygulanan anket sonuçlarına dayanmaktadır. Anket uygulanırken ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin tercih edilmesinin sebebi, bu gençlerin içinde buldukları (11-14) yaş gurubu ile ilgilidir. Zira bu yaş gurubu içinde yer alan gençler, kötü alışkanlıkların başlangıcının olduğu bir dönemi yaşamaktadırlar. Yine gerek çevrelerinde bulunan kişilerden gördüklerinin, gerekse yaşadıklarının onları olumlu veya olumsuz etkileyebileceği düşünülmüştür.

3. 3. Araştırmada Kullanılan Metot

“İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Görülen “Madde Bağımlılığı” Alışkanlığı (Sakarya İli Örneği)” isimli araştırmamızda kullanılan metot, anket metodudur. Bu öğrencilerde görülen “ madde bağımlılığı “ alışkanlığının neler olduğunu, gençlerin bu alışkanlıklara yönelme sebeplerini, bireysel özelliklerini ve değişik fikirlerini öğrenmek amaçlı serbestçe yazabilecekleri anketlerle uygun olabileceği düşünülmüştür

Anket soruları hazırlanmadan önce, imkanlar dahilinde konuyla alakalı literatür taranmış, ilgili eğitimciler ile dönem içinde yer alan gençlerin fikirleri ile alınmıştır.

Ardından hazırlanan ankette yer alan 78 soru denemek ve soruları test etmek amaçlı belirlenen 140 öğrenciye uygulanmış böylelikle soruların anlaşılma derecesi ve gençleri sorulara bakış açısı tespit edilmek istenmiştir. Uygulanan bu ön anketin incelenmesi sonucu, tez danışmanın düşüncelerinin de alınması ile ankette gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Bu değişiklik ile son şeklini alan anket soruları kendi arasında iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde yer alan 50 soru ile öğrencilerin doğum yılından ve yerinden tutun aileleri hakkındaki bilgilere kadar genel özelliklerin öğrenilmesi düşünülmüştür.

İkinci bölümde ise 28 soru bulunmaktadır. Bu sorular ile de öğrencilerin kendilerini ve aile başta olmak üzere çevrelerinin sigara, alkol, uyuşturucu madde vb. kötü alışkanlıkların kullanma durumları ile bunların sebeplerini ortaya konulması hedeflenmiştir.

Bu amaç ve düşünce ile oluşturulan anket sorularının bir kısmı kapalı uçlu sorular şeklinde iken, bir kısmı da ankete katılan gençlerin fikir ve düşüncelerini daha rahat ve ayrıntılı ifade etme olanağını bulacağı açık uçlu sorulardır.

Anketlerdeki sorulara verilen cevaplar, tek tek ve ayrıntılı bir biçimde okunup incelenmiş, anketlerden elde edilen veriler SPSS 12 programı ile analiz edilmiş ve bulgular tablolar halinde gösterilip yorumlanmıştır.

3. 4. Örneklemin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

3. 4. 1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	%
Kız	256	50,2
Erkek	254	49,8
Toplam	510	100

Ankete katılan öğrencilerin 256’sı (%50,2) kız, 254’ü (%49,8) erkek öğrencidir.

3. 4. 2. Öğrencilerin Doğum Yerlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Tablo 2’de öğrencilerin doğum yerlerine göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Doğum Yerlerine Göre Dağılımı

Doğum Yeri	Sayı	%
Köy	149	29,2
İlçe	70	13,7
İl	290	56,9
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin 149’su (%29,2) köy’de, 70’i (%13,7) ilçe’de, 290’ı (%56,9) il’de doğmuştur.

3. 4. 3. Öğrencilerin Doğum Yıllarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Tablo 3’de öğrencilerin doğum yıllarına göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Doğum Yıllarına Göre Dağılımı

Doğum Yılı	Sayı	%
1991	38	7,5
1992	129	25,3
1993	189	37,1
1994	149	29,2
1995	4	0,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Ankete katılan öğrencilerin 38’i (%7,5) 1991, 129’u (%25,3) 1992, 189’u (%37,1) 1993, 149’u (%29,2) 1994 yılı doğumludur.

3. 4. 4. Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kaçınıcı sınıfa devam etikleri tablo 4' de verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	Sayı	%
6.sınıf	190	37,3
7.sınıf	186	36,5
8.sınıf	133	26,1
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Anket çalışması içerisinde 6.sınıfa devam eden öğrenci sayısı 190 (%37,3), 7.sınıfa devam eden öğrenci sayısı 186 (%36,5), 8.sınıfa devam eden öğrenci sayısı ise 133 tür. (%26,1)

3. 4. 5. Öğrencilerin Hane Halkı Sayısına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Hane halkı sayısı tablo 5’de belirtilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Hane Halkı Sayısına Göre Dağılımı

Hane Halkı Sayısı	Sayı	%
Üç kişi	37	7,3
Dört kişi	186	36,5
Beş kişi	155	30,4
Altı kişi	84	16,5
Altı’dan fazla	48	9,4
Toplam	510	100

Öğrencilerin 37’sinin (%7,3) hanesinde üç kişi, 186’sının (%36,5) hanesinde dört kişi, 155’inin (%30,4) hanesinde beş kişi, 84’ünün (%16,5) hanesinde altı kişi, 48’inin (%9,4) hanesinde ise altı’dan fazla kişi yaşamaktadır.

3. 4. 6. Öğrencilerin Aile Yapısına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin aile yapısını veren tablo 6 aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Aile Yapısına Göre Dağılımı

Aile Yapısı	Sayı	%
Çekirdek aile	413	81,0
Geniş aile	77	15,1
Parçalanmış aile	20	3,9
Toplam	510	10

Ankete katılan öğrencilerin 413'ünün (%81,0) ailesi çekirdek aile özelliği taşıırken, 77'sinin (%15,1) ailesi geniş aile, 20'sinin (%3,9) ailesi parçalanmış aile özelliği göstermektedir. Dolayısıyla anketin diğer sorularında verilecek cevapları bu belirgin özelliği dikkate alarak değerlendirmekte fayda olacaktır.

3. 4. 7. Aile Fertlerinin Durumuna Göre Öğrenci Dağılımının Değerlendirilmesi

Aile fertlerinin hâlihazırdaki durumu ile ilgili veri tablo 7’da gösterilmiştir.

Tablo 7. Aile Fertlerinin Durumuna Göre Öğrenci Dağılımı

Aile Fertlerinin Durumu	Sayı	%
Annem öldü	4	0,8
Babam öldü	15	2,9
Ayrılar	19	3,7
Üvey annem var	3	0,6
Üvey babam var	1	0,2
Üvey kardeşlerim var	1	0,2
Hiçbiri	467	91,6
Toplam	510	100

Öğrencilerin 4’ünün (%0,8) annesi ölmüş, 15’inin (%2,9) babası ölmüş, 19’unun (%3,7) anne-babası ayrı, 3’ünün (%0,6) üvey annesi var, 1’inin (%0,2) üvey babası var, 1’inin (%0,2) üvey kardeşleri var, belirgin bir rakam ile 467’si verilen özelliklere sahip değildir. Anketin 11–15 yaş grubu öğrencilerine yapıldığını düşündüğümüzde ankette yer alan diğer sorulara verilen cevaplar bu özellikler dikkate alınarak değerlendirilmelidir.

3. 4. 8. Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Annelerin yaşlarını gösteren ayrıntılı bilgi tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.Öğrencilerin Annelerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Anne Yaşı	Sayı	%
18–25 arası	5	1,0
26–35 arası	202	39,6
36–45 arası	270	52,9
46 ve üzeri	32	6,3
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin 5’inin (%1,0) annesi 18–25 yaş grubu, 202’si (%39,6) 26–35 yaş grubu, 270’i (%52,9) 36–45 yaş grubu, 32’si (%6,3) 46 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır. Ankete katılan bir öğrenci ise verilen yaş gruplarından herhangi birini işaretlememiştir. Bu veriler ışığında ankette yer alan öğrencilerin büyük çoğunluğunun annesinin orta yaş grubunda yer aldığını ifade edebiliriz.

3. 4. 9. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Annelerin eğitim durumunu belirten bilgi tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9.Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Annenin Eğitim Durumu	Sayı	%
Okur-yazar değil	42	8,2
İlköğretim	286	56,1
Orta-lise	147	28,8
Üniversite	35	6,9
Toplam	510	100

Öğrencilerin 42’sinin (%8,2) annesi okur-yazar değil, 286’sı (%56,1) ilköğretim mezunu, 147’si (%28,8) orta-lise mezunu, 35’i (%6,9) üniversite mezunudur. Çocuğun eğitiminde ailenin taşıdığı önemi ifade etmiştik. Özellikle annenin çocuk ile olan diyalogunun çocuğun gelişiminde ayrı bir yere sahip olduğunu düşündüğümüzde verilen tablo yapılan çalışmamız için önem taşımaktadır.

3. 4. 10. Öğrencilerin Annelerinin İşine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin annelerinin mesleğini ifade eden veri tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10.Öğrencilerin Annelerinin İşine Göre Dağılımı

Annenin İşi	Sayı	%
Memur	24	4,7
Esnaf	15	2,9
Çiftçi	6	1,2
Ev hanımı	461	90,4
Diğer	4	0,8
Toplam	510	100

Anket uygulamamıza katılan öğrencilerimizin 24'ü (%4,7) ‘‘annenizin işi nedir?’’ sorusuna memur derken, 15'i (%2,9) esnaf, 6'sı (%1,2) çiftçi, 461'i (%90,4) ev hanımı demiştir. 4'ü (%0,8) ise cevapsız bırakmıştır. Çocuğun eğitim ve gelişimde yukarıda da ifade ettiğimiz üzere annenin taşıdığı rol önem arz ederken çalışan veya ev hanımı olan annelerin çocukları ile olan diyalogları incelenmesi gereken ayrı bir araştırma konusudur.

3. 4. 11. Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin babalarının yaşlarını veren tablo 11 sunulmuştur.

Tablo 11. Öğrencilerin Babalarının Yaşlarına Göre Dağılımı

Babanın Yaşı	Sayı	%
18–25 arası	2	0,4
26–35 arası	59	11,6
36–45 arası	339	66,5
46 ve üzeri	107	21,0
Toplam	507	99,4
Cevapsız	3	0,6
Toplam	510	100

Öğrencilerinin 2'sinin (%0,4) babası 18–25 yaş, 59'u (%11,6) 26–35 yaş, 339'u (%66,5) 36–45 yaş grubunda yer alırken 107 öğrencinin babası 46 ve üzeri yaş grubu içerisinde bulunmaktadır. 3 (%0,6) öğrenci ise bu soruyu boş bırakmıştır. Belirgin bir farklılık ile babaların 36–45 yaş arasında olduğunu görebiliyoruz.

3. 4. 12. Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Tablo 12’de babaların eğitim durumları sunulmaktadır.

Tablo 12.Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Babanın Eğitim Durumu	Sayı	%
Okur-yazar değil	16	3,1
İlköğretim	221	43,3
Orta-lise	185	36,3
Üniversite	87	17,1
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Öğrencilerimizin 16’sı (%3,1) babam okur-yazar değil derken, 221’i (%43,3) ilköğretim mezunu, 185’i (%6,3) orta-lise), 87’si (%17,1) üniversite mezunu demıştır. 1 (%0,2) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 4. 13. Öğrencilerin Babalarının İşlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin babalarının meslekleri ile ilgili bilgi ise tablo 13’de verilmiştir

Tablo 13.Öğrencilerin Babalarının İşlerine Göre Dağılımı

Babanın İşi	Sayı	%
Memur	104	20,4
Esnaf	120	23,5
Çiftçi	87	17,1
Serbest	161	31,6
Diğer	36	7,1
Toplam	508	99,6
Cevapsız	2	0,4
Toplam	510	100

“Babanızın işi nedir?” sorusuna öğrencilerin 104’ü (%20,4) memur cevabını verirken, 120’si (%23,5) esnaf, 87’si (%23,5) çiftçi, 161’i (%31,6) serbest cevabını vermiştir. 36 (%7,1) öğrenci başka meslek grubunda çalışıyor derken, 2 (%0,4) öğrenci boş bırakmıştır.

3. 4. 14. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kardeş sayısı ile ilgili sonuçlar tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	Sayı	%
Kardeşim yok	37	7,3
Bir tane	200	39,2
İki tane	135	26,5
Üç tane	76	14,9
Dört ve üzeri	62	12,2
Toplam	510	100

Anket uygulaması içinde yer alan öğrencilerin 37’sinin (%7,3) kardeşi yokken, 200 öğrencinin (%39,2) bir kardeşi, 135 öğrencinin (%26,5) iki kardeşi, 76 öğrencinin (%14,9) üç kardeşi, 62 öğrencinin (%12,2) ise dört ve üzerinde kardeşi vardır. Kardeş sayısı ile ailelerin bir veya iki çocuk sayısını tercih ettiğini görebilmekle birlikte anne-babanın kardeşler arasındaki davranış tutarlılığının çocukların gelişimi ve çevre ile olan diyalogları noktasında önem taşıdığını belirlemekte fayda vardır.

3. 4. 15. Öğrencilerin Konut Niteliğine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin oturdukları konutta ev sahibi veya kiracı oldukları tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Konut Niteliğine Göre Dağılımı

Konut Niteliği	Sayı	%
Kiracı	145	28,4
Ev sahibi	355	69,6
Diğer	8	1,6
Toplam	508	99,6
Cevapsız	2	0,4
Toplam	510	100

Öğrencilerin 145’i (%28,4) oturdukları ev’de kiracı durumundalar iken, belirgin bir çoğunluğu yani 355’i (%69,6) ev sahibi, bunların haricinde farklı bir durumda olan öğrencilerin sayısı ise 8’dir. (%1,6) soruyu cevaplamayan öğrenci sayısı ise 2’dir. (%0,4) bu tablonun getireceği sonuç ileride vereceğimiz gelir durumu hakkındaki tablo ile yakından ilgilidir.

3. 4. 16. Öğrencilerin Konutlarının Oda Sayılarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Yaşadıkları konutun oda sayılarına göre öğrencilerin sayıları tablo 16’de verilmiştir.

Tablo 16.Öğrencilerin Konutlarının Oda Sayılarına Göre Dağılımı

Oda Sayısı	Sayı	%
İki odalı	82	16,1
Üç odalı	143	28,0
Dört odalı	149	29,2
Dört’ten fazla	136	26,7
Toplam	510	100,0

Öğrencilerin 82’si (%16,1) iki odalı ev’de yaşarken, 143’ü (%28,0) üç odalı,149’u (%29,2) dört odalı, 136’sı (%26,7) dört’ten fazla odaya sahip yani geniş bir ev’de yaşamlarını sürdürmektedirler.

3. 4. 17. Öğrencilerin Kendi Odalarının Olmasına İlişkin Sayı Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kendi odalarının bulunup bulunmamasına göre çıkan sayıları tablo 17’da belirtilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Kendi Odalarının Olmasına İlişkin Sayı Dağılımı

Kendi Odası	Sayı	%
Evet	347	68,0
Hayır	163	32,0
Toplam	510	100

Öğrencilerin 347 (%68,0) gibi büyük bir bölümünün ev’de kendi odası varken, 163’ünün (%32,0) kendi odası yoktur. Bu veri öğrencilerin özellikle de bizim inceleme grubumuzun içinde bulunduğu dönemde özdeşleşme özelliği taşımasından dolayı aile bireylerinin etkisinin önemini verebilir.

3. 4. 18. Öğrencilerin Konut Durumlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin yaşadıkları konutlarının durumu tablo 18’de açıklanmıştır.

Tablo 18. Öğrencilerin Konut Durumlarına Göre Dağılımı

Konut durumu	Sayı	%
Müstakil	308	60,4
Apartman Dairesi	202	39,6
Toplam	510	100

Öğrencilerin 308’i (%60,4) müstakil bir konutta yaşarken, 202’si (%39,6) apartman dairesinde yaşamlarını sürdürmektedir. Bu tablo’da verilen bilgi öğrencinin arkadaş çevresi ve toplum ile diyalogları noktasında bize yardımcı olabilir. Apartman dairesinde yaşayan bireyler arasında daha resmi bir diyalog söz konusu olabilirken, müstakil birbirine daha yakın evlerin olduğu bir ortamda yaşayan bireyler daha yakından bir iletişim kurabilirler.

3. 4. 19. Öğrencilerin Göç Oranlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin memleketlerinin burası veya buraya göç yoluyla gelip gelmediklerini tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19. Öğrencilerin Göç Oranlarına Göre Dağılımı

Göç Oranı	Sayı	%
Memleketim burası	382	74,9
Göç ettik	123	24,1
Cevapsız	5	10
Toplam	510	100

Öğrencilerin 382’si (%74,9) büyük bir çoğunluğu oluşturarak memleketinin burası yani şu anki yaşadıkları yer olduğunu söylemiş, 123’ü (%24,1) şu anki yaşadıkları bölgeye göç yoluyla geldiklerini söylemişlerdir. 3 (%0,8) öğrenci ise cevapsız bırakmıştır.

3. 4. 20. Öğrencilerin Göç Yıllarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Göç eden öğrencilerin göç ettikleri yıllara göre dağılımı tablo 20’da verilmiştir.

Tablo 20. Öğrencilerin Göç Yıllarına Göre Dağılımı

Göç Yılı	Sayı	%
1–10 yıl önce geldi/gelmiş	63	12,4
11–20 yıl önce geldi/gelmiş	37	7,3
21–30 yıl önce geldi/gelmiş	26	5,1
Toplam	126	24,7

Buna göre 63 (%12,4) öğrenci 1–10 yıl önce göç etmişken, 37 (%7,3) öğrenci 11–20 yıl önce göç etmiş, 26'sı (%5,1) 21–30 yıl öncesi göç etmiştir.

3. 4. 21. Öğrencilerin Göç Ettikleri Yere Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Tablo 21'de ise öğrencilerin göç ettikleri yerin nitelikleri belirtilmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin Göç Ettikleri Yere Göre Dağılımı

Göç Yeri	Sayı	%
İl merkezi	46	9,0
İlçe merkezi	31	6,1
Bucak/köy	47	9,2
Cevapsız	1	,2
Toplam	125	24,5

İl merkezinden göç eden öğrencilerin sayısı 46 (%9,0) iken, 31 (%6,1) öğrenci ilçe merkezinden, 47 (%9,2) öğrenci bucak/köy türündeki yerleşim yerlerinden gelmişlerdir. 1 (%0,2) öğrenci ise cevapsız bırakmıştır.

3. 4. 22. Ailelerin Gelir Durumlarına Göre Öğrenci Dağılımının Değerlendirilmesi

Ailelerin gelir durumlarına göre öğrencilerin dağılımı tablo 22’de gösterilmiştir.

Tablo 22. Ailelerin Gelir Durumlarına Göre Öğrenci Dağılımı

Gelir Durumu	Sayı	%
50 milyondan az	30	5,9
50–100 milyon arası	22	4,3
100–150 milyon arası	42	8,2
150–300 milyon arası	69	13,5
300 milyon'dan fazla	345	67,6
Toplam	508	99,6
Cevapsız	2	0,4
Toplam	510	100

Öğrencilerin 30’unun (%5,9) ailesi aylık 50 milyondan az gelir elde ederken, 22’sinin (%4,3) ailesi 50 ila 100 milyon arası, 42’sinin (%8,2) ailesi 100 ila 150 milyon arası, 69’unun (%13,5) ailesi 150 ila 300 milyon arası, çoğunluğu oluşturan 345’inin (%67,6) ailesi 300 milyon’dan fazla aylık gelir elde etmektedir.

3. 4. 23. Öğrencilerin Harçlık Aldıkları Süreye Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin harçlık aldıkları süre hakkındaki bilgi tablo 23’de gösterilmiştir.

Tablo 23. Öğrencilerin Harçlık Aldıkları Süreye Göre Dağılımı

Harçlık Süresi	Sayı	%
Günde	385	75,5
Haftada	102	20,0
Ayda	21	4,1
Cevapsız	2	0,4
Toplam	510	100

Öğrencilerin 385’i (%75,5) harçlığını ailesinden günlük alırken, 102’si (%20,0) haftalık, 21’i (%4,1) aylık almaktadır. 2 (%0,4) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 4. 24. Öğrencilerin Günlük Harçlık Miktarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin günlük ortalama aldıkları harçlık miktarı tablo 24’de gösterilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin Günlük Harçlık Miktarına Göre Dağılımı

Harçlık Miktarı	Sayı	%
1 milyon'dan az	125	24,5
1–5 milyon arası	326	63,9
5–10 milyon arası	52	10,2
10 milyondan fazla	7	1,4
Toplam	510	100

125 (%24,5) öğrenci “Günlük ortalama ne kadar harçlık alıyorsunuz?” sorusuna 1 milyon’dan az cevabını verirken, 326 (%63,9) gibi büyük bir çoğunluk 1 ila 5 milyon arası harçlık aldığını, 52 (%10,2) öğrenci 5 ila 10 milyon arası, 7 (%1,4) öğrenci ise 10 milyon’dan fazla harçlık aldıklarını belirtmişlerdir.

3. 4. 25. Öğrencilerin Arkadaş Özelliklerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin genel arkadaş çevresi hakkındaki bilgi tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25. Öğrencilerin Arkadaş Özelliklerine Göre Dağılımı

Arkadaş Özelliği	Sayı	%
Arkadaşlarımın çoğu kız	115	22,5
Arkadaşlarımın çoğu erkek	126	24,7
Arkadaşlarımın hepsi kız	22	4,3
Arkadaşlarımın hepsi erkek	20	3,9
Her iki cinste eşit sayıda	219	42,9
Hiç arkadaşım yok	7	1,4
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin 115’inin (%22,5) arkadaşlarının çoğu kız, 126’sının (%24,7) arkadaşlarının çoğu erkek, 22’sinin (%4,3) arkadaşlarının hepsi kız iken 20’sinin (%3,9) ise arkadaşlarının hepsi erkektir. 219 (%42,9) gibi büyük bir çoğunluğun ise her iki cinste eşit sayıda arkadaşları varken, 7 (%1,4) öğrencinin hiç arkadaşı yoktur. Öğrenci grubunun içinde bulunduğu yaş dönemi dikkate alındığında gelişimin ve sosyalleşmenin daha sağlıklı olabilmesi her iki cinste de eşit arkadaşlara sahip öğrenciler için olumlu geçebileceği söylenebilir.

3. 4. 26. Ailelerin Yaklaşımına Göre Öğrenci Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrenci üzerinde önemli bir rol oynayan aile'nin öğrenciye karşı genel yaklaşımını belirten bilgi tablo 26'da sunulmuştur.

Tablo 26. Ailelerin Yaklaşımına Göre Öğrenci Dağılımı

Aile Yaklaşımı	Sayı	%
İlgili	231	45,3
Yumuşak	37	7,3
Yakın	41	8,0
Hoşgörülü	81	15,9
Sorunlarımı ciddiye alan	81	15,9
İlgisiz	12	2,4
Sert	7	1,4
Uzak	2	,4
Hoşgörüsüz	5	1,0
Sorunlarımı ciddiye almayan	12	2,4
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin 231'inin (%45,3) ailesi kendilerine karşı ilgili bir yaklaşım sergilerken, 37'sinin (%7,3) ailesi yumuşak, 41'inin (%8,0) ailesi yakın, 81'inin (%15,9) ailesi hoşgörülü, 81'inin (%15,9) ailesi sorunlarını dikkate alan, 12'sinin (%2,4) ailesi ilgisiz, 7'sininki sert (%1,4), 2'sininki (%0,4) uzak, 5 öğrencinin (%1,0) ailesi hoşgörüsüz yaklaşım sergilerken, 12 öğrencinin (%2,4) ailesi çocuklarının sorunlarını ciddiye almıyor.

Bu tablo ile öğrencinin bireysel ve kitlesel anlamda göstereceği gelişim aşamasında aile tarafından sergilenecek davranış ve yaklaşımın önemi üzerinde durulabilir. Özellikle 11–15 yaş arası yaşanan gidiş-gelişlerde ailenin ilgili bir yaklaşım sergilemesi önemlidir.

3. 4. 27. Öğrencilerin Ailelerinden Gördükleri Dayak Olayına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin ailelerinden gördükleri dayak olayına yönelik önemli bir veri tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27. Öğrencilerin Ailelerinden Gördükleri Dayak Olayına Göre Dağılımı

Aileden Görülen Dayak	Sayı	%
Evet	73	14,3
Hayır	435	85,3
Cevapsız	2	0,4
Toplam	510	100

Öğrencilerin 73’ü (%14,3) ailelerinden kendilerine karşı dayak gördüklerini belirtirken, 435 (%85,3) gibi bir çoğunluk size böle bir olay yaşamadıklarını belirtmişlerdir. 2 (%0,4) öğrenci de soruya cevapsız kalmıştır. Eğitim’de özellikle anne-baba’nın tavrında görülen hareketler çocuk üzerinde bomba gibi (olumlu-olumsuz) etki yapmaktadır. Yaşanabilecek dayak olayı zaten sıkıntılı bir süreç geçiren çocuğa merhem değil sıkıntısına sıkıntı olacaktır.

3. 4. 28. Öğrencilerin Dayak Olayını Görme Sürelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Ailelerinden dayak olayına maruz kalan öğrencilerin bu olayı ne kadar sürede gördüklerini belirten tablo 28 verilmiştir.

Tablo 28. Öğrencilerin Dayak Olayını Görme Sürelerine Göre Dağılımı

Dayak Süresi	Sayı	%
Sık sık	11	2,2
Oldukça sık	9	1,8
Nadiren	20	3,9
Çok az	53	10,4
Toplam	93	18,2
Cevapsız	417	81,8
Toplam	510	100

Dayak olayını yaşayan öğrencilerin 11'i (%2,2) sık sık, 9'u (%1,8) oldukça sık, 20'si (%3,9) nadiren, 53'ü (%10,4) çok az dayak olayı ile karşılaşmaktadır.

3. 4. 29. Öğrencilerin Evden Kaçmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin evden kaçma durumlarına göre dağılımı tablo 29 'de gösterilmiştir.

Tablo 29. Öğrencilerin Evden Kaçmalarına Göre Dağılımı

Evden Kaçma	Sayı	%
Evet	24	4,7
Hayır	484	94,9
Toplam	508	99,6
Cevapsız	2	0,4
Toplam	510	100,0

Öğrencilerin 24'ü (%4,7) bugüne kadar evden kaçarken, 484'ü (%94,9) evden hiç kaçmamıştır. Soruyu cevapsız bırakan öğrenci sayısı ise 2 (%0,4)dür. Kaçma olayı her ne kadar az bir rakam'da kalmışsa da çocuk aile ortamında gereken ilgi ve alakayı görmelidir. Az görünen kaçma rakamı değişik ferdi ve sosyal problemlerin eklenmesi ile büyüyebilir ve beraberinde yine farklı sosyal problemler doğurabilir.

3. 4. 30. Öğrencilerin Evden Kaçma Sayılarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Evden kaçma olayına evet diyen öğrencilerin kaç kez kaçtıklarını gösteren bilgi tablo 3.'da verilmiştir.

Tablo 30. Öğrencilerin Evden Kaçma Sayılarına Göre Dağılımı

Evden Kaçma Sayısı	Sayı	%
1 kez	18	3,5
2 kez	7	1,4
3 kez	1	0,2
3'ten fazla	4	0,8
Toplam	30	5,9
Cevapsız	480	94,1
Toplam	510	100

Evden kaçan öğrencilerin 18'i (%3,5) 1 kez, 7'si (%1,4) 2 kez, 1'i (%0,2) 3 kez, 4'ü (%0,8) 3'ten fazla kaçmayı denemiştir.

3. 4. 31. Öğrencilerin Evden Kaçmaya Yönelik Düşüncelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin bundan sonrası için evden kaçma olayına yönelik düşüncelerini ifade eden bilgi tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31. Öğrencilerin Evden Kaçmaya Yönelik Düşüncelerine Göre Dağılımı

Bundan Sonrası İçin Evden Kaçma	Sayı	%
Evet	19	3,7
Hayır	402	78,8
Fikrim yok	85	16,7
Toplam	507	99,4
Cevapsız	4	0,8
Toplam	510	100

Bundan sonrası için evde kaçmayı düşünebilecek öğrenci sayısı 19 (%3,7) iken, bu düşünceyi taşımayan öğrenci sayısı ise 402 (%78,8) dir. 85 (%16,7) öğrenci bu konu hakkında fikir taşımazken, 4 öğrenci (%0,8) ise soruyu cevapsız bırakmıştır. Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere öğrencinin sıkıntısının aile tarafından paylaşılması önem arz etmektedir.

3. 4. 32. Öğrencilerin Boş Zamanlarını En Çok Kiminle Paylaştıklarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin boş zamanlarını en çok kiminle paylaştıkları hakkındaki bilgi tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32. Öğrencilerin Boş Zamanlarını En Çok Kiminle Paylaştıklarına Göre Dağılımı

Boş Zamanların Paylaşıldığı Kişi	Sayı	%
Anne	117	22,9
Baba	25	4,9
Kardeş	69	13,5
Akrabadan biri	32	6,3
Arkadaş	209	41
Hiç kimseyle	28	5,5
Diğer	29	5,7
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100,0

Öğrencilerin 117’si (%22,9) boş zamanlarını en çok anneleri ile paylaşıırken, 25’i (%4,9) babası ile 69’u (%13,5) kardeşi ile 32’si (%6,3) akrabadan biri ile 209 (%41,0) gibi bir çoğunluk ise arkadaşı ile paylaşmaktadır. Araştırmamız içinde yer alan yaş grubunun en tipik özelliklerinden biri olarak daha önceden ifade ettiğimiz arkadaş ortamının önemi burada yine karşımıza çıkıyor. Dolayısıyla arkadaşların iyi seçilmesi çocuğu şekillenmesinde etken rol oynayabilecektir.

Öğrencilerin 28'i (%5,5) boş zamanlarını hiç kimseyle paylaşmazken, 29'u (%5,7) bu belirtilenlerden herhangi birini işaretlemeyerek kitap, bilgisayar. İnternet, televizyon gibi kitle iletişim araçları boş zamanlarını paylaştıklarını belirtmişlerdir. Yine etki alanı çok kuvvetli bir unsur olan kitle iletişim araçlarının kullanımını daha önceden ifade edildiği üzere büyük önem taşıyor.

3. 4. 33. Öğrencilerin Sıkıntılarını En Çok Kiminle Paylaştıklarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Sıkıntılı süreç geçiren, değişik problemlerle karşılaşabilen öğrencilerin bu sıkıntılarını en çok kiminle paylaştıklarını belirten bilgi tablo 33'de verilmiştir.

Tablo 33. Öğrencilerin Sıkıntılarını En Çok Kiminle Paylaştıklarına Göre Dağılımı

Sıkıntılarının En Çok Paylaşıldığı Kişi	Sayı	%
Anne	217	42,5
Baba	31	6,1
Kardeş	47	9,2
Akrabadan biri	14	2,7
Arkadaş	138	27,1
Öğretmen	5	1,0
Hiç kimseyle	52	10,2
Diğer	3	0,6
Toplam	507	99,4
Cevapsız	3	0,6
Toplam	510	100

Aile fertlerinden ve çevresindeki bireylerden gördükleri muameleyi de bize verebilecek olan bu tablo ile şunu ifade edebiliriz; 217 (%42,5) öğrenci bir derdini, sorununu en çok annesi ile paylaşıırken, 31 (%6,1) öğrenci babası ile 47 (%9,2) öğrenci kardeşi ile 14'ü (%2,7) akrabadan biri ile 138'i (%27,1) arkadaşı ile, 5 'i (%1,0) öğretmeni ile paylaşıırken, 52'si (%10,2) hiç kimseyle paylaşmamaktadır.3 öğrenci (%0,6) ise farklı biri ile paylaştığını belirtmiştir. Çıkan sonuç dikkate alındığında öğrencilerin annelerini kendilerine yakın gördükleri görülmektedir.

Yine bu yaş dönemi içinde arkadaş ortamının ve seçiminin önemini de görebilmekteyiz. Yalnız dikkat edilmesi gereken nokta öğrencilerin öğretmenleri ile sıkıntı ve sorunlarını çok fazla paylaşamamalarıdır. Burada öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımında ve diyalogunda öğretmen-öğrenci ilişkisini sürdürüp korurken aynı zamanda öğrencinin derdini, sorununu paylaşacak şekilde açık kapı bırakabilmelidirler. Çünkü öğrenci öğretmeninden göremediği yakınlığı farklı ortam ve kişilerden alacak olduğunda bireysel ve toplumsal sorunları da ortaya çıkarabilecektir.

3. 4. 34. Öğrencilerin Anneleri İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin anneleri ile olan ilişkilerinden duydukları memnuniyetleri tablo 34'de verilmiştir.

Tablo 34. Öğrencilerin Anneleri İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

Anne İle Olan İlişkilerdeki Memnuniyet	Sayı	%
Evet	479	93,9
Hayır	28	5,5
Annem yok	2	0,4
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu 479 (%93,9) rakamı ile anneleri ile olan ilişkilerinden memnunken, 28 (%5,5) öğrenci memnun değildir. Buna karşılık 2 öğrencinin (%0,4) annesi yokken 5 öğrenci soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 4. 35. Öğrencilerin Babaları İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Babaları ile olan ilişkilerinden duyulan memnuniyetleri tablo 35’de verilmiştir.

Tablo 35.Öğrencilerin Babaları İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

Baba İle Olan İlişkilerdeki Memnuniyet	Sayı	%
Evet	452	88,6
Hayır	43	8,4
Babam yok	15	2,9
Toplam	510	100

Anket çalışması içinde yer alan öğrencilerin 452’si (%88,6) babası ile olan ilişkisinden memnunken, 43’ü (%8,4) memnun değildir. 15 (%2,9) öğrencinin ise babası yoktur.

3. 4. 36. Öğrencilerin Kardeşleri İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kardeşleri ile olan ilişkileri hakkındaki bilgi tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36. Öğrencilerin Kardeşleri İle Olan İlişkilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

Kardeşler İle Olan İlişkilerdeki Memnuniyet	Sayı	%
Evet	394	77,3
Hayır	82	16,1
Kardeşim yok	33	6,5
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu yani 394'ü (%77,3) kardeşleri ile olan ilişkilerinden memnunken, 82'si (%16,1) memnun değildir. 33 (%6,5) öğrenci ise kardeşim yok derken, 1 (%0,2) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 4. 37. Öğrencilerin Aile’de En Çok Kiminle Anlaşamadığına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin aile içinde en çok anlaşmazlık çektiği kişileri belirten bilgi tablo 37’de gösterilmiştir.

Tablo 37. Öğrencilerin Aile’de En Çok Kiminle Anlaşamadığına Göre Dağılımı

Aile'de En Çok Anlaşılamayan Kişi	Sayı	%
Annemle	79	15,5
Babamla	54	10,6
Ağabeyimle	73	14,3
Ablamla	67	13,1
Küçük erkek kardeşimle	45	8,8
Küçük kız kardeşimle	47	9,2
Hiç kimseyle	90	17,6
Diğer	14	2,7
Toplam	469	92
Cevapsız	41	8
Toplam	510	100

Öğrencilerin 79’u (%15,5) ‘‘ailenizde en çok kiminle anlaşamıyorsunuz?’’ sorusuna annemle derken, 54’ü (%10,6) babamla, 73’ü (%14,3) ağabeyimle, 67’si (%13,1) ablamla, 45’i (%8,8) küçük erkek kardeşimle, 47’si (%9,2) küçük kız kardeşimle demiştir. 90 (%17,6) öğrenci ise hiç kimseyle anlaşamadığını belirtirken, 41 (%8,0) öğrenci bu soruya sessiz kalmayı tercih etmiştir.

3. 4. 38. Öğrencilerin Büyüdükçe Aile İle Yaşadıkları Anlaşmazlık İle İlgili Düşüncelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Aile içinde anlaşmazlık yaşanan kişileri veren tablo ile bağlantılı büyüdükçe bu anlaşmazlığın artacağı veya azalacağına ilişkin öğrenci düşüncelerini aktaran bilgi tablo 38’de sunulmuştur.

Tablo 38. Öğrencilerin Büyüdükçe Aile İle Yaşadıkları Anlaşmazlık İle İlgili Düşüncelerine Göre Dağılımı

İlerleyen Yıllar İçin Aile İle İlgili Olan Anlaşmazlık Hakkındaki Düşünce	Sayı	%
Azalacağına inanıyorum	125	24,5
Artacağına inanıyorum	112	22
Herhangi bir değişiklik olmayacağına inanıyorum	84	16,5
Bilemem	186	36,5
Toplam	507	99,4
Cevapsız	3	0,6
Toplam	510	100

Öğrencilerin 125’i (%24,5) aileleri ile yaşadıkları anlaşmazlığın büyüdükçe azalacağına inanırken, 112’si (%22,0) artacağına, 84’ü (%16,5) herhangi bir değişiklik olmayacağına inanıyor. 186 (%36,5) öğrenci ise “bilemem” cevabını vermiştir. 3 (%0,6) öğrenci de soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 4. 39. Annenin Dışarıda Çalışıyor Olmasının Öğrencinin Üzerindeki Etkisine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Annelerin çalışıyor olmasının öğrencilerin daha çok sorunla karşılaşmasına olan etkisi hakkındaki bilgi tablo 39 ile gösterilmiştir.

Tablo 39. Annenin Dışarıda Çalışıyor Olmasının Öğrencinin Üzerindeki Etkisine Göre Dağılımı

Çalışan Annenin Çocuğa Etkisi	Sayı	%
Evet	19	3,7
Hayır	33	6,5
Fikrim yok	14	2,7
Cevapsız	1	0,2
Toplam	67	13,1
Anne çalışmıyor	443	86,9
Toplam	510	100

Annesi çalışan öğrencilerin 19'u (%3,7) annelerinin dışarıda çalışıyor olmalarının kendilerinin daha çok sorunla karşılaşmalarına neden olduğunu düşünürken, 33'ü (%6,5) aynı düşüncede değildir. 14 (%2,7) öğrenci ise bu konuda bir fikirlerinin olmadığını söylemiştir.

3. 4. 40. Öğrencilerin İdealist Özelliğe Sahip Olup Olmamalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin içinde buldukları dönemdeki özellikleri hakkında bilgi tablo 40’da verilmiştir.

Tablo 40. Öğrencilerin İdealist Özelliğe Sahip Olup Olmamalarına Göre Dağılımı

İdealistlik	Sayı	%
Evet	224	43,9
Hayır	286	56,1
Toplam	510	100

Öğrencilerden 224’ü (%43,9) idealist yani bir hedefi olduğunu belirtirken, 286’sı (%56,1) olmadığını ifade etmiştir.

3. 4. 41. Öğrencilerin İçine Kapanık Özelliklerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin içine kapanık bir özelliğe sahip olup olmadıkları hakkında bilgi tablo 41 ile verilmiştir.

Tablo 41. Öğrencilerin İçine Kapanık Özelliklerine Göre Dağılımı

İçine Kapanıklık	Sayı	%
Evet	144	28,2
Hayır	366	71,8
Toplam	510	100

Öğrencilerin 144’ü (%28,2) ‘‘içine kapanık bir kişilik özelliğine sahip misiniz?’’ sorusuna evet derken, 366 (%71,8) öğrenci hayır yanıtını vermiştir. Bu veri öğrencilerin içinde buldukları dönemde sosyalleşmeye açık bir yapıya sahip

olduklarını gösterir. Onun için bu değerlendirmenin yerinde kullanılması gerek birey gerekse toplum yapısı ve kültürü için önem arz etmektedir.

3. 4. 42. Öğrencilerin Yenilikçi/Değişimden Yana Olma Özelliklerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Yine öğrencilerin kişilik yapıları hakkında önemli bir veri oluşturabilecek sonuç tablo 42’de verilmiştir.

Tablo 42. Öğrencilerin Yenilikçi/Değişimden Yana Olma Özelliklerine Göre Dağılımı

Yenilikçi/Değişimden Yana Olma	Sayı	%
Evet	229	44,9
Hayır	280	54,9
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

229 (%44,9) öğrenci “yenilikçi/değişimden yana bir kişilik özelliğine sahip misiniz?” sorusuna evet derken, 280 (%54,9) öğrenci hayır demiştir. 1 (%0,2) öğrenci ise cevapsız bırakmıştır. Yarıdan fazla öğrencinin hayır yanıtını tercih etmesi bireyin sosyalleşmesinde etkin rol oynaması beklenen aile, arkadaş çevresi, okul, kitle iletişim araçlarının daha etkili olmasını gerektirmektedir. Çünkü değişime açık, gelişimden yana olan bireylerin topluma ayak uydurup verimli olabilecekleri tartışılmazdır.

3. 4. 43. Öğrencilerin Bireyin Toplumdan Önce Geldiğine İnanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Bireyin toplumdan önce geldiğine inanan ve inanmayan öğrencilerin sayısı ile ilgili bilgi tablo 43’de verilmiştir.

Tablo 43. Öğrencilerin Bireyin Toplumdan Önce Geldiğine İnanmalarına Göre Dağılımı

Bireyin Toplumdan Önce Geldiğine İnanma	Sayı	%
Evet	101	19,8
Hayır	409	80,2
Toplam	510	100

“Bireyin toplumdan önce geldiğine inanır mısınız?” sorusuna 102 (%19,8) öğrenci evet derken, 409 (%80,2) öğrenci hayır demiştir. Bu sonuç öğrencilerde toplumun, toplum düşüncesinin önemli olduğunun şekillendiğini gösterebilir. Aynı zamanda öğrencilerin benmerkezcilikten kurtulmaya başladıklarının da göstergesidir.

3. 4. 44. Öğrencilerin Otoriteye İnanıp İtaat Etmelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin otorite veya demokrasi ile ilgili düşüncelerini yansıtabilecek ayrıntılı bilgi tablo 44'de gösterilmiştir.

Tablo 44. Öğrencilerin Otoriteye İnanıp İtaat Etmelerine Göre Dağılımı

Otoriteye İnanma	Sayı	%
Evet	101	19,8
Hayır	408	80
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin 101'i (%19,8) otoriteye inanıp itaat ederken, 408 (%80,0) gibi bir çoğunluk otoriteden yana olmadıklarını göstermiştir. Bu veri öğrencilerin kişiliğinde demokratik bir anlayışın şekillenmeye başladığını gösterebilir. Yani birey sosyalleşme süreci ile bazı nemli kavramları öğrenmeye adım atmıştır diyebiliriz.

3. 4. 45. Öğrencilerin Kendilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kendilerinden memnuniyetleri hakkındaki bilgi tablo 45’de verilmiştir.

Tablo 45. Öğrencilerin Kendilerinden Memnuniyetlerine Göre Dağılımı

Kendinden Memnuniyet	Sayı	%
Çok memnunum	290	56,9
Biraz memnunum	102	20
Ne memnunum ne değilim	69	13,5
Pek memnun değilim	26	5,1
Hiç memnun değilim	23	4,5
Toplam	510	100

Öğrencilerin 290’ı (%56,9) kendilerinden çok memnunken, 102’si (%20,0) biraz memnun, 69’u (%13,5) ne memnun ne de değil, 26’sı (%5,1) pek memnun değil, 23’ü (%4,5) hiç memnun değildir.

3. 4. 46. Öğrencilerin Gelecekteki Hayatları Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin gelecekteki hayatlarının bugüne göre nasıl olacağına dair düşünceleri tablo 46'de ifade edilmiştir.

Tablo 46. Öğrencilerin Gelecekteki Hayatları Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımı

Gelecekteki Hayatları İle İlgili Düşünce	Sayı	%
Çok daha iyi	211	41,4
Biraz daha iyi	103	20,2
Aynı	27	5,3
Biraz daha kötü	17	3,3
Çok daha kötü	8	1,6
Fikrim yok	144	28,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin 211'i (%41,4) bugüne göre gelecekte çok daha iyi bir hayat yaşayacaklarını düşünürken, 103'ü (%20,2) hayatlarının biraz daha iyi, 27'si (%5,3) aynı olacağını düşünmektedirler. 17 (%3,3) öğrenci ise biraz daha kötü bir hayatın kendilerini beklediği düşüncesini taşıırken, 8 (%1,6) öğrenci çok daha kötü bir hayat beklemektedirler. 144 (%28,2) öğrenci ise bu konu bir taşımadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmamızın çok can alıcı noktalarından birini oluşturan kötü alışkanlıkların kullanımına ilişkin oranlar aşağıda verilmiştir.

3. 5. Örneklemin Kötü Alışkanlıkları Kullanımına İlişkin Bulgular

3. 5. 1. Öğrencilerin Sigara Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Tablo 47. Öğrencilerin Sigara Kullanmalarına Göre Dağılımı

Sigara Kullanma	Sayı	%
Evet	98	19,2
Hayır	407	79,8
Cevapsız	5	10
Toplam	508	99,6

Öğrencilerin 98'i (%19,2) hayatında bir kez dahi olsa sigara kullanmış iken, 407 (%79,8) öğrenci sigarayı hiç denememiştir. 5 (%1,0) öğrenci ise bu soruyu cevapsız bırakma gereği duymuştur.

3. 5. 2. Öğrencilerin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Sigaraya bir kez dahi olsa denemiş öğrencilerin bu deneyimlerini ilk kez yaşadıkları yaşlarını gösteren bulgu tablo 48'de verilmiştir.

Tablo 48. Öğrencilerin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Deneme Yaşı	Sayı	%
5–8 yaş arası	35	6,9
9–10 yaş arası	47	9,2
11–14 arası	16	3,1
Toplam	98	19,2

Öğrencilerin 35'i (%6,9) 5 ila 8 yaşları arasında ilk sigara kullanımlarını gerçekleştirirlerken, 47 (%9,2) öğrenci 9–10 yaşlarında, 11 ila 14 yaşları arasında ise 16 (%3,1) öğrenci denemiştir.

3. 5. 3. Öğrencilerin Sigara Kullanmaya Devam Ettiklerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

İlk sigara deneyimi yaşamış öğrencilerin hâlihazırda sigara kullanıp kullanmadıklarını belirten veri tablo 49'da sunulmuştur.

Tablo 49. Öğrencilerin Sigara Kullanmaya Devam Ettiklerine Göre Dağılımı

Sigara Kullanmaya Devam Etme	Sayı	%
Evet	22	4,3
Hayır	80	15,7
Cevapsız	1	0,2
Toplam	103	20,2

22 (%4,3) öğrenci sigara kullanmaya devam ederken, 80 (%15,7) öğrenci ise sigara kullanmayı bırakmıştır. 3 (%0,2) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 4. Öğrencilerin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencileri sigara kullanmaya iten nedenlerin dağılımı hakkındaki bilgi tablo 50’de verilmiştir.

Tablo 50. Öğrencilerin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımı

Sigara Kullanma	Sayı	%
Özenti	30	5,9
Merak	37	7,3
Arkadaş etkisi	13	2,5
Okul sorunları	2	0,4
Aile sorunları	2	0,4
Yalnızlık	9	1,8
Büyüdüğüm için	4	0,8
Diğer	6	1,2
Toplam	103	20,2

Sigara kullanan öğrencilerin 30’u (%5,9) özenti sonucu başlamışlarken, 37 (%7,3) öğrenci meraktan, 13 (%2,5) öğrenci arkadaş etkisinde kalarak, 2 (%0,4) öğrenci okul sorunlarından, 2 (%0,4) öğrenci de aile sorunlarından dolayı sigara başlamışlardır. 9 (%1,8) öğrenci yalnızlık nendi ile sigara kullanmaya başlarken, 4 (%0,8) öğrenci büyüdüğünü düşünerek sigaraya başlamıştır. Öğrencilerin bu cevaplarından buldukları yaşam döneminin özelliklerini de görebiliriz. Mesela özenti ve merak önemli iki faktör olarak karşımıza çıkıyor. Dolayısıyla bu iki unsurun olumlu noktalara kanalize edilmesine özen gösterilmelidir.

3. 5. 5. Öğrencilerin Babalarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Aile içindeki fertlerden sigara kullanımına dikkat edecek olduğumuzda babanın sigara kullanıp kullanmadığına ilişkin veri 51 numaralı tablo'da gösterilmiştir.

Tablo 51. Öğrencilerin Babalarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımı

Babaların Sigara Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	274	53,7
Hayır	234	45,9
Cevapsız	2	0,4
Toplam	509	99,8

Öğrencilerin 274'ünün (%53,7) babası sigara kullanırken, 234 (%45,9) öğrencinin babası ise sigara kullanmamaktadır. 1 (%0,2) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 6. Öğrencilerin Annelerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Aile de önemli bir unsur olan annenin sigara kullanımına ilişkin gerekli bilgi tablo 52'de sunulmuştur.

Tablo 52. Öğrencilerin Annelerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımı

Annelerin Sigara Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	126	24,7
Hayır	384	75,3
Toplam	510	100

Öğrencilerin 126'sının (%24,7) annesi sigara kullanırken, 384 (%75,3) öğrencinin annesi ise sigara kullanmamaktadır.

3. 5. 7. Öğrencilerin Ablalarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin ablalarının sigara kullanımına ilişkin gerekli sonuç tablo 53'de verilmiştir.

Tablo 53. Öğrencilerin Ablalarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımı

Ablaların Sigara Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	23	4,5
Hayır	487	95,5
Toplam	510	100

Öğrencilerin 23'ünün (%4,5) ablası sigara kullanırken, 487 (%95,5) öğrencinin ablası sigara içmemektedir.

3. 5. 8. Öğrencilerin Ağabeylerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin ağabeylerinin sigara kullanımlarına ilişkin bilgi tablo 54'de verilmiştir.

Tablo 54. Öğrencilerin Ağabeylerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımı

Ağabeylerin Sigara Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	51	10
Hayır	459	90
Toplam	510	100

51 (%10,0) öğrencinin ağabeyi sigara kullanırken, 459 (%90,0) öğrencinin ağabeyi sigara kullanmamaktadır.

3. 5. 9. Öğrencilerin Kardeşlerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kardeşlerinin sigara kullanımına dair ayrıntılı bilgi tablo 55’de verilmiştir.

Tablo 55. Öğrencilerin Kardeşlerinin Sigara Kullanımına Göre Dağılımı

Kardeşlerin Sigara Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	7	1,4
Hayır	503	98,6
Toplam	510	100

Öğrencilerin 7’sinin (%1,4) kardeşi sigara kullanırken, 503 (%98,6) öğrencinin kardeşi sigara kullanmamaktadır.

3. 5. 10. Öğrencilerin Arkadaşlarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Gençlik döneminde önemli etkiye sahip olduğunu ifade ettiğimiz arkadaşların sigara kullanımını gösteren sonuç tablo 56 ile verilmiştir.

Tablo 56. Öğrencilerin Arkadaşlarının Sigara Kullanımına Göre Dağılımı

Arkadaşların Sigara Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	53	10,4
Hayır	457	89,6
Toplam	510	100

Öğrencilerin 53'ünün (%10,4) arkadaşı sigara kullanırken, 457 (%89,6) öğrencinin arkadaşı sigara kullanmamaktadır.

3. 5. 11. Öğrencilerin Çevresinde Sigara Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin çevresinde sigara türünde maddeler kullanan başka bir kimsenin olup olmadığına dair gerekli bilgi tablo 57 ile sunulmuştur.

Tablo 57. Öğrencilerin Çevresinde Sigara Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımı

Çevrede Sigara Kullanan Başka Bir Kimse	Sayı	%
Evet	46	9
Hayır	462	90,6
Toplam	508	99,6
Cevapsız	2	0,4
Toplam	510	100

Öğrencilerin 46'sı (%9,0) yukarıda verilenlerden başka bir kimsenin de sigara kullandığını belirtirken, 462'si (%90,6) hayır demiştir. 2 (%0,4) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 12. Öğrencilerin Sigarayı Temin Şekillerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Sigara kullanan öğrencilerin sigarayı nereden temin ettiklerini veren bilgi tablo 58 ile gösterilmiştir.

Tablo 58. Öğrencilerin Sigarayı Temin Şekillerine Göre Dağılımı

Sigarayı Temin Etme Şekli	Sayı	%
Arkadaşlarımdan temin ediyorum	12	2,4
Tek tek satın alıyorum	8	1,6
Paket satın alıyorum	9	1,8
Ailemin sigarasından alıyorum	2	0,4
Diğer	3	0,6
Toplam	34	6,7
Cevapsız	476	93,3
Toplam	510	100

Sigara kullanan öğrencilerin 12'si (%2,4) sigarayı arkadaşlarından temin ederken, 8'i (%1,6) tek tek satın alma yolunu tercih ederken, 9'u (%1,8) paket satın alma yoluna giderken, 2 (%0,4) öğrenci ise ailesinin sigarasından almıştır. Bunların haricinde başka bir yol ile sigarayı temin eden öğrenci sayısı ise 3 (%0,6) dir.

3. 5. 13. Öğrencilerin Sigara Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Sigara kullanan öğrencilerin bu konudan ailelerinin haberdar olmasına ilişkin bilgi tablo 59’da verilmiştir.

Tablo 59. Öğrencilerin Sigara Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımı

Sigara Kullanımından Ailelerin Haberdar Olması	Sayı	%
Evet	12	2,4
Hayır	18	3,5
Cevapsız	1	0,2
Toplam	31	6,1

Sigara kullanan Öğrencilerin 12’sinin (%2,4) ailesi bu konudan haberdar iken, 18 (%3,5) öğrencinin ailesi habersizdir.1 (%0,2) öğrenci ise bu soruya cevap vermemeyi tercih etmiştir.

3. 5. 14. Öğrencilerin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin bira ya da alkollü içkilerden bir kez dahi olsa kullanmalarına dair gerekli sonuç tablo 60 ile verilmiştir.

Tablo 60. Öğrencilerin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımı

Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	53	10,4
Hayır	453	88,8
Cevapsız	4	0,8
Toplam	506	99,2

Ankete katılan öğrencilerin 53'ü (%10,4) hayatlarında bir kez dahi olsa bira ya da alkollü içkilerden kullanmışken, 453 (%88,8) öğrenci bu içkilerden hiç denememiştir. 4 (%0,8) öğrenci ise cevap vermemiştir.

3. 5. 15. Öğrencilerin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Bira ya da alkollü içkileri kullanmış öğrencilerin ilk deneyimlerinin kaç yaşında olduğuna ilişkin bilgi tablo 61’de gösterilmiştir.

Tablo 61. Öğrencilerin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

İçki Kullanma Yaşı	Sayı	%
5–8 yaş arası	18	3,5
9–10 yaş arası	22	4,3
11–14 yaş arası	16	3,1
Toplam	56	11

Öğrencilerin 18’i (%3,5) 5 ila 8 yaş arasında ilk kez içki kullanımını denerken, 22 (%4,3) öğrenci 9–10 yaşlarında, 16 (%3,1) öğrenci ise 11 ila 14 yaşları arasında denemiştir.

3. 5. 16. Öğrencilerin İçki Kullanmaya Devam Etmelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Hayatlarında bir kez dahi olsun içki kullanan öğrencilerin halen devam edip etmedikleri hakkındaki bilgi tablo 62’de gösterilmiştir.

Tablo 62. Öğrencilerin İçki Kullanmaya Devam Etmelerine Göre Dağılımı

İçki Kullanmaya Devam Etme	Sayı	%
Evet	10	2
Hayır	43	8,4
Toplam	53	10,4

İçki kullanan öğrencilerin 10'u (%2,0) halen içki kullanmaya devam ederlerken, 43'ü (%8,4) içki kullanmayı bırakmışlardır.

3. 5. 17. Öğrencilerin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin içkiye başlamalarındaki nedenin ne olduğuna dair bize ayrıntılı bilgi tablo 63 ile sunulmuştur.

Tablo 63. Öğrencilerin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı

İçkiye Başlama Nedeni	Sayı	%
Özenti	18	3,5
Merak	22	4,3
Arkadaş etkisi	5	1
Okul sorunları	1	0,2
Aile sorunları	2	0,4
Yalnızlık	2	0,4
Büyüdüğüm için	2	0,4
Diğer	3	0,6
Toplam	55	10,8

İçki kullanmış veya kullanmaya devam eden öğrencilerin 18'i (%3,5) özenti'den dolayı içki kullanmaya başlarken, 22 (%4,3) öğrenci merak nedeniyle, 5 (%1,0) öğrenci arkadaş etkisiyle, 1 (%1,0) öğrenci okul sorunlarından, 2 (%0,4) öğrenci aile sorunlarından dolayı içki kullanmışlardır. Öğrencilerin geri kalan 2'si (%0,4) yalnızlıktan dolayı, 2'si (%0,4) büyüdüğünü düşündüğü için başlamışlardır. 3 (%0,6) öğrenci ise bu nedenlerin dışında bir neden ile içki kullanmaya başladıklarını ifade etmişlerdir.

3. 5. 18. Öğrencilerin Babalarının İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Aile içindeki fertlerden içki kullanımına dikkat edecek olduğumuzda babanın içki kullanıp kullanmadığına ilişkin veri 64.numaralı tabloda gösterilmiştir.

Tablo 64. Öğrencilerin Babalarının İçki Kullanımına Göre Dağılımı

Babaların İçki Kullanımı	Sayı	%
Evet	66	12,9
Hayır	441	86,5
Toplam	507	99,4

Öğrencilerin 66'sının (%12,9) babası içki kullanırken, 441 (%86,5) öğrencinin babası ise içki kullanmamaktadır. 3 (%0,6) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 19. Öğrencilerin Annelerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Aile de önemli bir unsur olan annenin içki kullanımına ilişkin gerekli bilgi tablo 65'de sunulmuştur.

Tablo 65. Öğrencilerin Annelerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımı

Annelerin İçki Kullanımı	Sayı	%
Evet	6	1,2
Hayır	504	98,8
Toplam	510	100

Öğrencilerin 6'sının (%1,2) annesi içki kullanırken, 504 (%98,8) öğrencinin annesi ise içki kullanmamaktadır.

3. 5. 20. Öğrencilerin Ablalarının İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin ablalarının içki kullanımına ilişkin gerekli bilgi tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 66. Öğrencilerin Ablalarının İçki Kullanımına Göre Dağılımı

Ablaların İçki Kullanımı	Sayı	%
Evet	2	0,4
Hayır	508	99,6
Toplam	510	100

Öğrencilerin 2'sinin (%0,4) ablası içki kullanırken, 508 (%99,6) öğrencinin ablası içki içmemektedir.

3. 5. 21. Öğrencilerin Ağabeylerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin ağabeylerinin içki kullanımlarına ilişkin bilgi 67 numaralı tablo'da verilmiştir.

Tablo 67. Öğrencilerin Ağabeylerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımı

Ağabeylerin İçki Kullanımı	Sayı	%
Evet	12	2,4
Hayır	498	97,6
Toplam	510	100

12 (%2,4) öğrencinin ağabeyi içki kullanırken, 498 (%97,6) öğrencinin ağabeyi içki kullanmamaktadır.

3. 5. 22. Öğrencilerin Kardeşlerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kardeşlerinin içki kullanımına dair ayrıntılı bilgi tablo 68’de verilmiştir.

Tablo 68. Öğrencilerin Kardeşlerinin İçki Kullanımına Göre Dağılımı

Kardeşlerin İçki Kullanımı	Sayı	%
Evet	2	0,4
Hayır	507	99,4
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin 2’sinin (%0,4) kardeşi içki kullanırken, 507 (%99,4) öğrencinin kardeşi içki kullanmamaktadır.

3. 5. 23. Öğrencilerin Arkadaşlarının İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Gençlik döneminde önemli etkiye sahip olduğunu ifade ettiğimiz arkadaşların içki kullanımını gösteren tablo 69'dur.

Tablo 69. Öğrencilerin Arkadaşlarının İçki Kullanımına Göre Dağılımı

Arkadaşların İçki Kullanımı	Sayı	%
Evet	31	6,1
Hayır	477	93,5
Toplam	508	99,6
Cevapsız	2	0,4
Toplam	510	100

Öğrencilerin 31'inin (%6,1) arkadaşı içki kullanırken, 477 (%93,5) öğrencinin arkadaşı içki kullanmamaktadır.

3. 5. 24. Öğrencilerin Çevresinde İçki Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin çevresinde içki kullanan başka bir kimsenin olup olmadığına dair gerekli bilgi tablo 70’de sunulmuştur.

Tablo 70. Öğrencilerin Çevresinde İçki Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımı

Çevresinde İçki Kullanan Başka Bir Kimse	Sayı	%
Evet	33	6,5
Hayır	475	93,1
Toplam	508	99,6
Cevapsız	2	0,4
Toplam	510	100

Öğrencilerin 33’ünün (%6,5) yukarıda verilenlerden başka bir kimsenin de içki kullandığını belirtirken, 475’inin (%93,1) hayır demiştir. 2 (%0,4) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 25. Öğrencilerin İçki Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

İçki kullanan öğrencilerin bu konudan ailelerinin haberdar olmasına ilişkin bilgi tablo 71’da verilmiştir.

Tablo 71. Öğrencilerin İçki Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımı

İçki Kullanımından Ailelerin Haberdar Olması	Sayı	%
Evet	7	1,4
Hayır	7	1,4
Toplam	14	2,7

İçki kullanan Öğrencilerin 7’sinin (%1,4) ailesi bu konudan haberdar iken, 7 (%1,4) öğrencinin ailesi habersizdir.

3. 5. 26. Öğrencilerin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kokusundan hoşlanıp kullandığı bir sıvı, toz veya gaz maddelerine ilişkin elde edilen sonuç tablo 72’de verilmiştir.

Tablo 72. Öğrencilerin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımı

Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	5	1
Hayır	496	97,3
Toplam	501	98,2
Cevapsız	9	1,8
Toplam	510	100

Ankete katılan öğrencilerin 5’i (%1,0) kokusundan hoşlandıkları için bir sıvı, toz veya gaz kullanmışken, 496 (%97,3) öğrenci bu maddeleri hiç denememiştir. 9 (%1,8) öğrenci ise cevap vermemiştir.

3. 5. 27. Öğrencilerin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Sıvı, toz veya gaz gibi maddeleri kullanmış öğrencilerin ilk deneyimlerinin kaç yaşında olduğunu belirten tablo 73'dür.

Tablo 73. Öğrencilerin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanma Yaşları	Sayı	%
5–8 yaş arası	2	0,4
9–10 yaş arası	2	0,4
11–14 yaş arası	1	0,2
Toplam	5	1

Öğrencilerin 2'si (%0,4) 5 ila 8 yaş arasında ilk kez bu tür madde kullanımını denerken, 2 (%0,4) öğrenci 9–10 yaşlarında, 1 (%0,2) öğrenci ise 11 ila 14 yaşları arasında denemiştir.

3. 5. 28. Öğrencilerin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Bu tür maddeleri kullanan öğrencilerin ne kadar sürede kullandığını belirten gerekli bilgi tablo 74 ile sunulmuştur.

Tablo 74. Öğrencilerin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımı

Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanma Süreleri	Sayı	%
Haftada en az bir kez	8	1,6
Nadiren	3	0,6
Toplam	11	2,2

Öğrencilerin 8'i (%1,6) haftada en az bir kez bu maddeleri kullanırken, 3'ü nadiren kullanmaktadırlar.

3. 5. 29. Öğrencilerin Babalarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin babalarının bu tür maddeleri kullanmalarına dair ortaya çıkan veri tablo 75 ile sunulmuştur.

Tablo 75. Öğrencilerin Babalarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı

Babaların Bu Tür Maddeleri Kullanımı	Sayı	%
Evet	10	2
Hayır	494	96,9
Toplam	504	98,8
Cevapsız	6	1,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin 10'unun (%2,0) babası bu tür maddeleri kullanırken, 494 (%96,9) öğrencinin babası ise kullanmamaktadır. 6 (%1,2) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 30. Öğrencilerin Annelerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Aile de önemli bir unsur olan annenin sıvı, toz veya gaz gibi madde kullanımına ilişkin gerekli bilgi tablo 76’da sunulmuştur.

Tablo 76. Öğrencilerin Annelerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı

Annelerin Bu Tür Maddeleri Kullanımı	Sayı	%
Evet	6	1,2
Hayır	504	98,8
Toplam	510	100

Öğrencilerin 6’sının (%1,2) annesi bu tür maddeleri kullanırken, 504 (%98,8) öğrencinin annesi ise kullanmamaktadır.

3. 5. 31. Öğrencilerin Ablalarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin ablalarının içki kullanımına ilişkin bulgu tablo 77 ile verilmiştir.

Tablo 77. Öğrencilerin Ablalarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı

Ablaların Bu Tür Maddeleri Kullanımı	Sayı	%
Evet	2	0,4
Hayır	508	99,6
Toplam	510	100

Öğrencilerin 2’sinin (%0,4) ablası bu maddeleri kullanırken, 508 (%99,6) öğrencinin ablası ise kullanmamaktadır.

3. 5. 32. Öğrencilerin Ağabeylerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin ağabeylerinin bu maddeleri kullanımlarına ilişkin bilgi tablo 78 ile verilmiştir.

Tablo 78. Öğrencilerin Ağabeylerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı

Ağabeylerin Bu Tür Maddeleri Kullanımı	Sayı	%
Evet	4	0,8
Hayır	505	99
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

4 (%0,8) öğrencinin ağabeyi herhangi bir sıvı, toz veya gaz gibi maddeleri kullanırken, 505 (%99,0) öğrencinin ağabeyi bu maddeleri kullanmamaktadır.

3. 5. 33. Öğrencilerin Kardeşlerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kardeşlerinin bu maddeleri kullanımına dair ayrıntılı bilgi tablo 79’da verilmiştir.

Tablo 79. Öğrencilerin Kardeşlerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı

Kardeşlerin Bu Tür Maddeleri Kullanımı	Sayı	%
Evet	7	1,4
Hayır	500	98
Toplam	507	99,4
Cevapsız	3	0,6
Toplam	510	100

Öğrencilerin 7’sinin (%1,4) kardeşi içki kullanırken, 500 (%98,0) öğrencinin kardeşi içki kullanmamaktadır. 3 (%0,6) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 34. Öğrencilerin Arkadaşlarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Gençlik döneminde önemli etkiye sahip olduğunu ifade ettiğimiz arkadaşların içki kullanımını gösteren tablo 80'dir.

Tablo 80. Öğrencilerin Arkadaşlarının Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı

Arkadaşların Bu Tür Maddeleri Kullanımı	Sayı	%
Evet	15	2,9
Hayır	495	97,1
Toplam	510	100

Öğrencilerin 15'inin (%2,9) arkadaşı bu maddeleri kullanırken, 495 (%97,1) öğrencinin arkadaşı kullanmamaktadır.

3. 5. 35. Öğrencilerin Çevresinde Bu Tür Maddeleri Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin çevresinde bu tür maddeleri kullanan başka bir kimsenin olup olmadığına dair gerekli bilgi tablo 81’de sunulmuştur.

Tablo 81. Öğrencilerin Çevresinde Bu Tür Maddeleri Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımı

Çevresinde Bu Tür Maddeleri Kullanan Başka Bir Kimse	Sayı	%
Evet	12	2,4
Hayır	497	97,5
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin 12’sinin (%2,4) yukarıda verilenlerden başka bir kimsenin de bu maddeleri kullandığını belirtirken, 497’si (%97,5) hayır demiştir. 1 (%0,2) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 36. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler

Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmalarına ilişkin elde edilen sonuç tablo 82’de verilmiştir.

Tablo 82. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler

Kullanmalarına Göre Dağılımı

Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma	Sayı	%
Evet	9	1,8
Hayır	490	96,1
Toplam	499	97,8
Cevapsız	11	2,2
Toplam	510	100

Ankete katılan öğrencilerin 9’u (%1,8) esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmışken, 490 (%96,1) öğrenci bu maddeleri hiç denememiştir. 11 (%2,2) öğrenci ise cevap vermemiştir.

3. 5. 37. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmış öğrencilerin ilk deneyimlerinin kaç yaşında olduğunu belirten tablo 83’de gerekli bilgi verilmiştir.

Tablo 83. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşları	Sayı	%
9–10 yaş arası	10	2
11–14 yaş arası	4	0,8
Toplam	14	2,7

Öğrencilerin 10’u (%2,0) 9 ila 10 yaş arasında ilk kez bu tür maddelerin kullanımını denerken, 4 (%0,8) öğrenci 11 ila 14 yaşları arasında denemiştir.

3. 5. 38. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Devam Etmelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Hayatlarında bir kez dahi olsun bu maddeleri kullanan öğrencilerin halen devam edip etmedikleri hakkındaki bilgi tablo 84’de verilmiştir.

Tablo 84. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Devam Etmelerine Göre Dağılımı

Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Devam Etmeleri	Sayı	%
Evet	5	1
Hayır	4	0,8
Toplam	9	1,8

3. 5. 39. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin bu tür maddeleri kullanmaya başlamalarındaki nedenin ne olduğuna dair bize ayrıntılı bilgi tablo 85’de sunulmuştur.

Tablo 85. Öğrencilerin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı

Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenleri	Sayı	%
Özenti	4	0,8
Merak	4	0,8
Arkadaş etkisi	2	0,4
Okul sorunları	2	0,4
Aile sorunları	1	0,2
Yalnızlık	2	0,4
Diğer	2	0,4
Toplam	17	3,3
Cevapsız	493	96,7
Toplam	510	100

Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmış veya kullanmaya devam eden öğrencilerin 4’ü (%0,8) özenti’den dolayı içki kullanmaya başlarken, 4 (%0,8) öğrenci merak nedeniyle, 2 (%0,4) öğrenci arkadaş etkisiyle, 2 (%0,4) öğrenci okul sorunlarından, 1 (%0,2) öğrenci aile sorunlarından dolayı içki kullanmışlardır. Öğrencilerin geri kalan 2’si (%0,4) yalnızlıktan dolayı başlarken, 2 (%0,4) öğrenci ise bu nedenlerin dışında bir neden ile bu maddeleri kullanmaya başladıklarını ifade etmişlerdir.

3. 5. 40. Öğrencilerin Babalarının Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Aile içindeki fertlerden bu tür maddeleri kullanımına dikkat edecek olduğumuzda babanın kullanıp kullanmadığına ilişkin veri aşağıdaki 86 numaralı tabloda gösterilmiştir.

Tablo 86. Öğrencilerin Babalarının Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı

Babaların Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanma Durumu	Sayı	%
Hayır	497	97,5
Toplam	505	99
Cevapsız	5	1
Toplam	510	100

Öğrencilerin 8'inin (%1,6) babası bu tür maddeleri kullanırken, 497 (%97,5) öğrencinin babası ise kullanmamaktadır. 5 (%1,0) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 41. Öğrencilerin Annelerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Aile de önemli bir unsur olan annenin Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeleri kullanımına ilişkin gerekli bilgi tablo 87’de gösterilmiştir.

Tablo 87. Öğrencilerin Annelerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı

Annelerin Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	3	0,6
Hayır	506	99,2
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin 3’ünün (%0,6) annesi Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeleri kullanırken, 506 (%99,2) öğrencinin annesi ise kullanmamaktadır.

3. 5. 42. Öğrencilerin Ablasının Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin ablalarının içki kullanımına ilişkin veri tablo 88’de verilmiştir.

Tablo 88. Öğrencilerin Ablasının Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı

Ablaların Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	5	1
Hayır	505	99
Toplam	510	100

Öğrencilerin 5’inin (%1,0) ablası Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeleri kullanırken, 505 (%99,0) öğrencinin ablası sigara içmemektedir.

3. 5. 43. Öğrencilerin Ağabeylerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin ağabeylerinin sigara kullanımlarına ilişkin bilgi tablo 89’da verilmiştir.

Tablo 89. Öğrencilerin Ağabeylerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı

Ağabeylerin Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	2	0,4
Hayır	508	99,6
Toplam	510	100

Öğrencilerin 2’sinin (%0,4) ağabeyi Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeleri kullanırken, 508 (%99,6) öğrencinin ağabeyi sigara içmemektedir.

3. 5. 44. Öğrencilerin Kardeşlerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kardeşlerinin bu maddeleri kullanımına dair ayrıntılı bilgi tablo 90'da verilmiştir.

Tablo 90. Öğrencilerin Kardeşlerinin Bu Tür Maddeleri Kullanımına Göre Dağılımı

Kardeşlerin Uyuşturucu Vb. Maddeleri Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	1	0,2
Hayır	505	99
Toplam	506	99,2
Cevapsız	4	0,8
Toplam	510	100

Öğrencilerin 1'inin (%0,2) kardeşleri Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeleri kullanırken, 505 (%99,0) öğrencinin kardeşi içmemektedir. 4 (%0,8) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 45. Öğrencilerin Arkadaşlarının İçki Kullanımına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Gençlik döneminde önemli etkiye sahip olduğunu ifade ettiğimiz arkadaşların içki kullanımını hakkındaki ayrıntılı bilgi tablo 91 'de verilmiştir.

Tablo 91. Öğrencilerin Arkadaşlarının İçki Kullanımına Göre Dağılımı

Arkadaşların Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	12	2,4
Hayır	497	97,5
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2

Öğrencilerin 12'sinin (%2,4) arkadaşları Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeleri kullanırken, 497 (%99,0) öğrencinin kardeşi öğrenci ise içmemektedir.1 (%0,2) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 46. Öğrencilerin Çevresinde Bu Tür Maddeleri Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin çevresinde bu tür maddeleri kullanan başka bir kimsenin olup olmamasına ilişkin gerekli bilgi tablo 92’de gösterilmiştir.

Tablo 92. Öğrencilerin Çevresinde Bu Tür Maddeleri Kullanan Başka Bir Kimsenin Durumuna Göre Dağılımı

Çevresinde Bu Tür Maddeleri Kullanan Başka Bir Kimse	Sayı	%
Evet	13	2,5
Hayır	494	96,9
Toplam	507	99,4
Cevapsız	3	0,6
Toplam	510	100

Öğrencilerin 13’ünün (%2,5) yukarıda verilenlerden başka bir kimsenin de bu maddeleri kullandığını belirtirken, 494’si (%96,5) hayır demiştir. 3 (%0,6) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 5. 47. Öğrencilerin Bu Tür Maddeleri Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Bu maddeleri kullanan öğrencilerin ailelerinin bu konudan haberdar olmasına ilişkin bilgi tablo 93’da verilmiştir.

Tablo 93. Öğrencilerin Bu Tür Maddeleri Kullanımından Ailelerinin Haberdar Olmalarına Göre Dağılımı

Ailelerin Haberdar Olmaları	Sayı	%
Evet	2	0,4
Hayır	10	2
Toplam	12	2,4

İçki kullanan Öğrencilerin 2’sinin (%0,4) ailesi bu konudan haberdar iken, 10 (%2,0) öğrencinin ailesi habersizdir.

3. 5. 48. Öğrencilerin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin sigara, alkol ve diğer uyuşturucu maddelerin sağlığa zararları konusundaki bilgi tablo 94 ile sunulmuştur.

Tablo 94.Öğrencilerin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımı

Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgi Dağılımı	Sayı	%
Bilgim yok	51	10
Bilgim var	416	81,6
Bilgim var ama yetersiz	42	8,2
Diğer	1	0,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin 51'i (%10,0) bu konu hakkında bilgim yok derken, 416'sı (%81,6) bilisi olduğunu belirtmiş, 42'si (%8,2) bilgisinin olduğunu ama bu bilginin yetersiz kaldığını, 1 (%0,2) öğrenci ise bunların dışında bir kanat taşıdığını ifade etmiştir.

3. 5. 49. Öğrencilerin Ailelerinden Bilgi Almalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Bu maddelerin zararları konusunda bilgisi olan öğrencilerin bu bilgilerini nereden aldıkları ile ilgili bilgi tablo 95’de verilmiştir.

Tablo 95.Öğrencilerin Ailelerinden Bilgi Almalarına Göre Dağılımı

Ailelerden Bilgi Almalarına Göre Dağılımı	Sayı	%
Evet	282	55,3
Hayır	193	37,8
Toplam	475	93,1
Cevapsız	35	6,9

Öğrencilerin 282’si (%55,3) bu konu hakkında ailelerinden bilgi aldıklarını belirtirken, 193 (%37,8) öğrenci ailelerinden bilgi almadıklarını söylemiştir. 35 (%6,9) öğrenci ise boş bırakmıştır.

3. 5. 50. Öğrencilerin Okullarından Bilgi Almalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin bu tür maddelerin zararları konusunda okullarından bilgi alma oranlarına göre dağılımı tablo 96'da verilmiştir.

Tablo 96.Öğrencilerin Okullarından Bilgi Almalarına Göre Dağılımı

Okullardan Bilgi Almalarına Göre Dağılımı	Sayı	%
Evet	305	59,8
Hayır	170	33,3
Toplam	475	93,1
Cevapsız	35	6,9
Toplam	510	100

Öğrencilerin 305'i (%59,8) bu konu hakkında okullarından bilgi aldıklarını belirtirken, 170'i (%33,3) öğrenci okullarından bilgi almadıklarını söylemiştir. 35 (%6,9) öğrenci ise boş bırakmıştır.

3. 5. 51. Öğrencilerin Sağlık Kuruluşlarından Bilgi Almalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin sağlık kuruluşlarından bilgi almaları hakkındaki ayrıntılı bilgi tablo 97 ile gösterilmiştir.

Tablo 97.Öğrencilerin Sağlık Kuruluşlarından Bilgi Almalarına Göre Dağılımı

Sağlık Kuruluşlarından Bilgi Almalarına Göre Dağılımı	Sayı	%
Evet	198	38,8
Hayır	277	54,3
Toplam	475	93,1
Cevapsız	35	6,9
Toplam	510	100

Öğrencilerin 198'i (%38,8) bu konu hakkında sağlık kuruluşlarından bilgi aldıklarını belirtirken, 277'si (%54,3) öğrenci sağlık kuruluşlarından bilgi almadıklarını söylemiştir. 35 (%6,9) öğrenci ise boş bırakmıştır.

3. 5. 52. Öğrencilerin Medya'dan Bilgi Almalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin medya organlarından bilgi almalarına göre dağılımı tablo 98'de gösterilmiştir.

Tablo 98.Öğrencilerin Medya'dan Bilgi Almalarına Göre Dağılımı

Medyadan Bilgi Almalarına Göre Dağılımı	Sayı	%
Evet	179	35,1
Hayır	296	58
Toplam	475	93,1
Cevapsız	35	6,9
Toplam	510	100

Öğrencilerin 179'u (%35,1) bu konu hakkında medya'dan bilgi aldıklarını belirtirken, 296'sı (%58,0) öğrenci medya'dan bilgi almadıklarını söylemiştir.35 (%6,9) öğrenci ise boş bırakmıştır.

3. 5. 53. Öğrencilerin Başka Herhangi Bir Kaynaktan Bilgi Almalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin başka herhangi bir kaynaktan bilgi almalarına göre dağılımı hakkındaki bilgi tablo 99'da gösterilmiştir.

Tablo 99.Öğrencilerin Başka Herhangi Bir Kaynaktan Bilgi Almalarına Göre Dağılımı

Başka Bir Kaynaktan Bilgi Almalarına Göre Dağılımı	Sayı	%
Evet	22	4,3
Hayır	453	88,8
Toplam	475	93,1
Cevapsız	35	6,9
Toplam	510	100

Öğrencilerin 22'si (%4,3) bu konu hakkında başka herhangi bir kaynaktan bilgi aldıklarını belirtirken, 453'ü (%88,8) öğrenci ise bilgi almadıklarını söylemiştir. 35 (%6,9) öğrenci ise boş bırakmıştır.

3. 5. 54. Öğrencilerin Kitle İletişim Araçlarının Zararlı Alışkanlıklara Özendirmeleri Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kitle iletişim araçlarının kendilerini zararlı alışkanlıklara özendirdiklerine ilişkin düşünceleri tablo 100 ile gösterilmiştir.

Tablo 100.Öğrencilerin Kitle İletişim Araçlarının Zararlı Alışkanlıklara Özendirmeleri Hakkındaki Düşüncelerine Göre Dağılımı

Kitle İletişim Araçlarının Kötü Alışkanlıklara Özendirmesi	Sayı	%
Evet	50	9,8
Hayır	459	90
Toplam	509	99,8
Cevapsız	1	0,2
Toplam	510	100

Öğrencilerin 50'si (%9,8)televizyon, gazete ve sinema gibi kitle iletişim araçlarının kendilerini sigara, içki, uyuşturucu madde gibi zararlı alışkanlıklara özendirdiğini söylerken, 459 (%90,0) öğrenci buna katılmamıştır. 1 (%0,2) öğrenci soruya sessiz kalmıştır.

3. 6. Okullar Bazında Bulgular

3. 6. 1. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumunun Değerlendirilmesi

Tablo 101. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumu

Sigara Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	16	3,1
Hayır	111	21,8
Toplam	127	24,9

Ahmet Akkoç İlköğretim Okulundan ankete katılan 127 Öğrencinin 16'sı (%3,1) hayatında bir kez dahi olsa sigara kullanmış iken, 111'i (%21,8) öğrenci sigarayı hiç denememiştir.

3. 6. 2. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Sigaraya bir kez dahi olsa denemiş öğrencilerin bu deneyimlerini ilk kez yaşadıkları yaşları ile ilgili bilgi tablo 102’de verilmiştir.

Tablo 102. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
5–8 yaş arası	10	2
9–10 yaş arası	5	1
11–14 yaş arası	1	0,2
Toplam	16	3,1

Sigara kullanan 16 öğrencinin 10’u (%2) 5 ila 8 yaşları arasında ilk sigara kullandımlarını gerçekleştirirlerken, 5 (%1) öğrenci 9–10 yaşlarında, 11 ila 14 yaşları arasında ise 1 (%0,2) öğrenci denemiştir.

3. 6. 3. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencileri sigara kullanmaya iten nedenler hakkındaki gerekli bulgu tablo 103’de verilmiştir.

Tablo 103. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımı

Başlama Nedeni	Sayı	%
Özenti	6	1,2
Merak	7	1,4
Arkadaş etkisi	2	0,4
Yalnızlık	2	0,4
Toplam	17	3,3

Sigara kullanan öğrencilerin 6’sı (%1,2) özenti sonucu başlamışlarken, 7’si (%1,4) öğrenci meraktan, 2 (%0,4) öğrenci arkadaş etkisinde kalarak, 2 (%0,4) öğrenci yalnızlık nedeni ile sigara kullanmaya başlamıştır.

3. 6. 4. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahı Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin bira ya da alkollü içkilerden bir kez dahi olsa kullanmalarına dair gerekli sonuç tablo 104’de verilmiştir.

Tablo 104. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahı Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımı

Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	8	1,6
Hayır	119	23,3
Toplam	127	24,9

Ankete katılan Ahmet Akkoç İlköğretim Okulu öğrencilerinin 8’i (%1,6) hayatlarında bir kez dahi olsa bira ya da alkollü içkilerden kullanmışken, 119’u (%23,3) öğrenci bu içkilerden hiç denememiştir.

3. 6. 5. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Bira ya da alkollü içkileri kullanmış öğrencilerin ilk deneyimlerinin kaç yaşında olduğuna ilişkin bilgi tablo 105’de verilmiştir.

Tablo 105. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
5–8 yaş arası	3	0,6
9–10 yaş arası	3	0,6
11–14 yaş arası	2	0,4
Toplam	8	1,6

Öğrencilerin 3’ü (%0,6) 5 ila 8 yaş arasında ilk kez içki kullanımını denerken, 3 (%0,6) öğrenci 9–10 yaşlarında, 2 (%0,4) öğrenci ise 11 ila 14 yaşları arasında denemiştir.

3. 6. 6. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin içkiye başlamalarındaki nedenin ne olduğuna dair bize ayrıntılı bilgi tablo 106'da sunulmuştur.

Tablo 106. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı

Başlama Nedeni	Sayı	%
Özenti	4	0,8
Merak	3	0,6
Arkadaş etkisi	1	0,2
Toplam	8	1,6

İçki kullanmış öğrencilerin 4'ü (%0,8) özenti'den dolayı içki kullanmaya başlarken, 3'ü (%0,6) öğrenci merak nedeniyle, 1 (%0,2) öğrenci arkadaş etkisiyle, 1 (%1,0) başlamıştır.

3. 6. 7. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kokusundan hoşlanıp kullandığı bir sıvı, toz veya gaz maddelerine ilişkin elde edilen sonuç tablo 107’de verilmiştir.

Tablo 107. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımı

Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	4	0,8
Hayır	123	24,1
Toplam	127	24,9

Ankete katılan öğrencilerin 4’ü (%0,8) kokusundan hoşlandıkları için bir sıvı, toz veya gaz kullanmışken, 123 (%24,1) öğrenci bu maddeleri hiç denememiştir.

3. 6. 8. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Sıvı, toz veya gaz gibi maddeleri kullanmış öğrencilerin ilk deneyimlerinin kaç yaşında olduğu ile ilgili gerekli bilgi tablo 108’de verilmiştir.

Tablo 108. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
5–8 yaş arası	2	0,4
9–10 yaş arası	2	0,4
Toplam	4	0,8

Öğrencilerin 2’si (%0,4) 5 ila 8 yaş arasında ilk kez bu tür madde kullanımını denerken, 2 (%0,4) öğrenci 9–10 yaşlarında denemiştir.

3. 6. 9. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Bu tür maddeleri kullanan öğrencilerin ne kadar sürede kullandığına ilişkin bilgi tablo 109’da sunulmuştur.

Tablo 109. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımı

Kullanma Aralıkları	Sayı	%
Haftada en az bir kez	2	0,4
Nadiren	2	0,4
Toplam	4	0,8

Öğrencilerin 2'si (%0,4) haftada en az bir kez bu maddeleri kullanırken, 2'si (%0,4) nadiren kullanmaktadırlar.

3. 6. 10. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmalarına ilişkin elde edilen sonuç tablo 111'de verilmiştir.

Tablo 110. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımı

Uyuşturucu Madde Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	1	0,2
Hayır	125	24,5

Ankete katılan Ahmet Akkoç İlköğretim Okulunun 126 öğrencisi hayatlarında bir kez dahi olsa esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmamıştır.

3. 6. 11. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmış bir öğrencinin ilk deneyiminin kaç yaşında olduğu ile ilgili sonuç tablo 112'de verilmiştir.

Tablo 111. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
9-10 yaş arası	1	0,2

Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmış öğrencinin bu deneyimi 9–10 yaş arasında yaşanmıştır.

3. 6. 12. A. Akkoç İlköğretim Okulu ğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencinin bu tür maddeleri kullanmaya başlamasındaki nedenin ne olduğuna dair bize ayrıntılı bilgi tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 112. A. Akkoç İlköğretim Okulu ğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı

Kullanma Nedeni	Sayı	%
Özenti	1	0,2

Öğrencinin bu tür maddeleri kullanmaya başlamasındaki neden meraktır.

3. 6. 13. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin sigara, alkol ve diğer uyuşturucu maddelerin sağlığa zararları konusundaki bilgileri hakkındaki ayrıntılı sonuç tablo 114’de sunulmuştur.

Tablo 113. A. Akkoç İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımı

Zararları Konusunda Bilgi Sahibi Olma	Sayı	%
Bilgin yok	10	2
Bilgin var	106	20,8
Bilgin var ama yetersiz	11	2,2
Toplam	127	24,9

Öğrencilerin 10’u (%2) bu konu hakkında bilgin yok derken, 106’sı (%20,8) bilgisi olduğunu belirtmiş, 11’i (%2,2) bilgisinin olduğunu ama bu bilginin yetersiz kaldığını belirtmiştir.

3. 6. 14. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumunun Değerlendirilmesi

Atatürk ilköğretim okulu öğrencilerinin sigara kullanma oranlarına ilişkin ayrıntılı sonuç tablo 114 ile verilmiştir.

Tablo 114. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumu

Sigara Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	15	2,9
Hayır	73	14,3
Toplam	88	17,3

Atatürk İlköğretim Okulundan ankete katılan 88 Öğrencinin 15'i (%2,9) hayatında bir kez dahi olsa sigara kullanmış iken, 73'ü (%14,3) öğrenci sigarayı hiç denememiştir.

3. 6. 15. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Sigaraya bir kez dahi olsa denemiş öğrencilerin bu deneyimlerini ilk kez yaşadıkları yaşlarına ilişkin sonuç tablo 115 ile verilmiştir.

Tablo 115. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
5–8 yaş arası	5	1
9–10 yaş arası	8	1,6
11–14 yaş arası	2	0,4
Toplam	15	2,9

Sigara kullanan 15 öğrencinin 5'i (%1) 5 ila 8 yaşları arasında ilk sigara kullanımlarını gerçekleştirirken, 5 (%1,6) öğrenci 9–10 yaşlarında, 11 ila 14 yaşları arasında ise 2 (%0,4) öğrenci denemiştir.

3. 6. 16. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencileri sigara kullanmaya iten nedenler tablo 117 ile verilmiştir.

Tablo 116. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımı

Başlama Nedeni	Sayı	%
Özenti	5	1
Merak	8	1,6
Arkadaş etkisi	1	0,2
Yalnızlık	1	0,2
Toplam	15	2,9

Sigara kullanan öğrencilerin 5'i (%1) özenti sonucu başlamışlarken, 8'i (%1,6) öğrenci meraktan, 1 (%0,2) öğrenci arkadaş etkisinde kalarak, 1 (%0,2) öğrenci yalnızlık nedeni ile sigara kullanmaya başlamıştır.

3. 6. 17. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin bira ya da alkollü içkilerden bir kez dahi olsa kullanmalarına dair gerekli sonuç tablo 117 ile verilmiştir.

Tablo 117. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımı

Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	10	2
Hayır	78	15,3
Toplam	88	17,3

Ankete katılan Atatürk İlköğretim Okulu öğrencilerinin 10'u (%2) hayatlarında bir kez dahi olsa bira ya da alkollü içkilerden kullanmışken, 78'i (%15,3) öğrenci bu içkilerden hiç denememiştir.

3. 6. 18. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Bira ya da alkollü içkileri kullanmış öğrencilerin ilk deneyimlerinin kaç yaşında olduğunu ilişkin bilgi tablo 118’de verilmiştir.

Tablo 118. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
5–8 yaş arası	3	0,6
9–10 yaş arası	5	1
11–14 yaş arası	2	0,4
Toplam	10	2

Öğrencilerin 3’ü (%0,6) 5 ila 8 yaş arasında ilk kez içki kullanımını denerken, 5 (%1) öğrenci 9–10 yaşlarında, 2 (%0,4) öğrenci ise 11 ila 14 yaşları arasında denemiştir.

3. 6. 19. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin içkiye başlamalarındaki nedenin ne olduğuna dair bize ayrıntılı bilgi tablo 119’da sunulmuştur.

Tablo 119. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı

Başlama Nedeni	Sayı	%
Özenti	4	0,8
Merak	3	0,6
Büyüdüğüm için	1	0,2
Diğer	1	0,2
Toplam	9	1,8

İçki kullanmış öğrencilerin 4’ü (%0,8) özenti’den dolayı içki kullanmaya başlarken, 3’ü (%0,6) öğrenci merak nedeniyle, 1 (%0,2) öğrenci arkadaş etkisiyle, 1 (%1,0) öğrenci bu nedenlerin haricinde başka bir neden ile başlamıştır.

3. 6. 20. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kokusundan hoşlanıp kullandığı bir sıvı, toz veya gaz maddelerine ilişkin elde edilen sonuç tablo 120’de verilmiştir.

Tablo 120. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımı

Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanma Durumu	Sayı	%
Hayır	88	17,3

Ankete katılan Atatürk İlköğretim Öğrencilerinin 88'i de bu tür maddeler kullanmadığını ifade etmişlerdir.

3. 6. 21. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmalarına ilişkin elde edilen sonuç tablo 121'de verilmiştir.

Tablo 121. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımı

Uyuşturucu Madde Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	2	0,4
Hayır	86	16,9

Ankete katılan Atatürk İlköğretim Okulunun 2 (%0,4) öğrencisi hayatlarında bir kez dahi olsa esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanırken, 86 (%16,9) öğrencisi kullanmamıştır.

3. 6. 22. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmış bir öğrencilerin ilk deneyimlerinin kaç yaşında olduğuna ilişkin sonuç tablo 122'de verilmiştir.

Tablo 122. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
9–10 yaş arası	2	0,4

Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmış 9–10 yaş arasında yaşanmıştır.

3. 6. 23. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencinin bu tür maddeleri kullanmaya başlamasındaki nedenin ne olduğuna dair ayrıntılı bilgi tablo 123’de sunulmuştur.

Tablo 123. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı

Başlama Nedeni	Sayı	%
Özenti	1	0,2
Merak	1	0,2

Öğrencilerin 1’i (%0,2) özenti’den dolayı kullanmaya başlarken, 1’i (%0,2) meraktan dolayı başlamıştır.

3. 6. 24. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin sigara, alkol ve diğer uyuşturucu maddelerin sağlığa zararları konusundaki bilgileri hakkında ayrıntılı sonuç tablo 124’de sunulmuştur.

Tablo 124. Atatürk İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımı

Zararları Konusunda Bilgi Sahibi Olma	Sayı	%
Bilgin yok	1	0,2
Bilgin var	80	15,7
Bilgin var ama yetersiz	7	1,4
Toplam	88	17,3

Öğrencilerin 1’i (%0,2) bu konu hakkında bilgin yok derken, 80’i (%15,7) bilgisi olduğunu belirtmiş, 7’si (%1,4) bilgisinin olduğunu ama bu bilginin yetersiz kaldığını belirtmiştir.

3. 6. 25. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumunun Değerlendirilmesi

Dr. Nuri Bayar ilköğretim okulu öğrencilerinin sigara kullanımına ilişkin sonuç tablo 125’de gösterilmiştir.

Tablo 125. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumu

Sigara Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	74	14,5
Hayır	21	4,1
Cevapsız	21	4,1
Toplam	116	22,7

Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulundan ankete katılan 116 Öğrencinin 74’ü (%14,5) hayatında bir kez dahi olsa sigara kullanmış iken, 21’i (%4,1) öğrenci sigarayı hiç denememiştir. 21 (%4,1) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 6. 26. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Sigaraya bir kez dahi olsa denemiş öğrencilerin bu deneyimlerini ilk kez tecrübe ettikleri yaşlarına ilişkin bilgi tablo 126’da verilmiştir.

Tablo 126. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
5–8 yaş arası	35	6,9
9–10 yaş arası	47	9,2
11–14 arası	13	2,5
Toplam	95	18,6

Sigarayı deneyen öğrencilerin 35’i (%6,9) ilk deneyimlerini 5–8 yaş aralığında yaşarken, 47’si (%9,2) 9–10 yaş arasında, 13’ü (%2,5) 11–14 yaş aralığında denemiştir.

3. 6. 27. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencileri sigara kullanmaya iten nedenler hakkındaki sonuç tablo 127 ile verilmiştir.

Tablo 127. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımı

Başlama Nedeni	Sayı	%
Özenti	13	2,5
Merak	5	1
Toplam	18	3,5

Sigara kullanan öğrencilerin 13'ü (%2,5) özenti sonucu başlamışlarken, 5'i (%1) öğrenci meraktan sigara kullanmaya başlamıştır.

3. 6. 28. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin bira ya da alkollü içkilerden bir kez dahi olsa kullanmalarına dair gerekli sonuç tablo 128'de verilmiştir.

Tablo 128. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımı

Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	1	0,2
Hayır	1	0,2
Toplam	2	0,4

Ankete katılan Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu öğrencilerinin 1'i (%0,2) hayatlarında bir kez dahi olsa bira ya da alkollü içkilerden kullanmışken, 2's (%0,2) öğrenci bu içkilerden hiç denememiştir.

3. 6. 29. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Bira ya da alkollü içkileri kullanmış öğrencilerin ilk deneyimlerinin kaç yaşında olduğunu belirten tablo 129'da verilmiştir.

Tablo 129. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
5–8 yaş arası	1	0,2
9–10 yaş arası	1	0,2
Toplam	2	0,4

Öğrencilerin 1'i (%0,2) 5 ila 8 yaş arasında ilk kez içki kullanımını denerken, 1 (%0,2) öğrenci 9–10 yaşlarında denemiştir.

3. 6. 30. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin içkiye başlamalarındaki nedenin ne olduğuna dair bize ayrıntılı bilgi tablo 130'da sunulmuştur.

Tablo 130. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı

Başlama Nedeni	Sayı	%
Özenti	11	2,2
Merak	4	0,8
Arkadaş etkisi	2	0,4
Toplam	17	3,3

İçki kullanmış öğrencilerin 11'i (%2,2) özenti'den dolayı içki kullanmaya başlarken, 4'ü (%0,8) öğrenci merak nedeniyle, 2 (%0,4) öğrenci arkadaş etkisiyle başlamıştır.

3. 6. 31. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kokusundan hoşlanıp kullandığı bir sıvı, toz veya gaz maddelerine ilişkin elde edilen sonuç tablo 131'de verilmiştir.

Tablo 131. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımı

Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	9	1,8
Hayır	107	21
Toplam	116	22,7

Ankete katılan öğrencilerin 9'u (%1,8) kokusundan hoşlandıkları için bir sıvı, toz veya gaz kullanmışken, 107'si (%21) öğrenci bu maddeleri hiç denememiştir.

3. 6. 32. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmalarına ilişkin elde edilen sonuç tablo 132'de verilmiştir.

Tablo 132. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımı

Uyuşturucu Madde Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	1	0,2
Hayır	115	22,5
Toplam	116	22,7

Ankete katılan Atatürk İlköğretim Okulunun 1 (%0,2) öğrencisi hayatlarında bir kez dahi olsa esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanırken, 115 (%22,5) öğrencisi kullanmamıştır.

3. 6. 33. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmış bir öğrencinin ilk deneyiminin kaç yaşında olduğuna dair ayrıntılı sonuç tablo 133’de verilmiştir.

Tablo 133. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
9–10 yaş arası	1	0,2

Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmış bir öğrencinin ilk deneyimi 9–10 yaş arasında olmuştur.

3. 6. 34. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencinin bu tür maddeleri kullanmaya başlamasındaki nedenin ne olduğuna dair bize ayrıntılı bilgi veren tablo 134’tür.

Tablo 134. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı

Başlama Nedeni	Sayı	%
Merak	1	0,2

Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmış bir öğrencinin başlama nedeni meraktır.

3. 6. 35. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin sigara, alkol ve diğer uyuşturucu maddelerin sağlığa zararları konusundaki bilgileri tablo 135’de sunulmuştur.

Tablo 135. Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımı

Zararları Konusunda Bilgi Sahibi Olma	Sayı	%
Bilgim yok	1	0,2
Bilgim var	115	22,5
Toplam	116	22,7

Öğrencilerin 1’i (%0,2) bu konu hakkında bilgim yok derken, 115’i (%22,5) bilgisi olduğunu belirtmiştir.

3. 6. 36. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumunun Değerlendirilmesi

Dernekkırı ilköğretim okulu öğrencilerinin sigara kullanımına dair elde edilen sonuç tablo 136’da verilmiştir.

Tablo 136. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Durumu

Sigara Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	49	9,6
Hayır	127	24,9
Cevapsız	1	0,2
Toplam	177	34,7

Ankete katılan Dernekkırı İlköğretim Okulunun 127 Öğrencisinin 49’u (%9,6) hayatında bir kez dahi olsa sigara kullanmış iken, 127’si (%24,9) öğrenci sigarayı hiç denememiştir. 1 (%0,2) öğrenci ise soruyu cevapsız bırakmıştır.

3. 6. 37. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Sigaraya bir kez dahi olsa denemiş öğrencilerin bu deneyimlerini ilk kez yaşadıkları yaşlarını ilişkin sonuç tablo 137’de verilmiştir.

Tablo 137. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigarayı İlk Deneme Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
5–8 yaş arası	7	1,4
9–10 yaş arası	29	5,7
11–14 yaş arası	13	2,5
Toplam	49	9,6

Sigara kullanan 49 öğrencinin 7’si (%1,4) 5 ila 8 yaşları arasında ilk sigara kullanımlarını gerçekleştirirken, 29 (%5,7) öğrenci 9–10 yaşlarında, 11 ila 14 yaşları arasında ise 13 (%2,5) öğrenci denemiştir.

3. 6. 38. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencileri sigara kullanmaya iten nedenlere ilişkin bilgi tablo 138’de gösterilmiştir.

Tablo 138. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara Kullanma Nedenlerine Göre Dağılımı

Başlama Nedeni	Sayı	%
Özenti	11	2,2
Merak	15	2,9
Arkadaş etkisi	9	1,8
Okul sorunları	2	0,4
Aile sorunları	2	0,4
Yalnızlık	4	0,8
Büyüdüğüm için	4	0,8
Diğer	6	1,2
Toplam	53	10,4

Sigara kullanan öğrencilerin 11’i (%2,2) özenti sonucu başlamışlarken, 15’i (%2,9) öğrenci meraktan, 9 (%1,8) öğrenci arkadaş etkisinde kalarak, 2 (%0,4) öğrenci okul sorunlarından, 2 (%0,4) öğrenci aile sorunlarından, 4 (%0,8) öğrenci yalnızlıktan, 4 (%0,8) öğrenci büyüdüğünü düşünerek sigara kullanmaya başlamıştır. 6 (%1,2) öğrenci ise bu nedenlerin dışında başka bir neden ile sigara kullanmaya başladıklarını belirtmiştir.

3. 6. 39. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin bira ya da alkollü içkilerden bir kez dahi olsa kullanmalarına dair gerekli sonuç 139'da verilmiştir.

Tablo 139. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Bir Kez Dahi Olsa Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanmalarına Göre Dağılımı

Bira Ya Da Alkollü İçki Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	17	3,3
Hayır	158	31
Toplam	175	34,3

Ankete katılan Dernekkırı İlköğretim öğrencilerinin 17'si (%3,3) hayatlarında bir kez dahi olsa bira ya da alkollü içkilerden kullanmışken, 158'i (%31) öğrenci bu içkilerden hiç denememiştir.

3. 6. 40. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Bira ya da alkollü içkileri kullanmış öğrencilerin ilk deneyimlerinin kaç yaşında olduğunu belirten sonuç tablo 140'da verilmiştir.

Tablo 140. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçki Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
5–8 yaş arası	1	0,2
9–10 yaş arası	10	2
11–14 yaş arası	10	2
Toplam	21	4,1

Öğrencilerin 1'i (%0,2) 5 ila 8 yaş arasında ilk kez içki kullanımını denerken, 10'u (%2) öğrenci 9–10 yaşlarında, 10 (%2) öğrenci ise 11 ila 14 yaşları arasında denemiştir.

3. 6. 41. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin içkiye başlamalarındaki nedenin ne olduğuna dair bize ayrıntılı bilgi tablo 141’de sunulmuştur.

Tablo 141. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin İçkiye Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı

Başlama Nedeni	Sayı	%
Özenti	5	1
Merak	7	1,4
Arkadaş etkisi	3	0,6
Okul sorunları	1	0,2
Aile sorunları	1	0,2
Yalnızlık	2	0,4
Büyüdüğüm için	1	0,2
Diğer	2	0,4
Toplam	22	4,3

İçki kullanmış öğrencilerin 5’i (%1) özenti’den dolayı içki kullanmaya başlarken, 7’si (%1,4) öğrenci merak nedeniyle, 3 (%0,6) öğrenci arkadaş etkisiyle,1 (%0,2) öğrenci okul sorunlarından kaynaklanan nedenlerden, 1 (%0,2) öğrenci aile sorunlarından, 2 (%0,4) öğrenci ise duyduğu yalnızlıktan dolayı içki kullanmaya başlamıştır. 1 (%0,2) öğrenci büyüdüğü için içki kullanmışken 2 (%0,4) öğrenci bu nedenlerin dışında bir neden ile içki kullanmıştır.

3. 6. 42. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin kokusundan hoşlanıp kullandığı bir sıvı, toz veya gaz maddelerine ilişkin elde edilen sonuç tablo 142’de verilmiştir.

Tablo 142. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Kokusundan Hoşlandığı İçin Bir Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanmalarına Göre Dağılımı

Sıvı, Toz Veya Gaz Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	1	0,2
Hayır	169	33,1
Toplam	170	33,3

Ankete katılan öğrencilerin 1’i (%0,2) kokusundan hoşlandıkları için bir sıvı, toz veya gaz kullanmışken, 169 (%33,) öğrenci bu maddeleri hiç denememiştir.

3. 6. 43. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Sıvı, toz veya gaz gibi maddeleri kullanmış öğrencinin ilk deneyiminin kaç yaşında olduğunu belirten sonuç tablo 143’de verilmiştir.

Tablo 143. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
11–14 yaş arası	1	0,2

Sıvı, toz veya gaz gibi maddeleri kullanmış öğrencinin ilk deneyimi 11–14 yaşları arasında olmuştur.

3. 6. 44. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Bu tür maddeleri kullanan öğrencilerin ne kadar sürede kullandığına ilişkin sonuç tablo 144’de sunulmuştur.

Tablo 144. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sıvı, Toz Veya Gaz Gibi Maddeleri Kullanma Sürelerine Göre Dağılımı

Kullanma Aralıkları	Sayı	%
Haftada en az bir kez	3	0,6
Nadiren	1	0,2
Toplam	4	0,8

Öğrencilerin 3’ü (%0,6) haftada en az bir kez bu maddeleri kullanırken, 1’i (%0,2) nadiren kullanmaktadırlar.

3. 6. 45. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmalarına ilişkin elde edilen sonuç 145’de verilmiştir.

Tablo 145. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmalarına Göre Dağılımı

Uyuşturucu Madde Kullanma Durumu	Sayı	%
Evet	7	1,4
Hayır	166	32,5
Toplam	173	33,9

173 (%33,9) öğrencinin 7'si (%1,4) evet derken 166 (%32,5) öğrenci ise hayatlarında bir kez dahi olsa esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmamıştır.

3. 6. 46. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmış bir öğrencinin ilk deneyiminin kaç yaşında olduğunu belirten sonuç tablo 146'da verilmiştir.

Tablo 146. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanma Yaşlarına Göre Dağılımı

İlk Kullanma Yaşı	Sayı	%
9-10 yaş arası	6	1,2
11-14 yaş arası	4	0,8
Toplam	10	2

Esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullanmış öğrencilerin 6'sının (%1,2) bu deneyimi 9-10 yaş arasında yaşanmışken,4'ünün (%0,8) 11-14 yaşları arasında olmuştur.

3. 6. 47. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencinin bu tür maddeleri kullanmaya başlamasındaki nedenin ne olduğuna dair bize ayrıntılı bilgi tablo 147’de sunulmuştur.

Tablo 147. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler Kullanmaya Başlama Nedenlerine Göre Dağılımı

Başlama Nedeni	Sayı	%
Özenti	2	0,4
Merak	4	0,8
Arkadaş etkisi	2	0,4
Okul sorunları	1	0,2
Aile sorunları	1	0,2
Yalnızlık	2	0,4
Diğer	2	0,4
Toplam	14	2,7

Esrar, Eroin, Morfin, Uyuşturucu Vb. Maddeler kullanmış öğrencilerin 2’si (%0,4) özenti’den dolayı içki kullanmaya başlarken, 4’ü (%0,8) öğrenci merak nedeniyle, 2 (%0,4) öğrenci arkadaş etkisiyle, 1 (%0,2) öğrenci okul sorunlarından kaynaklanan nedenlerden, 1 (%0,2) öğrenci aile sorunlarından, 2 (%0,4) öğrenci ise duyduğu yalnızlıktan dolayı içki kullanmaya başlamıştır. 1 (%0,2) öğrenci büyüdüğü için içki kullanmışken, 2 (%0,4) öğrenci bu nedenlerin dışında bir neden ile içki kullanmıştır.

3. 6. 48. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımının Değerlendirilmesi

Öğrencilerin sigara, alkol ve diğer uyuşturucu maddelerin sağlığa zararları konusundaki bilgileri hakkında ayrıntılı sonuç tablo 148’de sunulmuştur.

Tablo 148. Dernekkırı İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol Ve Diğer Uyuşturucu Maddelerin Sağlığa Zararları Konusundaki Bilgilerine Göre Dağılımı

Zararları Konusunda Bilgi Sahibi Olma	Sayı	%
Bilgim yok	34	6,7
Bilgim var	126	24,7
Bilgim var ama yetersiz	18	3,5
Diğer	1	0,2
Toplam	179	35,1

Öğrencilerin 34’ü (%6,7) bu konu hakkında bilgim yok derken, 126’sı (%24,7) bilgisi olduğunu belirtmiş, 18’i (%3,5) bilgisinin olduğunu ama bu bilginin yetersiz kaldığını, bunların dışında farklı bir düşünceye sahip olduğunu belirtmiştir.

BÖLÜM 4: ALAN ARAŞTIRMASINDAN ORTAYA ÇIKAN SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK ÖNERİLER

4. 1. Kısa Vadede Alınabilecek Önlemler

4. 1. 1. Okullarda Güvenlik Kamerası Uygulaması Yapılmalıdır

İnsanı, hayata hazırlayan, toplumsal kural ve davranışları sergileyerek çocuğa örnek olma özelliği taşıyan okullarımızda öğrencinin takibinin kolaylaşması, giriş ve çıkışların kontrolünün daha rahat sağlanması, böylelikle sağlıklı bir ortamın teşekkül ettirilmesi için okul içine ve dışına yerleştirilecek güvenlik kameraları etkili rol oynayacaktır.

4. 1. 2. Okul Kantinlerinde Sivil Polisler Görevlendirilmelidir

Değişik kanallar ile ulaştıkları öğrencileri bağımlı hale getirenler yine bu öğrencileri kullanarak okul içindeki diğer gençlere de ulaşmak istemektedirler. Okul içlerinde yaşanan bu gelişmelerin takibinin sağlanması için mutlaka okul kantinlerine sivil polisler yerleştirilerek madde kullanan öğrencilerin ve bu öğrencilerin ulaşmak istedikleri diğer çocukların takibi yapılmalıdır. Böylelikle öğrencilere madde ulaştıran kişilere de daha kolay ulaşılabilir.

4. 1. 3. Okul Çevrelerindeki Ticari Müesseselerin Pedagojik Denetimi Sağlanmalıdır

Okul çevrelerinde değişik gıda maddeleri satmak amacıyla açılan tezgâhların başındaki insanların öğrencilerle kurdukları diyaloglar sonucu uyuşturucu madde sattıkları görülmüştür. Yine okul etrafındaki kahvehane, internet kafe vb. gibi her yaşta ve kesimden insanın girebileceği ortamlar ile öğrencilere ulaşmak daha kolay hale gelmiştir. Dolayısıyla bu tür yerlerin denetiminin sıklaştırılarak caydırıcı nitelikte uygulamalar yapılmalıdır.

Özellikle narkotik polisimizin önleyici görevleri çerçevesinde, risk grubuna dâhil şahısların yoğun olarak buldukları bu tür yerlerde, uyuşturucu madde kullanımını engellemek ve sokak satıcıları ile mücadele etmek amacıyla sokak timleri oluşturulabilir. Aynı zamanda belediye zabıtalарının da eğitimden geçirilerek görev ve sorumlulukları arttırılabilir. Böylelikle daha geniş bir denetleyici ekip oluşturulmuş

olacak ve madde tacirlerinin hareket alanı daraltılmış olacaktır. Polis ve zabıta okul yöneticileri ile irtibat kurarak ve işbirliği tesis ederek, öğrencileri madde kullanımına teşvik etme arzusundaki uyuşturucu tacirlerine karşı önemli aşama kaydedebilir.

Aynı zamanda okul idarecilerinin, öğretmenlerin, velilerin, rehberlik ve araştırma merkezi yetkililerinin, psikologların, emniyet teşkilatının katıldığı, internet kafelerin denetiminin ve uyması gereken standartların, internet kafelerin sağlığa uygunluğunun, çocuk ve gençlerin internet kafelerdeki güvenliği ile güvenliğini tehdit eden unsurların, çocuklarla iletişimin özelliklerinin ele alınıp konuşulabileceği toplantılar, seminerler, konferanslar düzenlenmelidir. Böylelikle bu tür yerleri çalıştıranlar gerekli bilgileri öğrenerek daha bilinçli hareket edebileceklerdir.

4. 1. 4. Ebeveynler ve Öğretmenler, İyi Birer Model Olmalıdırlar

“Eğitim” kavramının çok yönlü bir süreç olduğu, bu çok yönlülüğün insana değişik özellikler kazandırdığı su götürmez bir gerçektir. Özellikle eğitim dünyasının bu gerçeğin önemli bir payını oluşturduğu göz önüne alındığında sergilenecek davranışlar ayrı bir önem kazanmaktadır.

Bilhassa çocukların taklit etme, özdeşleşme kavramları ile iç içe oldukları değerlendirildiğinde eğitimciler çocuklara iyi birer örnek ve model olmalıdırlar. Bir eğitimci olarak çocuklarımızı yarınlarda nasıl görmek arzu ediyorsak onlara o tür davranışlar sunmalıyız. Dolayısıyla eğitimciler olarak onların yanında veya onların görebileceği ortamlarda (okul içi ve dışı) kesinlikle sigara vb. maddeler kullanılmamalı, hatta kurulan diyaloglarda muhabbeti dahi yapılmamalıdır.

Ailenin insan ilişkilerinin sahnelendiği en küçük toplumsal birim olduğu düşünüldüğünde sahnelenen oyunda yer alan oyuncuların davranışlarını tutarlı ve birlikte sergilemeleri önemlidir. Yani anne-baba istedikleri davranışları çocukları kazandırabilmek için birlik olmalı, böylelikle onların hayatlarına yön vermelidirler.

Ev ortamının da birlikte belirlenecek kurallar yine birlikte uygulanmalı, anne tarafından farklı baba tarafından çok daha farklı bir davranış, bireyde kararsızlık, karamsarlık, doğru ile yanlış ayırt edememeye sebep olabilir. Böyle bir çocuk istenilmeyen davranışları daha çabuk ve rahat sergileyebilir.

Onun için anne ve baba hatta okul, kuralları birlikte koymalıdır. Yine çocuk ile birlikte hareket ederek bu kuralları belirlemelidirler ve bu kuralların dışına çıkmamaya çalışmalıdırlar. Mümkün merteye ebeveynler kendi aralarında görüş ayrılıklarına mahal vermemeli ve oluşan ayrılıkları da derhal çözüme kavuşturmalıdırlar.

4. 1. 5. Okul İdarecileri Okul İçinde Gerekli Kontrolleri Sağlamalıdır

Okul idarecileri, öğrencilerin okula girişlerini ve çıkışlarını, okul içindeki davranışlarını, ortak kullanılan tuvalet, kantin vb. alanları öğretmenler ile işbirliği içerisinde sürekli kontrol altında tutmalıdırlar. Yapılacak bu kontrol çalışmaları ile öğrenci kendini takip altında hissederek davranışlarında daha dikkatli olacaktır.

4. 1. 6. Madde Kullanan Çocuklar, Okuldan Uzaklaştırılmamalı veya Başka Bir Okula Gönderilmemelidirler

Madde kullanan çocuklar topluma kazandırılmak yerine okullardan uzaklaştırılarak veya başka bir okula gönderilerek toplumdan kopuk bir şekilde sistemin dışında tutulmaktadır. Çünkü okuldan uzaklaştırılan çocuk toplum içinde de insanlar tarafından soğuk davranışlara maruz kalabilmektedirler. Aynı zamanda başka bir okula gönderilen öğrenci de yeni okulunda yönetim, öğretmen ve öğrenciler tarafından “alkol, uyuşturucu kullanmış” denilerek sosyal tecride uğramaktadır.

Bunun yerine okullar bünyesindeki rehberlik servisleri bu durumdaki öğrencileri tespit ederek yoğun tıbbi tedavi görmesi gereken öğrencilerin hastaneye yatırılması veya az risk taşıyan öğrencilerin rehber öğretmenler ve idareciler tarafından diyaloglar çerçevesinde kontrol altına alınması sağlanmalıdır.

4. 1. 7. Her Okulda Bir Rehber Öğretmen Bulunmalıdır

Çocuk, iç dünyasında bazen öyle buhranlar yaşayabilir ama aynı zamanda onları kendisinde gizli de tutabilir. İnsan hayatının doğallığında geçerli olan bu hususun dengesi sağlanmadığında, kontrolü oluşturulmadığı da bireyi kötü alışkanlıklara yönlendirebileceği gibi toplumu da değişik yönlerden etkileyebileceği unutulmamalıdır.

Çocuğun iç dünyasında yer alan hususlar, anne veya baba ile paylaşılabilceği gibi bir arkadaş ile de paylaşılabilir ama bunların olmadığı bir konumda özellikle son yıllarda önem kazanan rehberlik birimlerinin rolü büyük önem arz etmektedir. Bilhassa okullarımızda gün içinde gerek öğretmenler gerekse anne-baba ile kurulan diyalog çerçevesinde çocuğun davranışlarını takip etme imkânına sahip rehber öğretmenlere bu konuda maddi destek olunabileceği gibi manevi destekte sağlanmalıdır.

Bilhassa öğrencilerin sorunlarını dinleyebilecek, onların ruhlarına hitap ederek sorunlarının çözümünde yol gösterici olabilecek nitelikteki rehber öğretmenlerin her okulda bulunmasına dikkat edilmelidir. Rehber öğretmenler öğrenciler ile daha yakından diyalog kurarak onları dinleyebilir, sorunları ile ilgili daha akılcı çözümler sunabilir.

4. 1. 8. Okul-Aile Birlikleri Daha Aktif ve Geniş Katılımlı Hale Getirilmelidir

Okul, insanı hayata hazırlayan, toplumsal kural ve davranışları sergileyerek çocuğa bir eğitim kurumu niteliği taşır. Toplum içinde sağlam bir karakter oluşturan bireyler okulun aracılığı, yardımı ile kendilerini şekillendirirler ve böylelikle toplumda kendilerine yer bulurlar.

Eğitimci öyle bir davranış ve tutum içerisinde olmalıdır ki, bireye istediği şekli verebilmelidir. Anne-baba da böylesine önemli bir misyon üstlenmiş bir kurum ile diyalogunu hat safhada tutmalı, çocuklarını okulda da takip etmelidir. Okul içi davranışları ve okuldaki arkadaş ortamı hakkında öğretmenlerinden bilgi almalılar, alınan bilgi doğrultusunda rota çizip yönlerini belirlemelidirler.

Özellikle okullar bünyesinde oluşturulan ve daha çok okulların maddi ihtiyaçlarının karşılanması için düşünülen okul-aile birlikleri, maddi ihtiyaçların karşılanmasından ziyade eğitici bir nitelik taşımaktadır. Okul idarecilerinin, öğretmenlerin ve aile fertlerinin bir araya gelerek çocukların ruhsal, psikolojik vb. sorunlarını ele aldıkları, aynı zamanda bunlar için birlikte hareket stratejisi belirledikleri bir ortam oluşturulmalıdır. Bu ortamlar ile aile fertleri bilinçlendirilerek, onlara çocuklara yaklaşım tarzları ve madde bağımlılığı sorununa karşı önlem metotları aktarılmalıdır.

4. 1. 9. Her İl ve İlçe’de Rehberlik ve Araştırma Merkezleri Oluşturularak, Gerekli Donanım Sağlanmalıdır

Kuvvetli bir rehberlik sistemi, kendi iç dünyasına kapanmış bireyin, toplumu açabileceği gibi farklı problemler ile karşılaşan çocuğa yeni hayat yörüngeleri de sunacaktır. Böylelikle farklı noktalara yönelebilecek çocuk, kazanılmış bir birey olarak topluma hizmet sunabilecektir.

Gerekli rehberlik çalışmalarının yapılabilmesi, sorunların çözümünde daha sistemli çalışılabilmesi, öğrencilere, öğretmenlere ve velilere etkili yönlendirmede bulunulabilmesi için aktif rol oynayan Ram’ların her il ve ilçe’de oluşturulması gerekmektedir. Aynı zamanda bu merkezlerin rahat, sistemli ve düzenli çalışabilmesi adına gerekli teknik ve donanım ihtiyacı temin edilmelidir.

4. 1. 10. Okullarda Periyodik Konferanslar Verilmelidir

Madde bağımlılığı ile ilgili özellikle bu bağımlılığı yaşamış medyatik kişilerin yaşadıklarını anlattığı, bağımlılığın sebepleri üzerinde konuştuğu, ailelerin ihmallerini ifade ettiği değişik seminerler ve konferanslar veli ve öğrenciler üzerinde daha etkili izler bırakabilir.

Aynı zamanda bu konu ile ilgili önemli bilgilere sahip narkotik polisimiz, il milli eğitim görevlileri ve bağımlılık konusunda uzman doktorların katılımı ile görevli buldukları il ve ilçelerdeki okullara, öğrenci velilerine, ceza ve tutuk evleri personeline benzer seminer ve konferanslar verebilirler.

Böylelikle bu seminer ve konferanslar ile anne-babanın öncelikle çocuklarının gelişim özelliklerini bilmeleri, ona göre çocuklarına gerekli davranışları sergileyerek onları eğitime yollarına gitmeleri gerektiği aktarılmalıdır; çünkü her gelişim dönemi değişik özellikler, gereksinimler, duygu ve düşünceleri beraberinde getirir çocuk da bu dönemlerin özelliklerini yaşar.

Yine çocuk, içinde yaşadığı zihinsel, duygusal ve fiziksel sıkıntılarını biriyle paylaşma ihtiyacını gidermek için iletişim kurabileceği insanlar aradığında bu insanların çocuğu olumsuz noktalara kaydıracak bireyler olmaması için anne-babanın aile içinde iyi bir iletişim ortamı oluşturmaları gerektiği özellikle anne-babanın birbirlerine karşı

gösterecekleri davranışların şeklinin ve tutarlılığının çocuğun da aynısını göstermesini sağlayacağı bu konferanslar ve seminerler ile üzerinde durulması gereken bir diğer konudur.

4. 2. 2. Orta ve Uzun Vadede Alınabilecek Önlemler

4. 2. 2. 1. Madde Bağımlılarına Gerekli Sağlık Hizmetleri Sunulmalıdır

Madde bağımlıları ülke’de yaşayan her Türk vatandaşı ile aynı haklara sahiptir. Madde bağımlıları diğer hastalar gibi var olan tüm sağlık hizmetlerinden ayrıcalık yapılmadan, kişilik haklarına zarar vermeden uygun bir şekilde yararlanmalıdır.

4. 2. 2. 2. Madde Bağımlılığının Tedavisi İçin Yeterli Kaynak Ayrılmalıdır

Yaşanan değişik hastalıklara ve sorunlara karşı önleyici tedbirlerin alınması için ülke bütçesinden ayrılan kaynak aktarımının madde bağımlılığının tedavisi için de uygulaması yapılmalıdır. Çünkü sorunun çözümü maddi imkânlar ile paraleldir.

4. 2. 2. 3. Madde Bağımlıları İçin Koruyucu Girişimlerde Bulunulmalıdır

Anayasanın 58. maddesi devletin, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri almasını zorunlu kılmaktadır. Bu sorumluluğun gereği olarak Milli Güvenlik Kurulu 26.04.1996 tarih ve 393 sayılı tavsiye kararı ile “Uyuşturucu Madde kullanımı ile Mücadele Takip Ve Yönlendirme Üst Kurulu” ile “Uyuşturucu Madde kullanımı ile Mücadele Takip ve Yönlendirme Alt Kurulu” oluşturmuş ve Bakanlar Kurulununun 25.07.1997 tarihi ve 97/9700 sayılı kararı ile

Adalet Bakanlığı,
Milli Savunma Bakanlığı,
İçişleri Bakanlığı,
Dışişleri Bakanlığı,
Milli Eğitim Bakanlığı,
Sağlık Bakanlığı,
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı,
YÖK Başkanlığı,

MGK Genel Sekreterliği,
Emniyet Genel M¼d¼rl¼đ¼ (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla M¼cadele Daire Başkanlığı),
Diyanet İşleri Başkanlığı,
TRT Genel M¼d¼rl¼đ¼,
Gençlik ve Spor Genel M¼d¼rl¼đ¼,
SHÇEK Genel M¼d¼rl¼đ¼,
DPT M¼steşarlığı,
Jandarma Genel Komutanlığı,
RT¼K Başkanlığı,
Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı kurum ve kuruluşlarını görevlendirmiştir.

Bu kurulların amacı eşg¼d¼m içinde madde bağımlılığı ile etkin m¼cadele faaliyetlerini y¼r¼tmek, alınabilecek önlemleri tespit ederek, toplumu bilhassa gençleri madde bağımlılığı tehlikesinden uzak tutmaktır.

Böylece madde bağımlısı kişilerin toplum ve kurumlarca ayrımcılığa uğraması engellenmeli, iş ve diğer sosyal haklardan yararlanması sağlanmalıdır. Bunun için bağımlıların önyargı ile karşılanmadan topluma kazandırılması önem arz etmektedir.

4. 2. 2. 4. Madde Bağımlılığı İle İlgili Eğitim Veren Kurumlarda Bağımlılık İle İlgili Eğitimler Yaygınlaştırılmalıdır

Bu kapsamda psikolog, psikolojik danışman, hekim, hemşire, öğretmen, eczacı ve sosyal hizmet uzmanı yetiştiren eğitim kurumlarında madde kullanımı ve bağımlılığı ile ilgili eğitimler yeterli düzeyde verilerek, bu kişilerin madde bağımlılığını tanımaları ve madde bağımlılarına yaklaşma yöntemlerini öğrenmeleri sağlanmalıdır.

4. 2. 2. 5. Madde Bağımlılığı ile İlgili Eğitilmiş Uzman Sayısı Arttırılmalıdır

Bağımlılık konusunda çalışacak farklı bilim dallarından uzmanlara gereksinim olduğu gibi bu uzmanların sayısının ihtiyacı karşılar nitelikte olması gerekmektedir. Özellikle psikoloji, psikiyatri ve sosyal bilimler alanında çalışanların sayısının arttırılması büyük önem taşıdığı gibi konuyla ilgili gerekli ilgilerini arttıracak önlemlerin de alınmasına ihtiyaç vardır.

4. 2. 2. 6. Madde Bağımlılığı Alanında Yapılan Çalışmalar Desteklenmelidir

Madde bağımlılığı hem muhatap olunan bağımlıdan hem de bağımlılığının çevresinden dolayı risk taşıyan, kendine göre birçok dezavantajı ve zorlukları olan bir konudur. Bu alanda çalışmanın zorlukları dikkate alınarak yapılan çalışmaların motivasyonu için gerekli önlemler alınmalıdır.

4. 2. 2. 7. Madde Bağımlılığını Önleme Programları Oluşturulmalıdır

Her geçen gün ülkemizde madde kullanım oranı artmaktadır. Dolayısıyla hazırlanacak geniş ve bilimsel önleme programları ile tedaviden daha uygun maliyet ile müdahale yöntemi geliştirilebilir. Böylelikle erken uygulamaya sokulacak önleme programları ile madde kullanımı ve bağımlılığı oranı azaltılabilir.

4. 2. 2. 8. Önleme Programları Bağımlılığın Çeşidine göre Oluşturulmalıdır

Madde bağımlılığı sorununa muhatap olan farklı gruplar olabileceği için istenilen sonuca ulaşmak adına farklı önleme programları mutlaka hazırlanmalıdır. Yine sorun ile karşı karşıya kalan bireylerin risk dereceleri farklı olabileceğinden farklı önleme ve eğitim programları oluşturulmalıdır.

4. 2. 2. 9. Toplumun Her Kesimi Eğitim Süzgecinden Geçirilmelidir

Madde bağımlılığı ile mücadele çerçevesinde hazırlanan ve uygulanan eğitim ve program çalışmalarında bütün toplum etkin rol alabilmeli, aynı zamanda toplumun bütün fertleri bu eğitimden geçirilmelidir. Çünkü sadece bağımlı olan veya risk altında bulunan grupların eğitimi yetersiz ve eksik kalabilecektir. Dolayısıyla her gruba farklı ve özel eğitim programları uygulanarak başta anne-babalar, öğretmenler, idareciler vb. eğitilmelidir.

4. 2. 2. 10. Özellikle Halkla Diyalog Halinde Bulunan Kurumların Kendine Özgü Önleme ve Tedavi Politikaları Olmalıdır

Madde bağımlılığı ile mücadele, ulusal politikalar hazırlanıp uygulandığı gibi genel politikadan farklı ama tamamen bağımsız olmadan halk ile iç içe, birebir diyalog halinde bulunabilen başta her okulun, üniversitenin, belediyelerin, sivil toplum örgütlerinin vb. kendine özgü stratejiler belirleyerek uygulamaları gerekmektedir.

4. 2. 2. 11. Sivil Toplum Örgütleri ve Yerel Kurumlar Desteklenmelidir

Toplumun her kesiminin katılabildiği, gönüllü bireyler tarafından oluşturularak ortaya konulan çalışmaların yer aldığı değişik sivil toplum örgütleri ve yerel kurumlar madde bağımlılığı ile mücadele’de etkin rol alabilmelidirler. Aynı zamanda bu örgütler ve kurumlar gerek maddi gerekse manevi olarak desteklenmelidir.

4. 2. 2. 12. Madde Bağımlısının Tedaviye Ulaşımı Kolaylaştırılmalıdır

Madde bağımlısı gençlerin aile yapılarının maddi imkânsızlıklara sahip aileler olduğu düşünüldüğünde madde bağımlılarının da tedaviye ulaşımı ekonomik zorluklar ile karşılaşabilir. Dolayısıyla tedavi kurumlarının hastaya gitmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalı, tedaviye ulaşımında yaşanan bürokratik ve yasal engeller kaldırılmalıdır.

4. 2. 2. 13. Madde Bağımlılığına Yönelik Çalışan Tedavi Kurumlarının (AMATEM) Sayısı Arttırılmalıdır

Günümüzde bağımlılık ile mücadele de en önemli adımlardan birisi bağımlılık tedavi birimlerinin oluşturulmasıdır. Bağımlılık tedavi birimi AMATEM temel olarak ayaktan poliklinik hizmetleri yataklı tedavi hizmetleri ve rehabilitasyon ünitesini içermektedir.

AMATEM temel olarak madde bağımlılığı tanısı alan erişkinler ve özellikle uçucu madde kullanımı ve veya bağımlılığı olan çocuk ve gençlere hizmet vermek üzere iki üniteden oluşmaktadır.

Bağımlılık fiziksel ruhsal ve sosyal bir hastalıktır ve bunun tedavisi multidisipliner olmalıdır. Tedavi ekibinin özellikle başlangıçta bağımlılıkla uğraşan ve bu konuda eğitim almış deneyim kazanmış bir lider ekip tarafından eğitilmesi ve hizmet sırasında da bu hizmet içi eğitimin devamı sağlanmalıdır.

Uyuşturucu madde kullanımının önlenmesi, bağımlı hale gelen kişilerin tedavisi ve topluma kazandırılması, başkalarını madde kullanmaya sevk etmelerinin önlenmesi ve ülkemizdeki uyuşturucu madde talebinin bu yolla azaltılması amacıyla, Sağlık

Bakanlığı bu alanda hizmet veren kurumların nitelik ve nicelik yönünden yeterliliğinin artırılmasını hedeflemiştir.

Bu kapsamda; İstanbul Bakırköy Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi bünyesinde faaliyet gösteren Alkol ve Madde Bağımlıları Araştırma ve Tedavi Merkezi'ne (AMATEM) ilave olarak 1997 yılında Elazığ, Samsun, Manisa Ruh Sağlığı Hastalıkları Hastaneleri bünyelerinde 30'ar yataklı AMATEM Merkezi hizmete açılmış, Adana ve Denizli AMATEM Merkezleri de 2000 yılı başlarında hizmete başlamış ancak bazı aksaklıklardan dolayı Adana Akıl ve Ruh Sağlığı Hastalıkları Hastanesi bünyesindeki AMATEM Merkezi tam olarak faaliyete geçememiştir.

Dolayısıyla var olan bu merkezlerin kullanılabilirliği ve kalitesi artırılırken aynı zamanda sadece büyük yerleşim yerlerinde değil, yarı kentsel alanlarda da bu birimler oluşturulmalıdır. Bu kurumların açılması yasal anlamda kolaylaştırılmalı, özel ve sivil toplum kuruluşlarına teşvik amaçlı gerekli olanaklar sunulmalıdır. Çünkü bağımlı insanların tekrar eski sağlıklarına kavuşmaları ve toplum içinde üretici bireyler olarak yeniden dönebilmeleri bu birimlerin başarısının bir göstergesidir.

4. 2. 2. 14. Maddi İmkânsızlık Yaşayan Ailelere Sosyal Yardım Yapılmalıdır

İnsanları hayatın olumsuzlukları ile karşılaştıran önemli etkenlerden biri de yaşanan ekonomik sıkıntılardır. Özellikle çocukluk döneminde oluşan isteklerin maddi imkânsızlıklardan dolayı karşılanamaması çocukları farklı alanlara yönlendirebilmektedir. Dolayısıyla ailelerin çocukların isteklerine cevap verebilmeleri önemlidir.

Bunun için de yardıma muhtaç, ciddi anlamda maddi imkânsızlıklar yaşayan fakir ailelerin, aynı zamanda anne-babanın ayrı yaşadığı parçalanmış ailelerin belli ölçütlere göre tespit edilerek kendilerine maddi yardım yapılmalıdır. Ölçüt olarak ta uluslar arası anlamda belirlenen “asgari hayat” şartları değer kabul edilebilir.

Böyle bir uygulama ile yardıma muhtaç aileler rahatlama içine girecekler ve ülke şartlarına yakın bir yaşam tarzı ile kendilerini toplumun parçası gibi hissedip davranacaklardır.”toplumdan dışlanmışlık” düşüncesi ile farklı olumsuzluklara

yönelmeyecekler, çocuklarının isteklerine cevap vererek onlara daha sağlıklı sahip çıkabileceklerdir.

4. 2. 2. 15. Madde Bağımlısı Çocuğu Olan Ailelere Eğitim Desteği Sağlanmalıdır

Çocuğun ruh dünyası üzerinde çok büyük etkiye sahip olan anne-babaların, sergiledikleri her davranışlar, kullandıkları her söylemler çocuğun gelişimini etkilemektedir. Bu açıdan ebeveynlerin her ne kadar eğitimli insanlar olsalar da, çocuk dünyası için ayrı ve özel bir eğitimden geçmeleri şarttır. Bilhassa çocukların madde kullanmaya meyilli veyahut madde bağımlısı haline gelmiş anne-babaların yetkililerce, uzmanlarca eğitimden geçirilmesi önemlidir.

3. 7. 2. 16. Aileye Yardımcı Olabilecek Nitelikteki Özel Kreşler, Gündüz Bakımevleri, Çocuk Kulüpleri, Çocuk Yuvaları, Gençlik Merkezleri vb. Yerler Yaygınlaştırılmalıdır

Çocukları okula hazırlayan, eğitim-öğretimleri için belirli basamakları aşma imkanı tanıyan, özellikle çalışan anne-babaların ve maddi imkansızlıklar yaşayan ailelerin çocukları için önemli fırsat niteliği taşıyan özel kreşler, gündüz bakım evleri, çocuk yuvalarının sayısı arttırılmalıdır.

Çünkü çalışan anne-babaların çocukları ile yeteri kadar ilgilenemedikleri için belli sıkıntılar ortaya çıkabilmektedir. Çocuk anne-babadan alamadığı bilginin yoksunluğundan veya göremediği ilginin eksikliğinden kendini farklı kişilere, ortamlara yönlendirebilmektedir.

Benzer durum yoksul veya dar gelirli aileler için de geçerlidir. Bu tür ailelerin çocukları da benzer eğitime ihtiyaç duydukları için özel kreşlerin, yuvaların sayısı arttırılmalıdır.

Özellikle çocukların enerjilerini boşaltabilecekleri, ihtiyaç duyduklarında vakitlerini geçirebilecekleri gençlik merkezleri muhakkak yeterli sayıda oluşturulmalıdır. Bu merkezler aracılığı ile gençler kötü arkadaşlıklardan ve alışkanlıklardan korunabileceklerdir.

3. 7. 2. 17. Okullarda Danışmanlık ve Aile Rehberliği Birimleri Oluşturulmadır

Ailelerin eğitiminde, anne-baba-çocuk ilişkilerinde bu kurumlar aktif ve etkin bir rol oynamalı, aile rehberliği, danışmanlığı hizmetleri verilmelidir. Çocuklarda uyum ve davranış sorunları karşısında ailenin desteklenmesi, aile ilişkilerinin yeniden yapılandırılması, ailenin eğitilmesi ile ilgili hizmetler sunulmalıdır. Oluşturulacak aile rehberliği birimlerinde psikiyatr, psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve eğitimciler yer alarak aileye danışmanlık hizmetleri verilmelidir.

Aynı zamanda bu ekip, aile içi iletişim sorunları, çocuğun uyum ve davranış sorunları, çocuğun okuldaki performans düşüklüğü ya da çocuğun yerinde duramama, aşırı hareketliliği – hiperaktivite, çocuğun ergenlik dönemi cinsel sorunları, aile içi sorunlar, anne-baba arasındaki uyuşmazlıklar, çiftler arasındaki ilişki sorunlarının çözümünde, aile fertlerine danışmanlık hizmeti vererek bilinçlendirme çalışmaları yapmalıdır.

3. 7. 2. 18. Medya, Üzerine Düşen Sorumluluğu Yerine Getirmelidir

İlerleyen günümüz teknolojisinde eğitimin adeta vazgeçilmez bir parçası haline gelen kitle iletişim araçları diye ifade ettiğimiz kitap dergi, gazete, sinema radyo, televizyon, bilgisayar ve internet çağımızın en etkili unsurları haline gelmiştir.

Küçüğünden büyüğüne herkesi kendisine muhatap alan bu araçlar, insana yeni ve farklı bilgiler, davranışlar verirken diğer taraftan insanın var olan donanımında da değişiklikler olmasına sebebiyet verebilir, özellikle ne kişilik ne de duygusal açıdan henüz sistemi oturmamış çocuk, kitle iletişim araçlarının bu tesirinde yer alan en önemli aktörlerdir. Kolayca etki altında kalabilen, karşısından duyduğunu ve gördüğünü anında alabilen çocuk, kitle iletişim araçlarının bilhassa televizyon unsuruna bakan boyutunda daha kontrollü tutulmalıdırlar. Çünkü merak ve özenti gibi duyguları yaşayan çocuk televizyon ile kendisine sunulan örneklerin tesirinde kalabilir, sosyal ve ahlaki gelişimini olumsuz etki altında bırakabilir. Değişik rollerde ve davranışlarda ekrana yansıtılan film kahramanları, sergileyecekleri her içki, sigara vb. kötü alışkanlıklar ile adeta bir nesle yön ve şekil verebileceklerdir.

Bu etkinin boyutunu ise yapılan araştırmalar açıkça ortaya koymaktadır. “devlet istatistik enstitüsünün 2004 verilerine göre, Türkiye genelinde hanelerdeki televizyon seti oranı %92,2 ye ulaşmıştır”(Ertürk ve diğ., 2006:12).Yine

“Amerikan Kaiser vakfının,9 Mart 2005 tarihinde Washington DC’D açıklanan ‘8–18 yaş çocuklarını yaşamında medyanın rolü’ isimli raporuna göre çocuklar, günün dörtte birinden fazla bir bölümünü, yani yaklaşık altı buçuk saati, iletişim araçlarına ayırmaktadırlar” (Ertürk ve diğ., 2006:13).

Ayrıca kitle iletişim araçlarının önemli bir kısmını oluşturan kitap, dergi, gazete gibi yazılı yayınların çocuklar üzerindeki büyük etkileri unutulmamalıdır. Bu yayınlar aracılığıyla çocuklara sunulacak iyi modeller, resimler ve haberler çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminde önemli izler bırakabilir.

Dolayısıyla insan psikolojisi, bilhassa çocuk dünyası üzerinde önemli bir etkiye sahip olan medya’nın (televizyon, radyo, gazete, dergi vb.) madde bağımlılığını teşvik eden, özendirilen yayınlardan kaçınması gerekir. Sigara, alkol, uyuşturucu kullanan ve bu maddeler içerisinde hayat süren gençlerin teşvik eder tarzda gösterilip yayınlanmasından ziyade bu maddelerin olumsuzluklarını yansıtan hayat tarzlarını sunmak medya’nın önemli görevlerinden biridir.

Özellikle televizyon kanallarının yoğun izlenme saatlerinde, radyoların yoğun dinlenme saatlerinde, dergi ve gazetelerin yoğun okunduğu günlerde bu tür yayınlar yapmaları önem arz etmektedir. Zira bu yayınlar aracılığı ile halkın her kesimi bilinçlenip kendi üzerine düşen sorumluluğu öğrenecek ve daha dikkatli davranacaktır.

3. 7. 2. 19. Milli Eğitim Ders Kitaplarımızda “Madde Bağımlılığı” Konusuna Yeteri Kadar Yer Verilmelidir

Önleyici tedbirlerin zamanında alınma esaslarından biri de çocuğun gün içerisinde vaktinin tamamına yakınına geçirdiği okullarda takip etikleri ders kitaplarında görselliği de ele alarak madde bağımlılığı konusunun yeterli oranda işlenmesidir. Öğrencinin kitaplarından öğretmenleri eşliğinde aldıkları bilgiler onların hafızalarında önemli izler bırakabilir. Dolayısıyla bu yol verimli bir şekilde kullanılabilir.

SONUÇ

Araştırma grubunu oluşturan Adapazarı ilköğretim 2.kademe öğrencilerinde görülen kötü alışkanlıkların kullanımı ile öğrencilerin bu konu hakkındaki bilgi, tutum ve davranışlarını belirlemek amaçlı yapılan anket çalışmasından elde edilen bilgilerden hareketle şu neticelere ulaşabiliriz;

— Araştırma grubu yaşları 11–14 arasında değişen %50,2’si kız, %49,8’si erkek olmak üzere toplam 510 öğrenciden oluşmaktadır.

—Öğrencilerin %56,1’inin annesi ilköğretim mezunu iken, babalarının %43,3’ü ilköğretim mezunu, %90,4’ünün annesi ev hanımı, %31,6’sının babası serbest meslek sahibidir.

—74,9’u memleketinin şu anda yaşadığı yer olduğunu söylerken, %67,6’sının ailesi 300 milyonun üzerinde aylık gelir elde etmektedir.

—Öğrencilerin %79,8’i hayatlarında en az bir kez sigara içmeyi denemişken,%10,4’ü içki içmeyi denemiş,%1’i kokusundan hoşlandığı için bir sıvı, toz veya gaz madde kullanmış, %1,8’i esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeleri kullanmıştır.

—Bu tür maddeleri bir kez dahi olsa kullanmış öğrencilerin özellikle merak, özentisi ve arkadaş etkisi nedenleri ile madde bağımlılığına başladıkları görülmektedir. Bu sonuç öğrencilerin içinde buldukları dönemin özelliğini de yansıtır niteliktedir.

—Öğrencilerin sigara, alkol ve diğer uyuşturucu maddelerin sağlığa zararları konusunda %81,6’sı bilgi sahibi olduğunu ifade etmiştir.%55,3 öğrenci ailelerinden bu konu hakkında bilgi aldıklarını belirtirken, %59,8 öğrenci okullarından, %38,8 öğrenci sağlık kuruluşlarından, %31,1 öğrenci medya’dan,%4,1 öğrenci ise başka bir kaynaktan bilgi aldığını belirtmiştir.

—45,3 öğrenci ailesinin kendisine karşı ilgili yaklaştığını, %14,3 öğrenci ailesinden dayak gördüğünü, %4,7 öğrenci bir kez dahi olsa evden kaçma teşebbüsünde bulunduğunu ifade etmiştir.

—Öğrencilerin %41’i boş zamanlarını en çok arkadaşları ile paylaşırken, %42,5’i ise sıkıntılarını en çok anneleri ile paylaşmaktadır.

—17,6 öğrenci aile’de hiç kimseyle anlaşamadığını belirtirken, %22 öğrenci ise ailesi ile yaşadığı anlaşmazlığın büyüdükçe artacağına inanmaktadır.

—Annesi çalışan 67 öğrencinin 19’u annesinin çalışmasının kendisini olumsuz etkilediğini düşünürken, %43,9 öğrenci idealist,%28,2’si içine kapanık,%44,9’su yenilikçi/değişimden yana,%19,8’i bireyin toplumdan önce geldiğini düşünürken,%19,8’i otoriteye inanmaktadır. Öğrencilerin %56,9’u kendilerinden çok memnun iken, %44,4’ü gelecekteki hayatlarının bugüne göre çok daha iyi olacaklarını düşünmektedirler.

—Öğrenciler, kötü alışkanlıklara esas olan maddelerin engellenmesi konusunda bireylerin konu ile ilgili gerekli bilgileri toplamaları, ailelerin çocuklarına gereken ilgiyi göstermeleri, okulların daha etkin rol oynamaları, devletin üretimi durdurması veya gerekli yasal tedbirleri alması, sağlık kuruluşlarının da okullarda daha etkin seminerler vermesi gerektiğini genel itibariyle beyan etmişlerdir.

Okullar bazında yapılan değerlendirmede ise sigaranın kullanımında 74 (%14,5) öğrenci ile diğer okullara nazaran daha merkezi bir noktada bulunan Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu yer almıştır. Bunun haricindeki değerlendirmelerde ise dikkati çeker bir farklılık görülmemiştir.

Dolayısıyla insanoğlunun yapı itibariyle iyiye meyledebilecek bir özelliğe sahip olmasının yanında kötüye de yönelebilecek bir özellik gösterebileceğini hatırlamakta fayda vardır.

İnsandaki bu özelliklerin şekillenmesinde de kendisine verilecek eğitim büyük rol oynadığı için eğitim süzgecinin önemli aşamaları olan aile, arkadaş çevresi, okul, kitle iletişim araçları ve dolayısıyla toplum fertlerine önemli misyon ve vizyon yüklenmesi ayrıca gereklidir. Sadece yükleme değil, bu görevin bir fiil yerine getirilmesi önem arz etmektedir. Bunun aksi bir durumunda insanlar kendilerini geliştirmelerinin yerine, oluşacak etkiyle farkında olarak veya olmayarak madde bağımlılığına yönelebilecektir. Böyle bir durumun oluşmaması için yukarıda da değindiğimiz gibi başta anne-baba olmak üzere bireyin diyoloğa girdiği tüm fertlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu sorumlulukların başında da çocuklarımızı tanımak, onların içinde buldukları

dönemde ve şartlarda sahip oldukları duyguları ve düşünceleri ile bugünlere ve yarınlara dair var olan tüm hissiyatlarını bilmek gelir.

Zira gencin içinde yaşadığı gelişim dönemi itibariyle başta ailesinden olmak üzere toplumdaki önemli beklentisi ve arayışı vardır. Kendini yalnız hissedebilen genç, sevgi, ilgi, hoşgörü unsurlarını bularak kendisine değer verildiğini, yardım edildiğini görmek ister.

Böylelikle bireyin ahlaki bir kişilik donanımına sahip olabilmesi, kalbe ve zekâyâ hâkim olabilmesi, bunların yanında tutarlı davranışlar sergileyip toplum içinde önemli bir fert olabilmesi mümkün olacaktır.

Bilhassa erginlik ve gençlik çağında çocukların bünyelerindeki biyolojik ve psikolojik gelişme ve değişmeden dolayı aşırı hassas, içine kapanık, alıngan, hüzünlü, sinirli, kaygılı, sabırsız ve sıkıntılı olurlar. Bu buhranlar içerisinde çocuklar, anne ve babalarının yardımı olmadan kendi işlerini kendileri yapmak isterler. Ebeveynler de bu gerçeği bilerek çocuklarına yardım etmek için onların rızasını almalılar böylelikle onların güvenlerini kazanmalıdırlar.

Ailenin insan ilişkilerinin sahnelendiği en küçük toplumsal birim olduğu düşünüldüğünde sahnelenen oyunda yer alan oyuncuların davranışlarını tutarlı ve birlikte sergilemeleri önemlidir. Yani anne-baba istedikleri davranışları çocuklara kazandırabilmek için birlik olmalı, böylelikle onların hayatlarına yön vermelidirler.

Ev ortamında belirlenecek kurallar aile fertlerince ortak uygulanmalı, anne tarafından farklı baba tarafından çok daha farklı bir davranış, bireyde kararsızlık, karamsarlık, doğru ile yanlış ayırt edememeye sebep olabilir. Böyle bir çocuk istenilmeyen davranışları daha çabuk ve rahat sergileyebilir.

Onun için anne ve baba hatta okul, kuralları birlikte koymalıdırlar. Yine çocuk ile beraber hareket ederek bu kuralları belirlemelidirler ve bu kuralların dışına çıkmamaya çalışmalıdırlar. Mümkün mertebe ebeveynler kendi aralarında görüş ayrılıklarına mahal vermemeli ve oluşan ayrılıkları da derhal çözüme kavuşturmalıdırlar.

Birçok anne ve baba, erginlik ve gençlik çağlarındaki çocuklarına nasıl davranacaklarını bilmediklerinden çaresiz durumdadırlar. Aslında gençlik yıllarındaki

çocuklarını, onlar küçüklüklerinde nasıl sevgi, ilgi ve şefkatle sevmişler, bu dönemde de aynı özeni ve sevgiyi göstererek davranmaları, fakat onları, küçük değil yetişkin insanlar gibi, muhatap almaları gerekir.

Doğumdan itibaren başlayıp okul yıllarında da devam eden ailedeki sağlıklı ahlâk eğitiminin büyük yararı görülecektir. Bu eğitimi 12 yaşına kadar ne kadar mükemmel almışlar ise, çocukların anne ve babalarına ve çevrelerine karşı davranışları o kadar mükemmel olacaktır.

Bu mükemmeliyetin muhafazası ve devamı için arkadaş çevresinin her zaman müspet olmasına dikkat edilmelidir. Çünkü insanı en çok etkileyen çevrelerden biri de arkadaş çevresidir. İnsanın arkadaşı hangi niteliklere sahip ise, kendisi de zamanla o niteliklere bürünür. Erginlik ve gençlik yıllarında kötü alışkanlıklar edinenlerin hemen hemen hepsi, kötü arkadaş çevresinde bu alışkanlıkları edindikleri için anne ve babalar, çocuklarının bu yıllarda iyi arkadaşlar edinmesine son derece gayret etmelidirler.

Çocuklar, arkadaş ortamına kendilerini kabul ettirmek adına bazen aile ve toplum tarafından istenmeyen, kabul görmeyen davranışları sergileyebilirler; ama olumlu bir arkadaşlık ilişkisinin olduğu ortamda ise çocuk çevresinden aldığı izlenim ve kendisine duyduğu güven ile aile ve toplum içeriğine uygun hareketler yansıtır.

Erginlik çağından önce başlayan sağlıklı ahlâk eğitimi mutlaka devam etmelidir. Çünkü sağlıklı ahlâk eğitimi olan bir insan, her türlü kötü alışkanlıklardan, ahlâksızlık ve suç unsurlarından uzak durur. “İyi bir ruh terbiyesi ve manevi gayret sayesinde hayatlarını ideal bir hedefe doğru yönlendirebilir, disipline edilmiş bir nefis ile kendilerini her türlü manevi ve sosyal zararlardan koruyabilirler” (Seyyar, 2007:25). Polisin olmadığı yerlerde de suç işlemeyerek hem kendisi, hem toplum için çok önemli bir güvenlik unsurunu yerine getirmiş olurlar.

Erginlik ve gençlik çağında anne ve babaya daha büyük sorumluluklar düşmektedir. Çünkü erginlik çağından önce çocukların idaresi kolaydır. Hâlbuki erginlik ve gençlik çağında durum hiç de böyle değildir. Genç insanın hayata bakış açısı genci mutsuz etmektedir. Çünkü onu anlamayan çevrede yaşadığını düşünmekte ve kendini yalnız hissederek mutsuz olmaktadır. Onun için anne ve baba çocuklarının problemleri

olmalarını önlemek istiyorsa, onlara birer arkadaş gibi yaklaşarak, sevgi, şefkat ilgi, anlayış ve sabır göstererek onları kazanmalıdırlar.

Çocuğun ihtiyacı olan, bütün makul isteklerini, mümkün ise yerine getirmeli; ancak bu, onun her isteğini yapmak olarak değerlendirilmemeli, ihtiyacı ve makul olduğu için yapıldığı mesajını vermelidir. Çocuğu “kural tanımaz” olarak yetiştirmemeli, baskı ile terbiye etmenin zararlı olduğu unutulmamalıdır. Kural tanımaz olarak yetişen bir insan potansiyel suçlu olarak yetişir. Çocuğu baskı ile terbiye etmeye çalışan, onu aşırı pısrık veya asi yapar. Önemli olan, çocuğun özgüven sahibi olarak eğitilmesi ve o doğrultu da terbiye edilmesidir.

İnsanların, özellikle çocukların ve gençlerin gördüklerini taklit ettikleri, öğrendiklerini yaptıkları bir gerçektir. Dolayısıyla, gösterilenler ve öğretilenler her çevrede (aile, okul, arkadaş, sanat, üniversite, medya, iş, vb. çevrede) o şekilde olmalıdır ki, insanlar gördüklerini taklit ettiklerinde ve öğrendiklerini yaptıklarında yasalara ve genel ahlâka aykırı bir davranışta bulunmamış olsunlar, böylelikle kendisinin ve toplumun ruh ve beden sağlığına zarar vermeyerek sosyal hayatı dengede tutabilsinler. Toplum huzurunun ve sağlığının korunmasında, başta basın ahlâkı olmak üzere, genel ahlâka ve yasalara riayet etmenin ne kadar önemli olduğu dolayısıyla buradan anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- AYDIN, Mehmet Zeki (2006), *Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- AKSU, Ayşe Betül (1998), *Gençlik Döneminde Görülen Kötü Alışkanlıklar Ve Din Eğitimi*, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BACANLI, Hasan (2000), *Gelişim Ve Öğrenme*, Geliştirilmiş 3. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- CAN, Cahit (2002), *Hukuk Sosyolojisinin Antropolojik Temelleri Ve Genel Gelişim Çizgisi*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- CHARLES, C.M. (1992), *Öğretmenler İçin Piaget İlkeleri*, Çev. , Gülten Ülgen, Lazer Ofset Matbaacılık, Ankara.
- CÜCELOĞLU, Doğan (2000), *İnsan Ve Davranışı*, 10.Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- ÇAKIOĞLU, Tarkan Murat (1998), *Balıkesir Üniversitesine Devam Eden Öğrencilerin Alkol Ve Sigara Kullanım Durumları Ve Bunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen İlimleri Enstitüsü.
- ÇELEN, H.Nermin (2007), *Bir Dönüşüm Süreci Ergenlik Ve Genç Yetişkinlik*, 1. Basım, Papatya Yayıncılık Eğitim, İstanbul.
- DELİKAYA, Hüseyin (1999), *Ankara Şehir Merkezinde Bulunan Beş Lisedeki Öğrencilerin Sigara Ve Alkollü İçki Kullanma Durumları*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- DEMİRBAŞ, Timur (2001), *Kriminoloji*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- DEMİREL, Özcan (2004), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*, 6. Baskı, Pegema Yayıncılık, Ankara.

- DEMİRHAN, Huriye (1999), *Denizli İli, Tavas İlçe Merkezinde Yer Alan Ortaöğretim Öğrencilerinde Sigara, Alkol Ve Uçucu Madde Kullanımı*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- DOĞAN, İsmail (2003), *Modern Toplumda Vatandaşlık*, Demokrasi Ve İnsan Hakları, 4. Baskı, Pegema Yayıncılık, Ankara.
- DÖKMEN, Üstün (2006), *Evrenle Uyumlaşma Sürecinde Var olmak*, Gelişmek, Uzlaşmak, 16. Baskı, Sistem Yayıncılık, İzmir.
- DUMAN, Tayyip (1997), *Eğitim Psikolojisi*, Gün-Doğu Okul Yayınları, Ankara.
- ERTÜRK, Yıldız Dilek Ve Aysen Akkor Gül (2006), *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin*, 1. Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- FİDAN, Nurettin Ve Münire Erden (1998), *Eğitime Giriş*, Alkım Yayıncılık, İstanbul.
- KULAKSIZOĞLU, Adnan (2006), *Ergenlik Psikolojisi*, 8.Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- ORHANLI, Murat (2006), *Alkolün Azı da Zararlı*, Eğitimbilim, Yıl 8, Sayı 84, Ocak-Şubat, s. 44.
- ÖZKAN, Recep (2005), “*Birey ve Toplum Gelişiminde Öğretmenlik Mesleğinin Önemi*”, Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 33, Sayı 166.
- ÖZYURT, Selahattin (1999), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, 1. Baskı, Değişim Yayınları, Adapazarı.
- SEYYAR, Ali (2007), *Sosyal Hizmetlerde Manevi Bakım*, Şefkatli Eller Yayınları, Ankara.
- SÖNMEZ, Veysel (2004), *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*, 11. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- ŞAHİN, Muzaffer (1999), *Lisedeki Öğrencilerin Başarı, Beklenti, Ekonomik Düzey Ve Çevrelerine Göre Psikoaktif Maddeleri Kullanım Yönünden Karşılaştırılması*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü.

TEZCAN, Mahmut (1997), *Eğitim Sosyoloji*, 11. Baskı, Ankara.

YAVUZER, Haluk (2005), *Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikoloji*, 28. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

YAVUZER, Haluk (2005), *Ana-Baba Ve Çocuk*, 18. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

YAVUZER, Haluk (1993), *Çocuk Ve Suç*, 5. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

YEŞİLYAPRAK, Binnur (2003), *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Ekonomik Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

YÖRÜKOğLU, Atalay (1985), *Çocuk Ruh Sağlığı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

VURAL, Birol (2004), *Her Öğretmen Rehberdir*, Hayat Yayıncılık, İstanbul.

VURAL, Birol (2004), *Öğrencinin Başarısı İçin Aile-Okul Birlikteliği*, Hayat Yayıncılık, İstanbul.

YEŞİLAY, “2006 Yeşilay Haftası Raporu”,

http://www.yesilay.org.tr/2006_raporu.asp, 20.04.2007.

YEŞİLAY, “Zararlı Alışkanlıklardan Korunma”,

http://www.yesilay.org.tr/zararli_aliskanliklardan_korunma.asp, 20.04.2007.

YEŞİLAY, “2007 Yeşilay Raporu”, http://www.yesilay.org.tr/2007_raporu_04.asp, 20.04.2007.

SAKARYA EMNİYET MÜDÜRLÜğÜ, “Uyuşturucuya Hayır”,

<http://www.sakarya.pol.tr/>, 24.04.2007.

EKLER

EK 1: İZİN BELGESİ

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.54.00.05.01.070 /
KONU : Anket

14692

VALİLİK MAKAMINA
SAKARYA

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Bölümü Öğrencisi, M. Şükrü CAN, İlköğretim Okulu öğrencilerine yönelik; (Aattürk İlköğretim Okulu, Dr. Nuri Bayar İlköğretim Okulu, Dernekkırı İlköğretim Okulu, Ahmet Akkoç İlköğretim Okulu) "İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinde Görülen **Kötü Alışkanlıkların Sebepleri ve Çözüm Önerileri**" konulu anket çalışması yapmak istediğini, 12.05.2006 tarihli dilekçelerinde belirtilmektedirler.

Söz konusu anketin dersleri aksatmamak kaydıyla uygulanması; Yasal Yükümlülüğün ilgili Okul Müdürlüklerine ait olması şartı ile Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınızı arz ederim.

MURAT KAZICI
Milli Eğitim Müdürü

OLUR.
12.05/2006
Muammer AKSOY
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK 2: ANKET FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu anket ilköğretim 2.kademe çağındaki siz gençlerin sorunlarını ve toplumca kötü kabul edilen alışkanlıklarını saptamak üzere Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde Yüksek Lisans Tezi olarak planlanmıştır.

Amacımız sorunlarınızın ve kötü kabul edilen alışkanlıklarınızın sebeplerini belirleyerek çözüm yolları üretmek ve ülkemizin günümüz adına olduğu gibi gelecek adına da en değerli potansiyel gücü olan sizlerin daha iyi yetiştirilmesine katkıda bulunmaktır.

Araştırma tamamen bilimsel bir nitelik taşıdığından soru kâğıdına adınız ve soyadınız yazılmayacaktır. Vereceğiniz cevaplar Okul İdaresi ve Öğretmenler tarafından kesinlikle görülmeyecektir. Araştırmacı tarafından da soru kâğıdında isminiz olmadığı için tanınma ihtimaliniz yoktur.

Sorulara vereceğiniz cevapların içtenliği isabetli saptamalar yapmamıza yardımcı olacaktır. Onun için sizden ricamız sorularımızı dikkatle okumanız, hiçbir soruyu atlamamanız ve tamamını cevaplandırmazdır. Vereceğiniz cevaplar için şimdiden teşekkür eder, hayatınızda başarılar dileriz.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.Cinsiyetiniz: 1( ) kız 2( ) erkek

2.Doğum yeriniz: 1( )köy 2( )ilçe 3( )il

3.Doğum yılınız: 1( )1991 2( )1992 3( )1993 4( )1994 5( )1995

4.Kaçıncı sınıfta okuyorsunuz? 1( )6.sınıf 2( )7.sınıf 3( )8.sınıf

5.Hanenizde siz dâhil kaç kişi yaşıyorsunuz?

1( )üç kişi 2( )dört kişi 3( )beş kişi 4( )altı kişi 5( )altı'dan fazla

6.Hane halkı kimlerden oluşuyor?

- 1( )çekirdek aile(anne+baba+çocuklar)
2( )geniş aile(anne+baba+çocuklar+akrabalar)
3( )parçalanmış aile(anne-baba ayrı; biri veya ikisi de ölmüş)

7.Aşağıdakilerden hangisi sizin için geçerli?

- 1( )annem ölü 5( )üvey annem var
2( )babam öldü 6( )üvey babam var
3( )ikisi de öldü 7( )üvey kardeşlerim var
4( )ayrılar 8( )hiçbiri

8.Annenizin yaşı:1( )18–25 arası 2( )26–35 arası 3( )36–45 arası 4( )46 ve üzeri

9.Annenizin eğitim durumu nedir?

- 1( )okur-yazar değil 2( )ilköğretim 3( )orta-lise 4( )üniversite

10.Annenizin işi nedir?

- 1( )memur 2( )esnaf 3( )çiftçi 4( ) ev hanımı 5( ) diğer.belirtiniz.....

11.Babanızın yaşı: 1( )18–25 arası 2( )26–35 arası 3( )36–45 arası 4( )46 ve üzeri

12.Babanızın eğitim durumu nedir?

- 1( )okur-yazar değil 2( )ilköğretim 3( )orta-lise 4( )üniversite

13.Babanızın işi nedir?

- 1( )memur 2( )esnaf 3( )çiftçi 4( ) serbest 5( ) diğer.belirtiniz.....

14.Kaç kardeşiniz var?

- 1( ) kardeşim yok 2( ) bir tane 3( ) iki tane 4( ) üç tane 5( ) dört ve üzeri

15.Kardeşlerinizin eğitim durumu nedir?

- 1( ) ilköğretime devam ediyor 4( ) ilköğretim mezunu
2( ) liseye devam ediyor 5( ) lise mezunu
3( ) üniversiteye devam ediyor 6( ) üniversite mezunu

16.Oturduğunuz konutta kiracı mısınız, ev sahibi misiniz?

- 1( ) kiracı 2( ) ev sahibi 3( ) diğer.belirtiniz.....

17.Konutunuz kaç odalı(tuvalet/mutfak/banyo hariç)?

- 1( ) iki odalı 2( ) üç odalı 3( ) dört odalı 4( ) dört'ten fazla

18.Evinizde size ait bir odanız var mı?

- 1( ) evet 2( ) hayır

19.Konutunuzun durumu nedir?

- 1( ) müstakil 2( ) apartman dairesi

20.Esas memleketiniz burası mı yoksa başka bir yerden buraya göç mü ettiniz?

- 1( ) memleketim burası 2( ) göç ettik

21.Göç ettiyseniz aileniz buraya kaç yıl önce geldi/gelmiş?

- 1( ) 1–10 yıl önce geldi./gelmiş.
2( ) 11–20 yıl önce geldi./gelmiş.
3( ) 21–30 yıl önce geldi./gelmiş.

22.Göç ettiyseniz buraya nereden geldiniz/gelmişler?

- 1( ) il merkezi 2( ) ilçe merkezi 3( ) bucak/köy

23.Ailenizin gelir durumunu nasıl değerlendirirsiniz?

- 1( )50 milyondan az   2( )100-150 milyon arası   3( )50-100 milyon arası
4( )150-300 milyon arası   5( )300 milyon'dan fazla

24.Ne kadar süre'de harçlık alıyorsunuz?

- 1( )günde   2( )haftada   3( )ayda

25.Günlük ortalama ne kadar harçlık alıyorsunuz?

- 1( )1 milyon'dan az   2( )1-5 milyon arası   3( )5-10 milyon arası   4( )10 milyondan fazla

26.Sizin için aşağıdakilerden hangisi geçerli?(tek cevap)

- 1 ( )arkadaşlarımın çoğu kız   4( )arkadaşlarımın hepsi erkek
2( )arkadaşlarımın çoğu erkek   5( )her iki cinsten eşit sayıda
3( )arkadaşlarımın hepsi kız   6( )hiç arkadaşım yok.

27.Ailenizin size karşı genel yaklaşımı nasıl?(tek cevap)

- 1 ( )ilgili   6( )ilgisiz
2 ( )yumuşak   7( )sert
3 ( )yakın   8( )uzak
4 ( )hoş görülür   9( )hoşgörüsüz
5 ( )sorunlarımı ciddiye alan   10( )sorunlarımı ciddiye almayan

28.Ailenizde size yönelik olarak dayak olayı yaşanıyor mu?

- 1( )evet   2( )hayır

29.(Evetse)Ne sıklıkta?

- 1( )sık sık   2( )oldukça sık   3( )nadiren   4( )çok az

30. Bugüne kadar hiç evden kaçtınız mı?

1( )evet 2( )hayır

31.(Evetse)Kaç kez kaçtınız?

1( )1 kez 2( )2 kez 3( )3 kez 4( )3'den fazla

32. Bundan sonra kaçmayı düşünebilir misiniz?

1( )evet 2( )hayır 3( )fikrim yok

33. Boş zamanlarınızı en çok kiminle paylaşıyorsunuz?(tek cevap)

1( )anne

5( )arkadaş

2( )baba

6( )öğretmen

3( )kardeş

7( )hiç kimseyle

4( )akrabadan biri

8( )diğer.belirtiniz.....

34. Bir derdinizi, sorununuzu en çok kiminle paylaşıyorsunuz? (tek cevap)

1( )anne

5( )arkadaş

2( )baba

6( )öğretmen

3( )kardeş

7( )hiç kimseyle

4( )akrabadan biri

8( )diğer.belirtiniz.....

35. Annenizle ilişkinizden memnun musunuz?

1( )evet 2( )hayır 3( )annem yok

36. Babanızla ilişkinizden memnun musunuz?

1( )evet 2( )hayır 3( )babam yok

37. Kardeşinizle ilişkinizden memnun musunuz?

1( )evet 2( )hayır 3( )kardeşim yok

38.Ailenizde en çok kiminle anlaşamıyorsunuz?(tek cevap)

- 1( )annemle
2( )babamla
3( )ağabeyimle
4( )ablamlarla
5( )küçük erkek kardeşimle
6( )küçük kız kardeşimle
7( )hiç kimseyle
8( )diğer.belirtiniz.....

39.Yaşınız büyüdükçe ailenizle yaşadığınız anlaşmazlığın artacağına mı azalacağına mı inanıyorsunuz?

- 1( )azalacağına inanıyorum
2( )artacağına inanıyorum
3( )herhangi bir değişiklik olmayacağına inanıyorum
4( )bilemem.

40.Sizce annenin dışarıda çalışıyor olması, sizin daha çok sorunla karşılaşmanıza neden oluyor mu?

- 1( )evet
2( )hayır
3( )fikrim yok

41.kendinizi aşağıdaki tanımlardan üçünü kullanarak tanımlamak isterseniz, hangi tanımları seçersiniz?

- 1( )idealist
2( )içine kapanık
3( )yenilikçi/değişimden yana
4( )bireyin toplumdaki önce geldiğine inanan
5( )otoriteye inanan ve itaat eden

42.Kendinizden ne kadar memnunsunuz?

- 1( )çok memnunum
2( )biraz memnunum
3( )ne memnunum ne değilim
4( )pek memnun değilim
5( )hiç memnun değilim

43. Gelecekte hayatınızın bugüne göre nasıl olacağını tahmin ediyorsunuz?

- 1( ) çok daha iyi   4( ) biraz daha kötü
2( ) biraz daha iyi   5( ) çok daha kötü
3( ) aynı   6( ) fikrim yok

Aşağıdaki cümleler sizin için ne kadar geçerli?

44. Çabuk kırılıyorum, incinirim.

- 1( ) her zaman   2( ) bazen   3( ) hiç

45. Keşke başka birinin yerinde olsaydım diye düşünüyorum.

- 1( ) her zaman   2( ) bazen   3( ) hiç

46. Elimde olsa kendimdeki pek çok şeyi değiştirmek isterdim.

- 1( ) her zaman   2( ) bazen   3( ) hiç

47. Sinirliyim, çabuk kızarım.

- 1( ) her zaman   2( ) bazen   3( ) hiç

48. Kendime güvenim olmadığını düşünüyorum.

- 1( ) her zaman   2( ) bazen   3( ) hiç

49. Daha sevimli bir insan olmak isterim.

- 1( ) her zaman   2( ) bazen   3( ) hiç

50. Kendimi bazı konularda yetersiz hissediyorum.

- ( ) her zaman   2( ) bazen   3( ) hiç

İKİNCİ BÖLÜM

51.Şimdiye kadar bir kez dahi olsa hiç sigara içtiniz mi?

1( )evet 2( )hayır

52.Cevabınız “evet” ise ilk sigarayı kaç yaşınızda içtiniz?

1( )5-8 yaş arası 2( )9-10 yaş arası 3( )11-14 yaş arası

53.Halen sigara içiyor musunuz?

1( )evet 2( )hayır

54.Sigara içmeye başlamadaki en önemli nedeniniz nedir?

1( )özentisi 5( )aile sorunları
2( )merak 6( )yalnızlık
3( )arkadaş etkisi 7( )büyüdüğüm için
4( )okul sorunları 8( )diğer.belirtiniz.....

55.Yakın çevrenizde sigara içen var mı?(birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

1( )babam içiyor 5( )kardeşim içiyor
2( )annem içiyor 6( )arkadaşım içiyor
3( )ablam içiyor 7( )diğer. belirtiniz.....
4( )ağabeyim içiyor

56.Sigarayı nereden temin ediyorsunuz?

1( )arkadaşlarımdan temin ediyorum 4( )ailemin sigarasından alıyorum
2( )tek tek satın alıyorum 5( )diğer.belirtiniz.....
3( )paket satın alıyorum

57.Sigara kullandığınızı aileniz biliyor mu?

1( )evet 2( )hayır

58.Şimdiye kadar bir kez dahi olsa bira ya da alkollü içkilerden kullandınız mı?

1( )evet 2( )hayır

59.Cevabınız “evet” ise ilk içkiyi kaç yaşınızda içtiniz?

1( )5-8 yaş arası 2( )9-10 yaş arası 3( )11-14 yaş arası

60.Halen içki içiyor musunuz?

1( )evet 2( )hayır

61.İçki içmeye başlamadaki en önemli nedeniniz nedir?

1( )özentisi 5( )aile sorunları
2( )merak 6( )yalnızlık
3( )arkadaş etkisi 7( )büyüdüğüm için
4( )okul sorunları 8( )diğer.belirtiniz.....

62.Yakın çevrenizde içki içen var mı?(birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

1( )babam içiyor 5( )kardeşim içiyor
2( )annem içiyor 6( )arkadaşım içiyor
3( )ablam içiyor 7( )diğer. belirtiniz.....
4( )ağabeyim içiyor

63.İçki kullandığınızı aileniz biliyor mu?

1( )evet 2( )hayır

64.Kokusundan hoşlandığınız için özellikle kullandığınız bir sıvı, toz veya gaz var mı? Var ise ne olduğunu belirtiniz.

1( )var..... 2( )yok.....

65.Cevabınız “evet” ise ilk kez ne zaman kullandınız?

1( )5-8 yaş arası 2( )9-10 yaş arası 3( )11-14 yaş arası

66.Kullanıyorsanız hangi aralıklarla kullanıyorsunuz?

1( )her gün 3( )ayda en az bir kez

2( )haftada en az bir kez 4( )nadiren

67.Yakın çevrenizde bu tür madde kullanan var mı? Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.

1( )babam 5( )kardeşim

2( )annem 6( )arkadaşım

3( )ablam 7( )diğer.belirtiniz.....

4( )ağabeyim

68.Bu maddeleri neden kullanmaya başladınız? Belirtiniz.

1( )özenti 5( )aile sorunları

2( )merak 6( )yalnızlık

3( )arkadaş etkisi 7( )büyüdüğüm için

4( )okul sorunları 8( )diğer.belirtiniz.....

69.Şimdiye kadar bir kez dahi olsa esrar, eroin, morfin, uyuşturucu vb. maddeler kullandınız mı?

1( )evet 2( )hayır

70.Cevabınız “evet” ise ilk defa ne zaman kullandınız? Belirtiniz.

1( )5-8 yaş arası 2( )9-10 yaş arası 3( )11-14 yaş arası

71.Halen kullanıyor musunuz?

1( )evet 2( )hayır

72.Bu tür maddeleri kullanmadaki en önemli nedeniniz nedir?

- 1( )özentı 5( )aile sorunları
2( )merak 6( )yalnızlık
3( )arkadaş etkisi 7( )büyüdüğüm için
4( )okul sorunları 8( )diğer.belirtiniz.....

73.Yakın çevrenizde bu tür maddeler kullanan var mı? (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- 1( )babam 5( )kardeşim
2( )annem 6( )arkadaşım
3( )ablam 7( )diğer. belirtiniz.....
4( )ağabeyim

74.Bu tür maddeleri kullandığınızı aileniz biliyor mu?

- 1( )evet 2( )hayır

75.Sigara, alkol ve diğer uyuşturucu maddelerin sağlığa zararları konusunda bilginiz var mı?

- 1( )bilgim yok 3( )bilgim var ama yetersiz
2( )bilgim var 4( )diğer.belirtiniz.....

76.Bilginiz var ise bilgi aldığınız kaynak nedir? (birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.)

- 1( )ailem 4( )medya
2( )okul 5( )diğer.belirtiniz.....
3( )sağlık kuruluşları

77. Televizyon, gazete ve sinemalarda karşınıza çıkan sigara, içki, uyuşturucu madde kullanımları sizi bu maddeleri kullanmaya özendiriyor mu?

1( )evet   2( )hayır

78. Bu maddelerin kullanımının engellenmesi konusunda aşağıdaki kişi ve kuruluşlar sizce nasıl davranmalıdır, neler yapmalıdır?

Her birey.....

Aileler.....

Okul.....

Devlet .....

Sağlık kuruluşları .....

ÖZGEÇMİŞ

14.12.1981 tarihinde Manisa-Salihli’de doğan M. Şükrü Can ilk ve orta öğrenimini Salihli’de tamamladıktan sonra 1998–1999 eğitim-öğretim sezonunda Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünü kazanarak 2002–2003 eğitim-öğretim sezonunda aynı bölümden başarıyla mezun olmuştur. Mezun olduğu yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim dalında yüksek lisansa başladı.2004 yılında Sakarya’da özel bir dersane’de sosyal bilgiler öğretmenliği görevine başlayan M. Şükrü Can 2006 yılında aynı dershanede idarecilik görevine geçerek çalışmalarını devam ettirmektedir.